

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

**"(60 Yaş üstü) Yaşlıların Yaşlılık Algısı ve Kendi Sorunlarına Bakışı"
Konulu Kamuoyu Araştırması**

01 Mart - 14 Mart 2021

www.tihek.gov.tr

Araştırmanın Kimliği ve Metodolojisi

ARAŞTIRMA MODELİ

Türkiye nüfusunun yaklaşık Araştırmamız Ülkemiz Nüfusunun % 13.78 lik kesimini oluşturan 11.523.000 kişilik 60 yaş üstü yukarıdaki tabloda görülen Yaşlı nüfusunun (Pandemi sürecinin mücbir kısıtlamaları dışında) ülkemiz 7 bölgesinin genel demografik verilerine olabildiğince uygun orantısal dağılımına uygun 5600 kişi ile yapılmıştır

11.523.000 bin 60 üstü yaş grubunda kişinin yaşadığı ülkemizde; Türkiye’de Yaşayan Yaşlılara Yönelik Durum Tespiti, Şiddet ve İstismarın Görünür Hale Gelmesi ve varsa Sorunların Tespiti ile Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri Kamuoyu Araştırması Türkiye’nin 30 u büyükşehir statüsündeki iller olmak üzere; 71 ilini kapsayan çoklu tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır.

Çalışma ekibi sahaya çıkmadan hangi ilde hangi özellikte (yaş – cinsiyet) kaç kişi ile görüşüleceği konusunda olabildiğince TÜİK verilerine uygun örneklem seçimi yapılarak bilgilendirilmiştir.

Çalışma her yerde anlık internet çekmeme ihtimali dikkate alınarak klasik kâğıt formlar kullanılarak yapılmış günün sonunda bilgisayar yüklemesiyle dijital ortama taşınmıştır.

Çalışmanın saha güvenliği ve sağlamlasını yapma adına saha araştırma ekipleri her il / ilçe / belde / köy ve mahalle de katılımcılardan izin alınmak suretiyle çalışmanın kısmen fotoğraflı kaydını almışlardır.

Çalışma Pandemi süreci nedeniyle maske / mesafe ve hijyen kurallarına azami dikkatle yapılmıştır. Soru sayısının çokluğu ve bazı katılımcıların soruları anlama zorluğunun düşünülmesi; araştırmanın başında anketörlere 1 gün süren eğitim vererek soruları anlaşılır kılma ama asla yönlendirmeme konusundaki hassasiyet işlenmiştir. Araştırma; 60 yaş üstü kişilerin Türkiye’de Yaşayan Yaşlılara Yönelik Durum Tespiti, Şiddet ve İstismarın Görünür Hale Gelmesi ve varsa Sorunların Tespiti ile Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerini ölçmek amacıyla Türkiye evreninde uygulanan en kapsamlı araştırmalardan biri olmuştur.

EVREN VE ÖRNEKLEM

Nicel Araştırma: Araştırmanın evreni Düzey-2 bölgesidir. Örneklem birimi 18-29 yaş grubudur. Araştırmanın örneklem miktarı; TÜİK verilerine uygun ülke nüfusunun 60 yaş üstü grubunun (yaklaşık 11.523.000 kişi) 5600 kişi baz alınarak belirlenmiştir. 5600 adet anket kullanılabilir şekilde sisteme yüklenmiştir. Araştırma 30 u büyükşehir statüsündeki iller olmak üzere; 71 ilde bu illerin ilçe, köy, belde ve mahallelerinde ülkenin belirtilen yaş grubu gençlerinin genel yapısını vermeye en yakın sayıda olabildiğince ülke nüfus dağılım dengesine uygun orantılanarak bir dağılım ortaya çıkartılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Nicel Araştırma Veri Toplama Araçları: Araştırma formları, 60 yaş üstü yaşlıların yaşlılık hakkındaki temel düşünce ve algılarını ölçecek şekilde, uzman akademisyen ve danışmanların görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Ülkemiz coğrafi 7 bölgesi + İstanbul (toplam 8 Bölgede) 112 saha elemanı 12 ekip yöneticisi ve 2 koordinatör toplam 126 kişi her saha elemanı her gün on form ortalama ile $112 \times 10 = 1120 \times 5$ gün = 5600 kişi ile yüz yüze görüşmeler şeklinde tamamlanma planlanmakla birlikte şehirler arası ulaşım / konaklama ve Pandemi nedeniyle hafta sonu sokağa çıkma yasakları vb. nedenlerle çalışmanın saha bölümü 10 günde tamamlanabilmiştir.

GÜVENİRLİK VE GEÇERLİLİK ÇALIŞMALARI

Yaşlılık konusunda temel talep ve beklentileri ortaya koymak amacıyla oluşturulan anket formlarının geçerliğini test etmek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Veri toplama araçları MAK DANIŞMANLIK SAHA SONUÇ DEĞERLENDİRME KOMİSYONU tarafından incelenmiştir.

Araştırmanın nitel kısmında kullanılan derinlemesine görüşme formunun ön uygulaması öncelikle bir DEMO modellemesi ile yapılmıştır. Araştırmanın nitel kısmı Ankara'da yapılmıştır. Demo sırasında anketör dönüşleri, frekanslar ve cevap verilmeyen sorular incelenerek, çıkarılması gereken sorular tespit edilmiş ve anlaşılmayan sorular anlaşılır hale getirilmiştir.

Nicel veri toplama araçlarına uzman görüşleri ve ön uygulama sonuçları doğrultusunda son şekli verilerek, bu araçlar saha uygulamasına hazır hale getirilmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ

60 üstü yaş aralığı kişilerin ülkemiz nüfus dağılımına uygun 5600 kişiyle görüşülüp yüz yüze anket tekniği uygulanarak elde edilen veriler, SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizlerde Ki Kare (χ^2), Bağımsız Örneklem t Testi (Independent Sample t Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) teknikleri kullanılmıştır.

Soruların bazıları bu tekniğe uygun analiz yapmaya müsait olmadığında bu soruları bu teknikle diğerlerini **ki kare** ile analiz ettik.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırma, ulaşılan kişilere konu hakkında kısa bilgi verildikten ve anket uygulamasına katılacakları yönünde bir sözlü onay alındıktan sonra, örnekleme birimiyle yapılmıştır. Örnekleme birimlerinin araştırmaya katılıp katılmamaları serbest bırakılmıştır. Yapılan araştırma sırasında katılımcıların özel bilgileri (TC numaraları vb.) kesinlikle alınmamış, katılımcıların verdikleri cevaplar isim ve soy isimleriyle yada onları deşifre edecek bir başka karine ile asla kullanılmayacağı ifade edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI TARİHLER

Nicel araştırmaların saha uygulamaları 01 Mart – 14 Mart 2021 tarihleri arasında, nitel araştırmalar ise aynı tarih aralığında Ankara’da gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi gibi genel demografik bilgilerin yanı sıra, katılımcının mesleğini ölçecek sorulara yer verilmiştir. Bu doğrultuda, anket uygulaması sırasında örneklemin Türkiye gerçeğine uygun olmasına özel önem verilmiş TÜİK verileri ile orantılı bir örneklemin ortaya çıkmasına imkân sağlanmıştır.

Örneklemin yaş aralıkları da, Türkiye’nin genel demografik yapısı içindeki dağılımlarına uygun düşecek bir oransal çeşitliliği yansıtmaktadır. Söz konusu oransal çeşitliliğin, eğitim durumu açısından da oluşmasına dikkat edilmiştir. Medeni duruma ilişkin bilgilerde, başta bekârlık kategorisi olmak üzere, her kategoriyi Türkiye gerçekliğiyle orantılı olarak yansıtacak bir çeşitlilik oluşturması hedeflenmiştir. Dolayısıyla araştırmanın demografik detayları, bilimsel genellemelerde bulunmaya elverişli bir örneklem içeriği sunmaktadır.

ARAŞTIRMANIN İSİMLENDİRİLMESİ

Araştırmamız "(60 Yas üstü) Yaşlıların Yaşlılık Algısı, Kendi Sorunlarına Bakışı" şeklinde isimlendirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN HANDİKAPI

Araştırmamız bu yaş grubunun Pandemi şartları nedeniyle huzurevi bakım evi benzeri kamu / özel kurum denetiminde kalan 60 yaş üstü kişilere yönelik karantina şartları nedeniyle TC Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile yaptığımız görüşme ve izin talebimize rağmen yasal izinler sağlanamamıştır. Bu nedenle bu kurumlarda kalan kişilerle görüşmeler yapılamamıştır.

Yaşlılık Kavramı

Yaşlılığı yalnızca biyolojik ve kronolojik olarak ele almayan pek çok araştırma vardır. Kronolojik yaş, yaşlanma sürecinin niteliğine ilişkin bilgi vermez; yaşlılığın anlaşılması, sosyal, psikolojik ve kültürel bağlamların birlikte ele alınmasıyla mümkündür.

- Biyolojik yaşlılık insan organizmasındaki fonksiyonların azalması ve hücre kayıpları olarak tanımlanır.

- Kronolojik yaş doğumdan ölüme kadar geçirilen yaş evrelerini kategoriler halinde değerlendirir.

- Psikolojik yaş kişinin hissettiği yaş olarak kabul edilir.
- Sosyal yaşlanma ise statü ve rol kayıplarıyla yaşamdan kademeli olarak geri çekilme, çevrenin kişiyi yaşlı olarak değerlendirdiğinin algılanmasıyla anlam kazanmaktadır, "araştırmalarda takvim yaşından ziyade yaşa anlamını veren hayat tecrübelerine odaklanılması" gerektiğini öne sürmektedir Morgan ve Kunkel de yaşlanma sürecinin makro ve mikro eksenli incelenebileceğini, mikro düzeyde sosyal psikolojik araştırmaların, makro düzeyde yapısal faktörlerin araştırılabileceğini belirtmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre 60 yaş ve üstündeki nüfusun 2050'de 2 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir (WHO, 2004). Yaşlılık, yaşam sürecinin ilerleyen dönemlerindeki gelişmenin devamını ve bireylerdeki değişimleri anlatır (Lewis, 2002). Birleşmiş Milletlerin yaşlılıkla ilgili yayınladığı raporlarda, yaşlanma kronolojik olarak 60. yıldan başlatılır. MAK Danışmanlık olarak yaptığımız bu araştırmanın da "(60 Yas üstü) Yaşlıların Yaşlılık Algısı, Kendi Sorunlarına Bakışı" şeklinde isimlendirilmesi Birleşmiş Milletlerin bu kabulü nedeniyle 60 yaşından başlayan katılımı yapılmıştır.

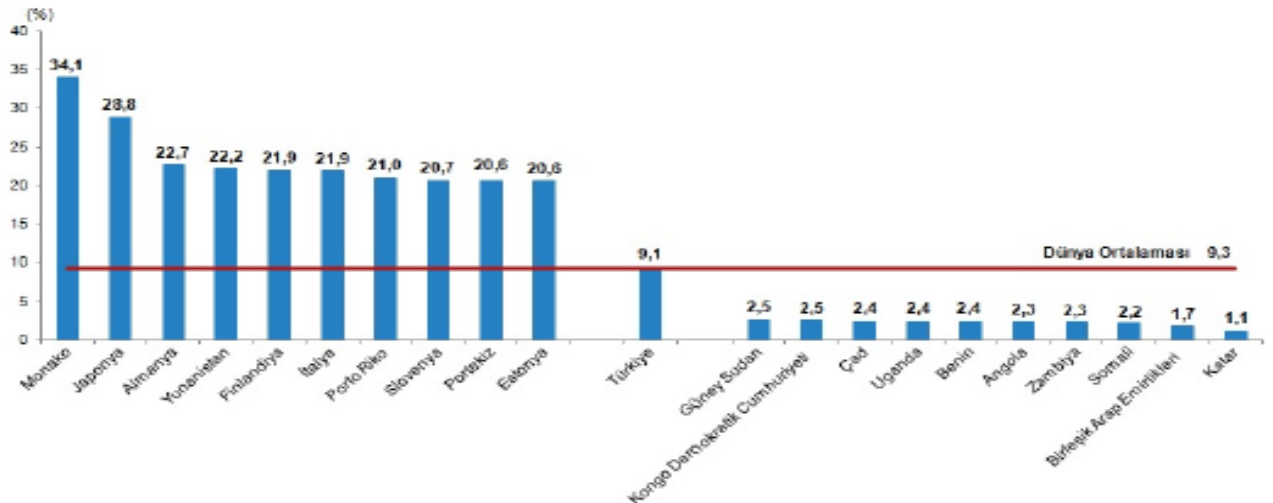
Türkiye nüfusu bugün genç olsa da giderek yaşlanmaktadır. Toplam nüfusta yaşlıların oranı arttığı gibi, yaşam süresi beklentisi de yükselmektedir. 1960'larda kadınlar için 54 yıl, erkekler için 51 yıl olan yaşam süresi beklentisi 2030'da erkeklerde 74 yıl, kadınlarda 79 yıl olarak öngörülmektedir.

Çalışmamızın başında bazı temel kavramlara yönelik literatüre girmiş bazı istatistiksel verileri ek niteliğinde çalışmanın başında paylaşıyoruz:

Yaşlı nüfus oranı sıralamasında Türkiye, 167 ülke arasında 66. sırada yer aldı

Nüfus tahminlerine göre 2019 yılı için dünya nüfusunun 7 milyar 604 milyon 656 bin 633 kişi, yaşlı nüfusun ise 703 milyon 711 bin 487 kişi olduğu tahmin edildi. Bu tahminlere göre dünya nüfusunun %9,3'ünü yaşlı nüfus oluşturdu. En yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla %34,1 ile Monako, %28,8 ile Japonya ve %22,7 ile Almanya oldu. Türkiye, 167 ülke arasında 66. sırada yer aldı.

Yaşlı nüfus oranının en yüksek ve en düşük olduğu 10 ülke, 2019

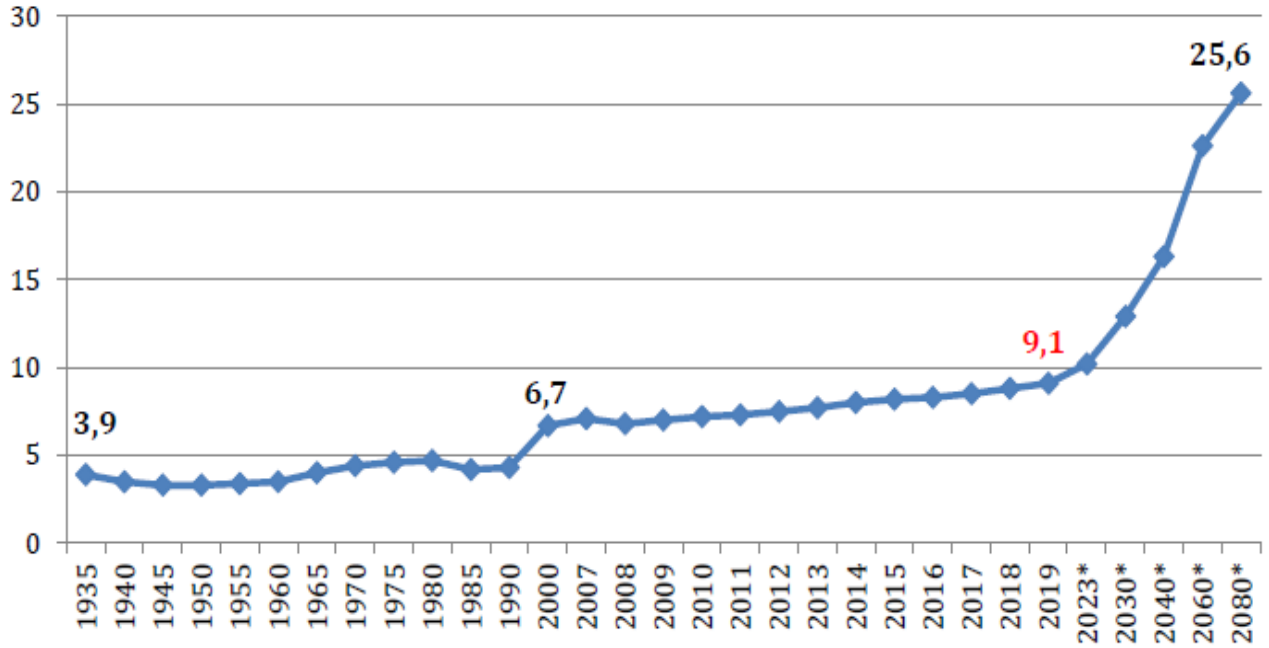
Kaynak: Amerika Birleşik Devletleri Nüfus Bürosu, Uluslararası Veri Tabanı
TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Yaşlı nüfus oranlarına göre Türkiye haritası, 2019

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Yıllara göre yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları, 1935-2000
TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2008-2019
TÜİK, Nüfus Projeksiyonları, 2023-2080

Başarılı Yaşlanma Kavramı

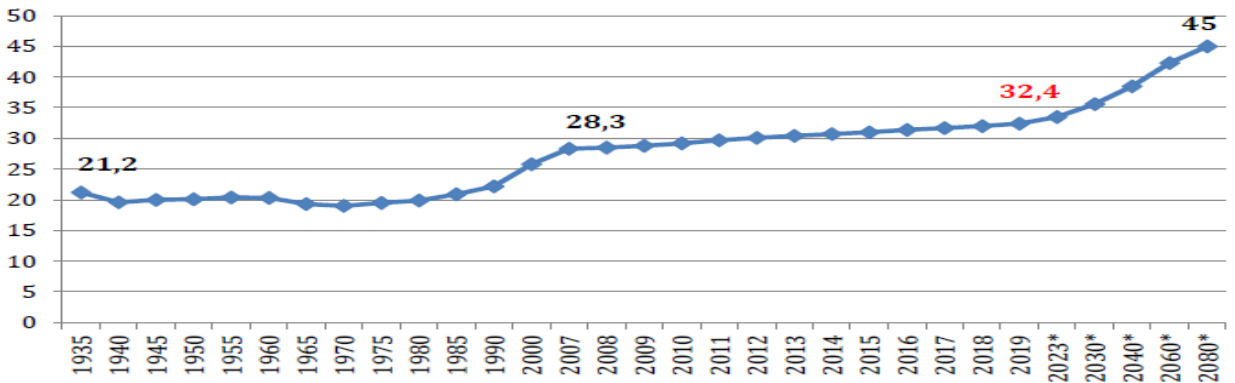
Başarılı yaşlanma kavramı kısaca "zihinsel ve fiziksel açıdan yetkinliklerin pozitif oluşu" olarak tanımlanmaktadır. **Başarılı yaşlanma** algısı ise kültüre, yaşa, cinsiyete, sağlık durumu gibi birçok faktöre göre değişmektedir.

Başarılı yaşlanma; önceleri tıbbi, biyolojik veya sosyal işlevsellik bağlamında tek boyutlu olarak ele alınmaktaydı. Son yıllarda ise, başarılı yaşlanma çok boyutlu bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Başarılı yaşlanmanın çağdaş tanımı, hastalık olmamasından çok, ruhsal iyilik hali, aktif yaşam tarzının sürdürülmesi, olumlu destekleyici ilişkiler ve doyumlu yaşam kavramlarını vurgulamaktadır. Neugarten'e göre, 60 ile 65 yaştan sonra bireylerin iletişim ve etkinlikleri azalmakta, buna paralel olarak da yaşamdan alınan doyum ve mutluluk düzeyi düşmektedir. Neugarten yaşlılarda yaşam doyumunu belirlemek için 5 ölçüt kullanmaktadır. Buna göre yaşam doyumunu yüksek olan yaşlıların;

1. Günlük yaşamdaki etkinliklerden zevk alması,
2. Yaşamının bir anlam taşıması, yaşamıyla ilgili amaçlarının olması ve geçmiş yaşamının sorumluluğunu kabul etmesi,
3. Yaşamı boyunca öngördüğü amaçlara ulaştığı inancına sahip olması,
4. Olumlu bir "ben" imgesine sahip olması ve yaşlılığında zayıflıkları ne olursa olsun, kendini değerli bir varlık olarak kabul edebilmesi,
5. Yaşama karşı genelde iyimser bir tutum içinde olması beklenmektedir (Tobin and Neugarten, 1961).

Ortanca Yaş Kavramı: (medyan yaş), bir nüfus grubunun yaşları, küçükten büyüğe doğru sıralandığında tam ortada kalan bireyin yaşıdır. Bu durumda toplam nüfusun yarısı bu yaştan büyük, öbür yarısı küçüktür. **Ortanca yaş** demografik (nüfussal) yaşlılığı gösterme yöntemlerinden biridir.

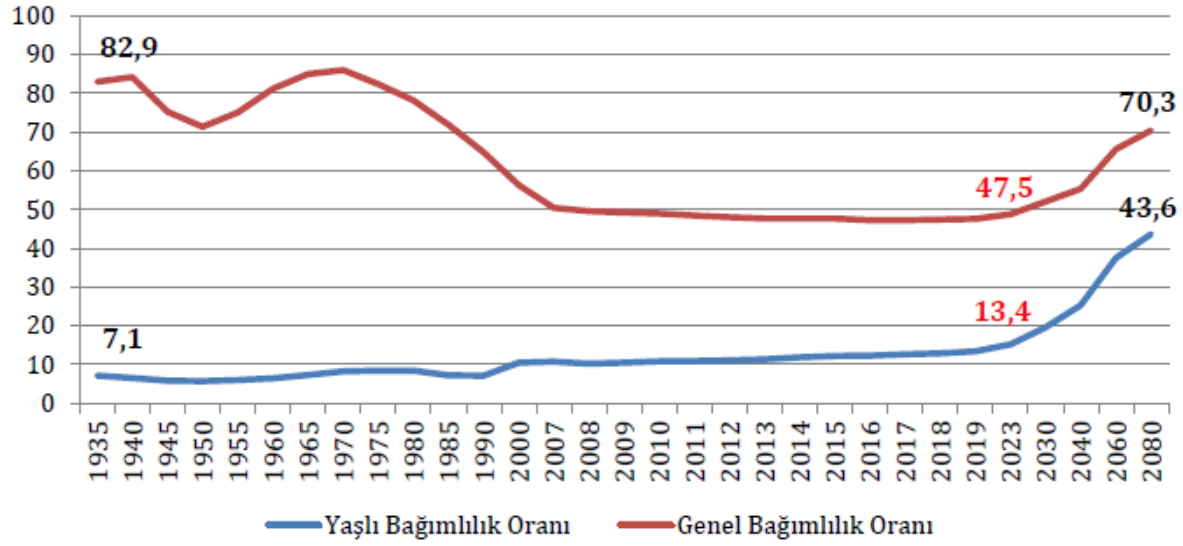
Yıllara göre ortanca yaş

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları, 1935-1990
TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2008-2019
TÜİK, Nüfus Projeksiyonları, 2023-2080

Yaşlı Bağımlılık Kavramı: Bağımlı nüfus grubundan 65+ yaş kitlesinin tüm nüfus içindeki payına yaşlı nüfus oranı, 15-64 yaş aralığındaki yetişkin nüfustaki her 100 kişi için 65+ nüfus grubundaki insan sayısı yaşlı bağımlılık oranı olarak isimlendirilir.

Yıllara göre yaşlı bağımlılık oranları

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Tek başına yaşayan yaşlı nüfus oranı, 2019

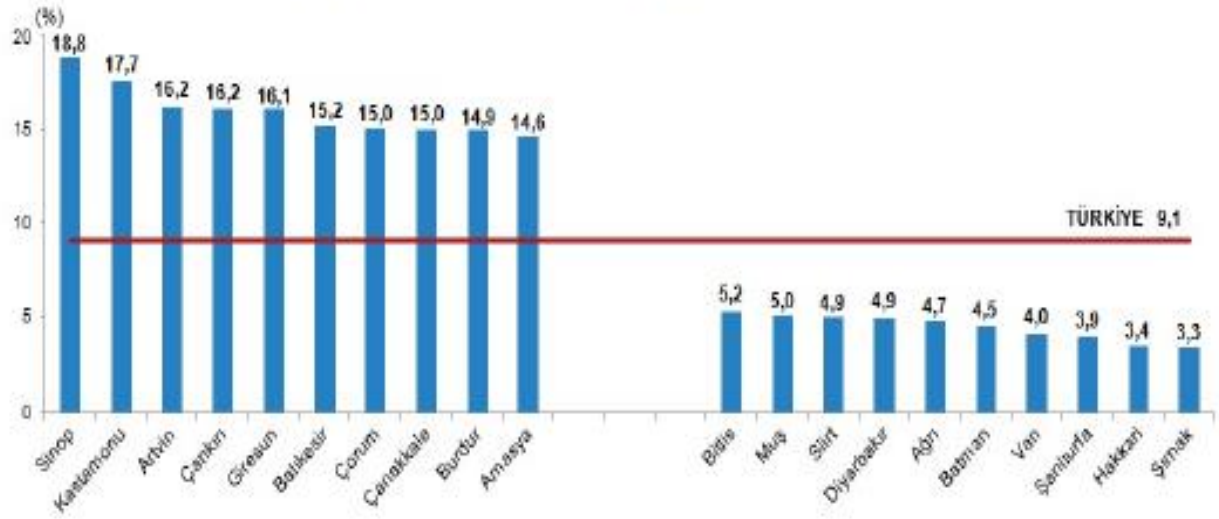

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu il Sinop, en düşük olduğu il Şırnak oldu

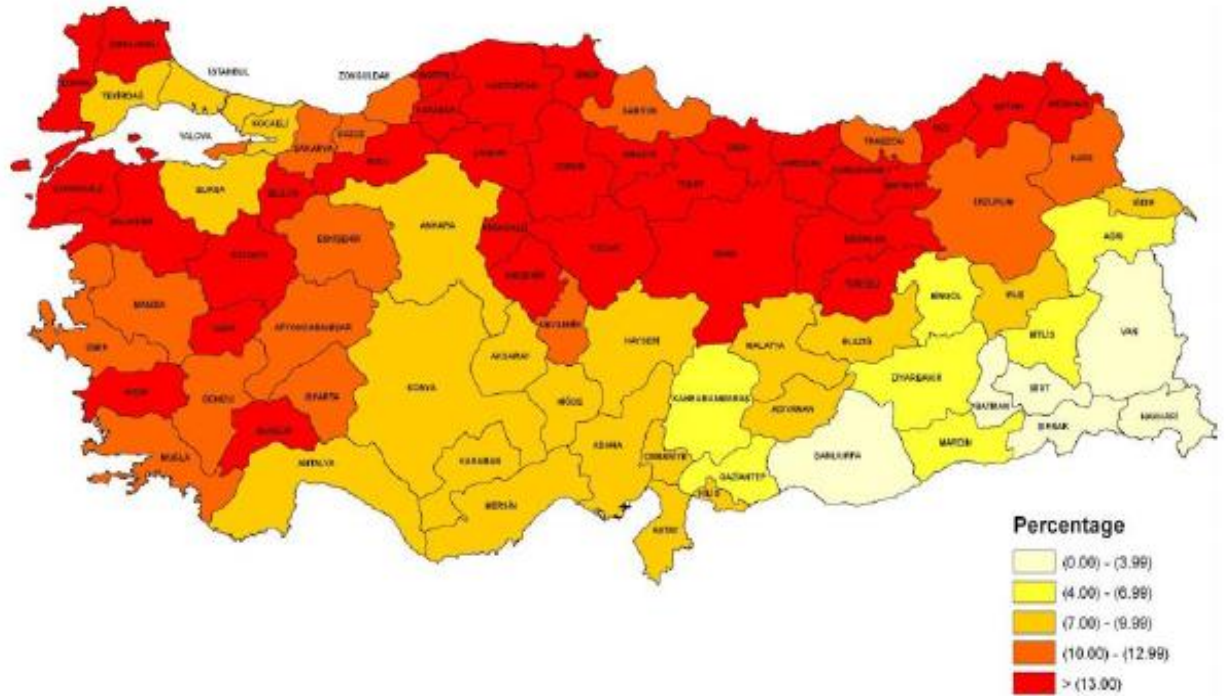
2019 yılında Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinin büyük kısmında yaşlı nüfus oranı görece düşükken Karadeniz Bölgesi genelinde yaşlı nüfus oranının yüksek olduğu gözlemlendi. Yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu il, 2019 yılında %18,8 ile Sinop oldu. Bu ili %17,7 ile Kastamonu, %16,2 ile Artvin ve Çankırı izledi. Yaşlı nüfus oranının en düşük olduğu il ise %3,3 ile Şırnak oldu. Bu ili %3,4 ile Hakkari, %3,9 ile Şanlıurfa izledi.

Yaşlı nüfus oranının en yüksek ve en düşük olduğu 10 il, 2019

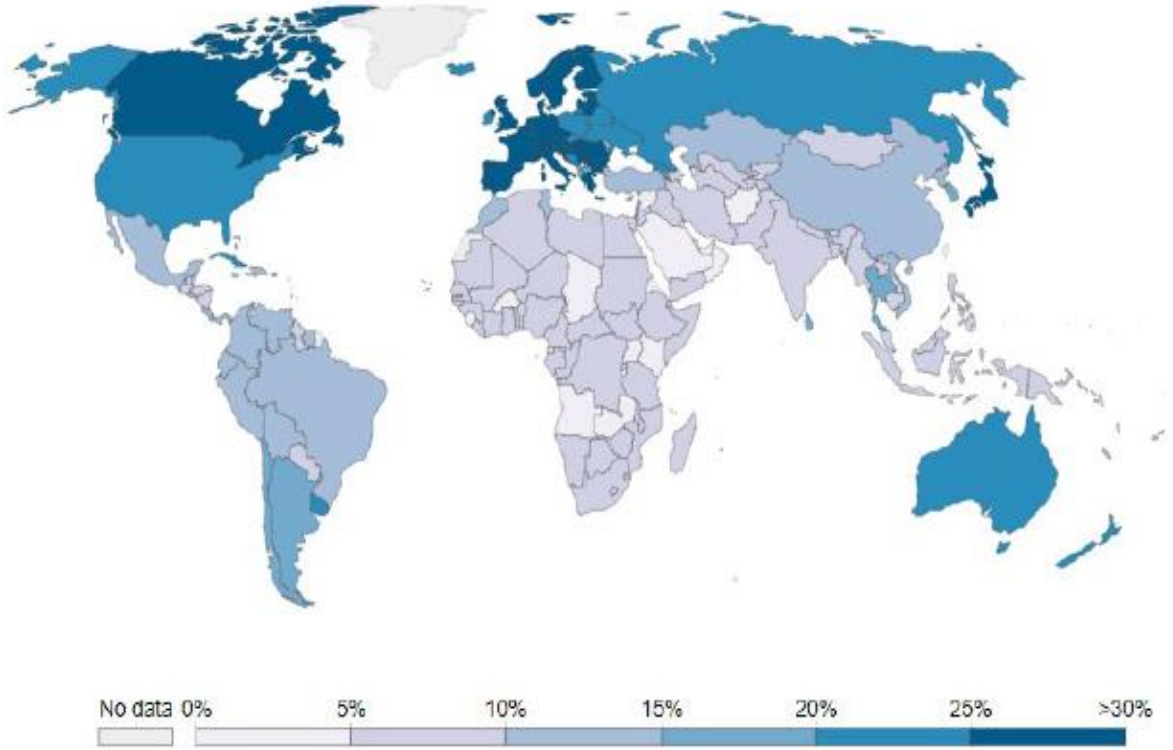
Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Yaşlı nüfus oranlarına tahmini Türkiye haritası, 2023

Kaynak: TÜİK, Nüfus Projeksiyonları

Yaşlı bağımlılık oranları dünya haritası, 2017

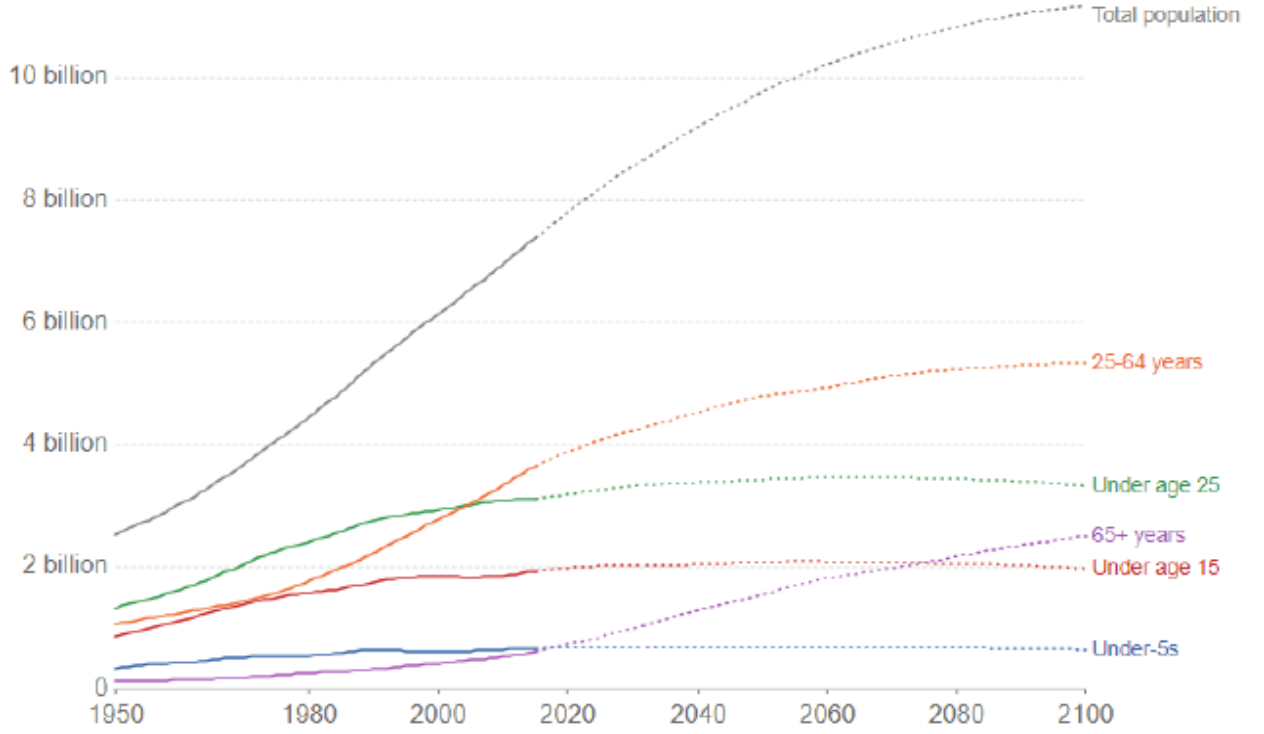
Kaynak: Dünya Bankası

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ye göre ise birçok gelişmiş ülkede kronolojik olarak 65 yaş ve üzerinde birey "yaşlı" olarak kabul edilir. Yaşlılıkla ilgili çalışmalarda, yaşlı tanımı genellikle kronolojik olarak yapılır ve DSÖ' nun tanımlamasına uygun olarak, gelişmiş ülkelerin önemli bir kısmında emeklilik yaşı olan 65 yaş, yaşlılığın başlangıcı olarak kullanılır (Definition, 2007). DSÖ'nün 1963 yılında, yaşlıların sağlık sorunları ile ilgili olarak düzenlediği toplantıda, yaşlanma kronolojik olarak üç grupta incelenmiştir:

- Orta yaşlılar: 45-59 yıl
- Yaşlılar: 60-74 yıl
- İleri yaşlılar: 75 ve üzeri yıl

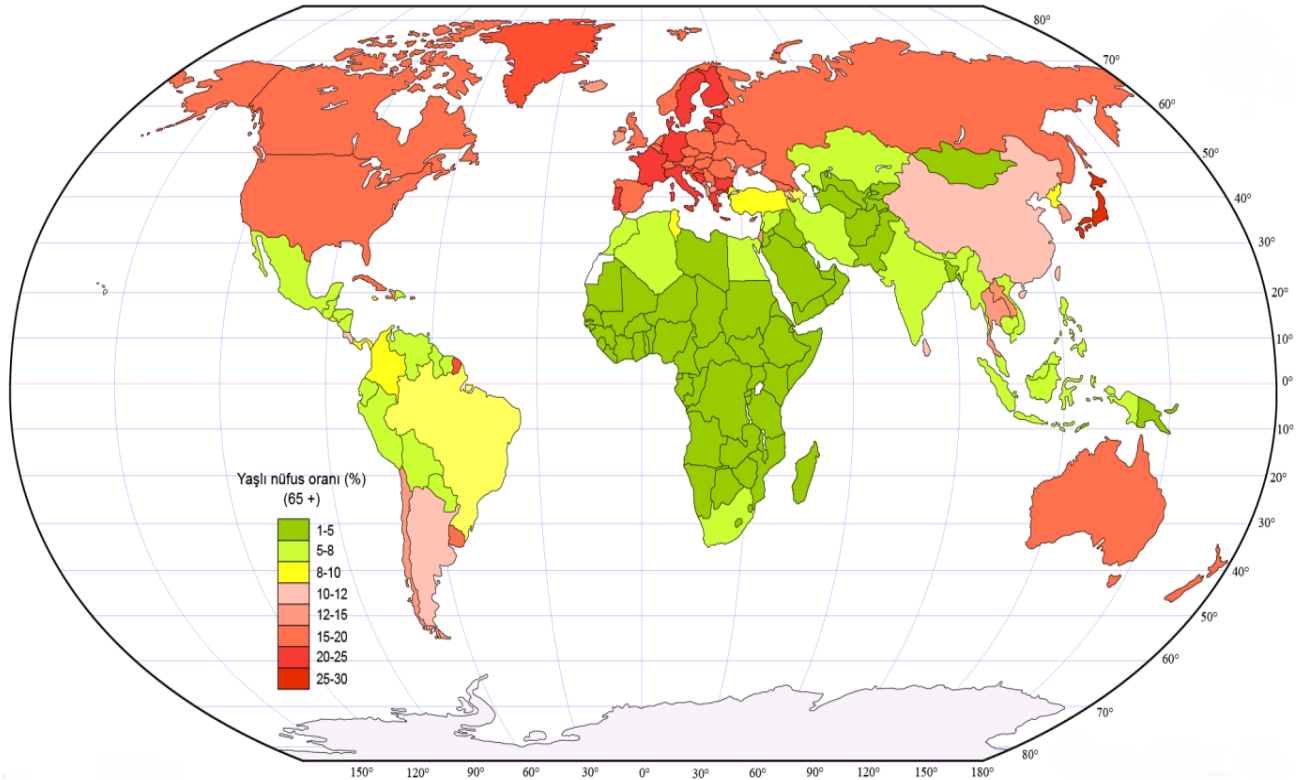
Yirminci yüzyılda bilimsel ve teknolojik gelişmeler demografik değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu gelişmeler, hastalıkların erken dönemde teşhis ve tedavisinin sağlanarak önlenmesi, koruyucu sağlık hizmetlerinin gelişmesi, doğurganlık hızının ve bebek ölümlerinin azalması ve ortalama yaşam süresinin artması olarak sıralanabilir. "Yaşlı nüfusun genç nüfusa göre sayı ve oran olarak artması" biçiminde tanımlanan "nüfusun yaşlanması" olgusu da bütün bu gelişmelerin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Öz, 1999; Onat, 2001).

Dünya nüfusu yaş grupları tahmini, 1950-2100

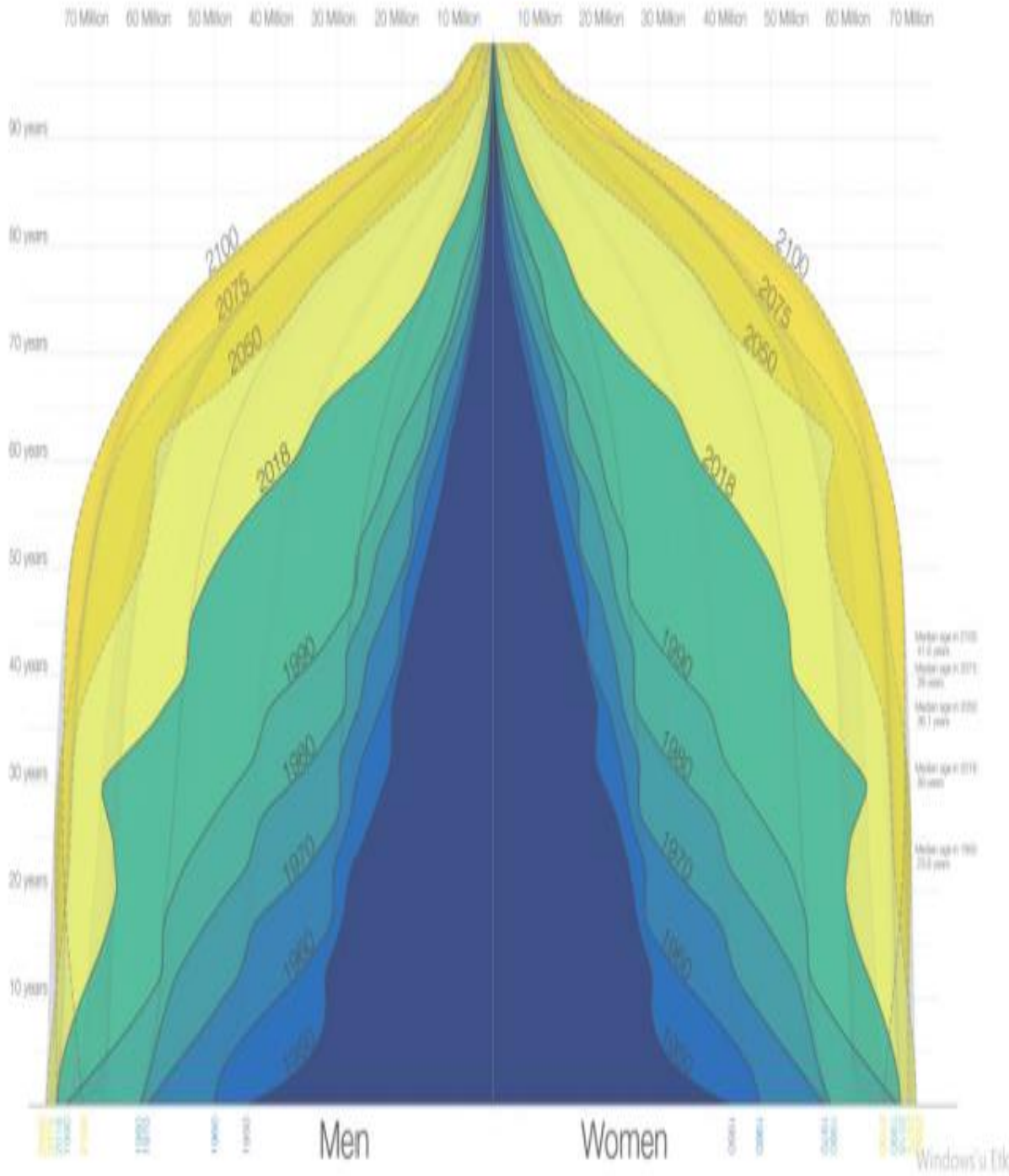

Kaynak: Birleşmiş Milletler
Hareketli grafik için tıklayınız:

<https://ourworldindata.org/grapher/historic-and-un-pop-projections-by-age>

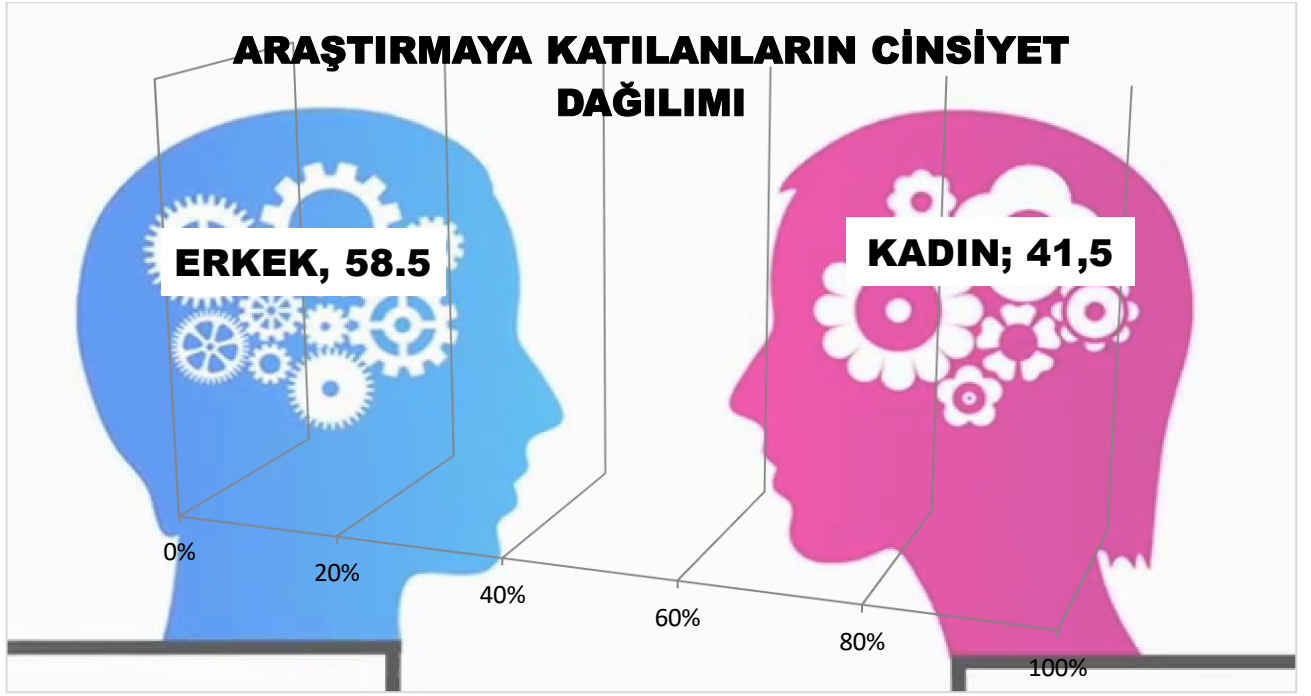
Dünya nüfus piramidi tahmini, 1950-2100

Kaynak: Birleşmiş Milletler

KATILIMCILARIN YAŞ / CİNSİYET/ EĞİTİM DAĞILIMLARI

Araştırmamıza Katılanların Yaş Dağılım Oranı

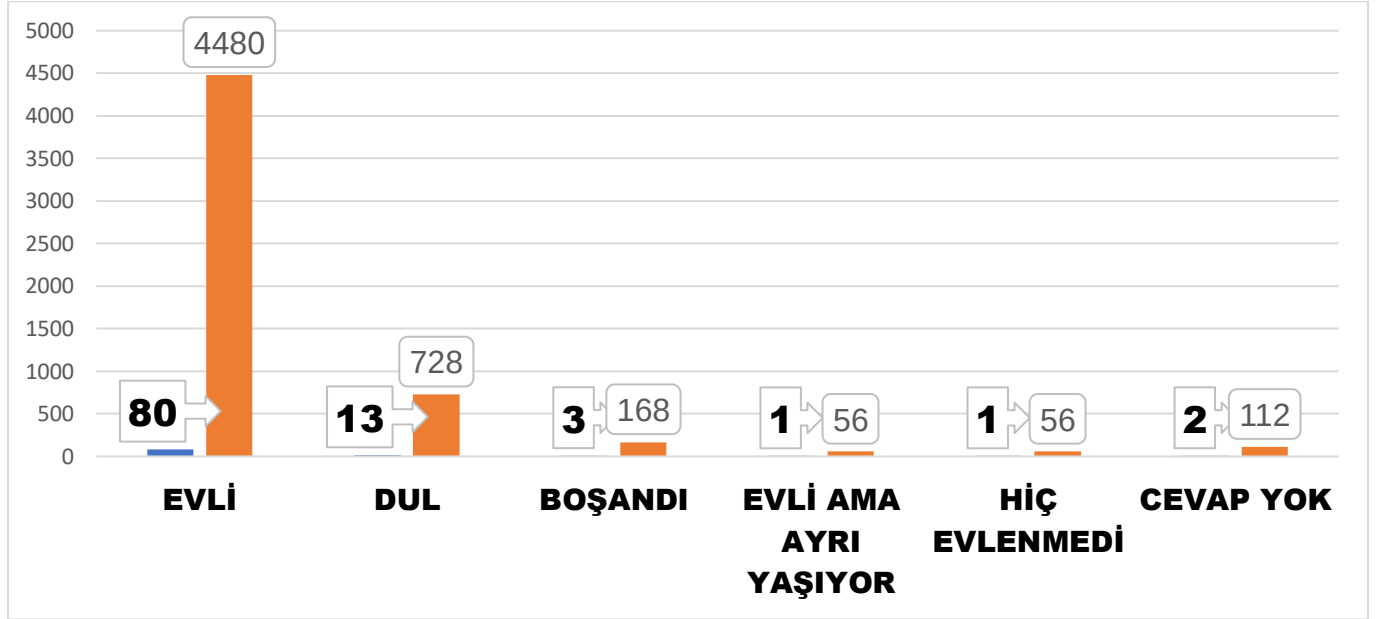
60 YAŞ ÜSTÜ	ÜLKE NÜFUSU	YÜZDELİK ORAN	ARAŞTIRMAMIZA KATILAN KİŞİ
60-64 Yaş	3.574.394	% 4,27	2100
65-69 Yaş	2.938.715	% 3,51	1500
70-74 Yaş	2.131.705	% 2,55	1200
75-79 Yaş	1.355.346	% 1,62	450
80-84 Yaş	861.199	% 1,03	200
85-89 Yaş	466.748	% 0,56	120
90+ Yaş	199.842	% 0,24	30

Toplam 11.523.949 % 13,78 5600

Yaşlılık, organizmanın iç ve dış uyarıcılara uygun tepkiyi gösterememesi ile meydana gelen kapasitesizleşme sürecidir. İhtiyarlık ise, uygun tepkinin ve uyum güçlüğünün daha belirli ve önemli problemler oluşturacak bir seviyeye ulaşmasıdır. Ayrıca iklim ve sağlık şartlarının değişmesiyle yaş sınırları da değişiklik gösterir. Bu yüzden değişik memleketlerde ve değişik insanlarda yaşlılık sınırlandırması farklı olacaktır.

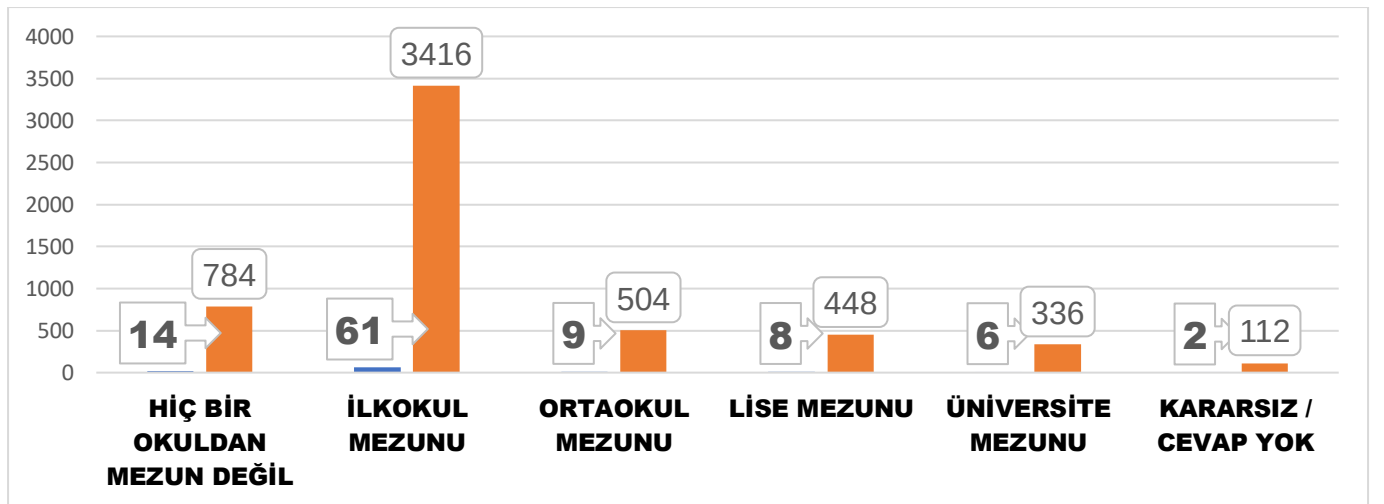
Erkeklerin dışarıda yoğun fiziki çalışma koşulları ve erkeklerde daha fazla olan sigara / alkol tüketimi gibi etkilerle erkeklerin erken vefat oranı dikkat çekmektedir. Son yıllarda dışarıda çalışan kadın sayısındaki artış bu fark makasını daraltmaktadır. “Yaşlılığın Kadınlaşması” bu yüzden kullanılmaktadır.

ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN MEDENİ DURUMU

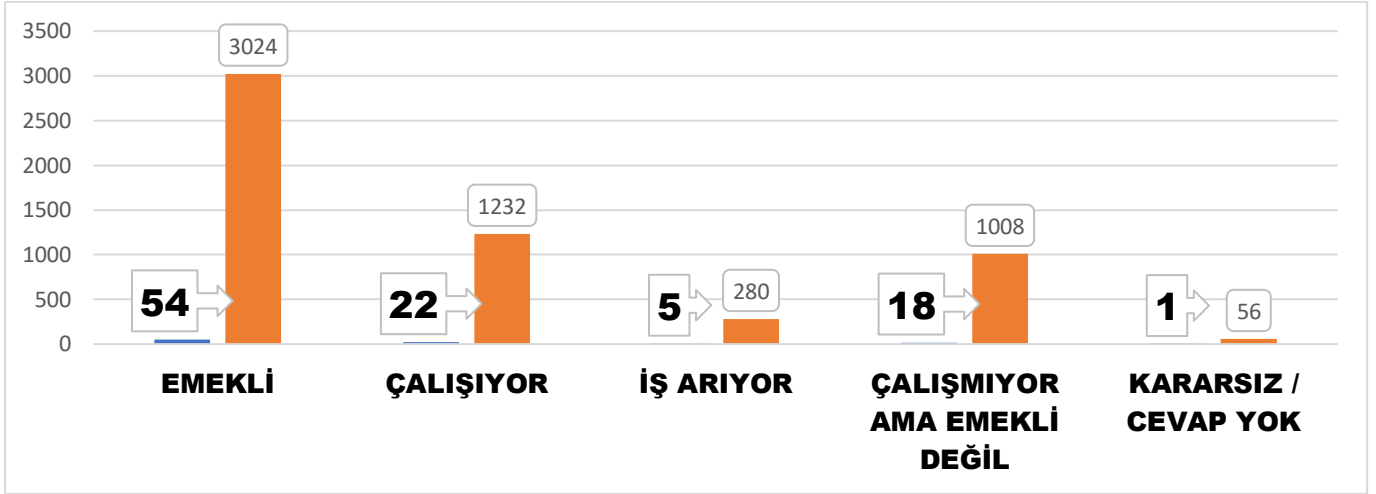
Araştırmamıza katılan 60 yaş üstü kişilerin % 80'i Evli, % 13 ü Dul, % 3 ü Boşanmış, % 1 Evli ama ayrı yaşıyor, % 1 i hiç evlenmemiş, % 2 si ise bu soruya cevap vermek istemedi. Grafikte turuncu renkli gösterge çizgileri REFERANS (katılımda o şıkkı tercih eden katılımcıları göstermektedir.) Bu soruya verilen cevaplarda 60 dan yukarıya doğru vefatlara bağlı yalnız kalma oranı artmaktadır. Eğer bu çalışma 60 yaş üstü 65 yaş üstü yaşlılar arasında yapılsaydı doğal olarak bu yüzdelik oran yani yalnız yaşama oranı toplam katılımcılar içinde daha da yüksek çıkardı.

Araştırmaya Katılanların Eğitim durumu

Tahsil durumu ile yaş büyüklüğü arasında ters orantı dikkat çekmektedir. Aynı ters orantı kırsalda yaşayanlarla kentte yaşayanlar arasında ve ülkenin batısında yaşayanlarla doğuda yaşayanları arasında da görülmektedir.

Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumu

Katılımcılarımızın çalışanları çoğunlukla 60- 65 yaş aralığında yer alırken, iş arayanlarda ağırlıklı olarak bu yaş grubu olarak dikkat çekmektedir. Çalışmıyor ama emeklide değil kategorisindeki kişiler ise çoğunlukla taşrada yaşayanlar olup bu oran ülkenin batısından doğusuna doğru artmaktadır. Bu soruya evli olan katılımcılardan eşi çalışanların kanaatleri ortak çalışma durumu olarak ifade edilmektedir.

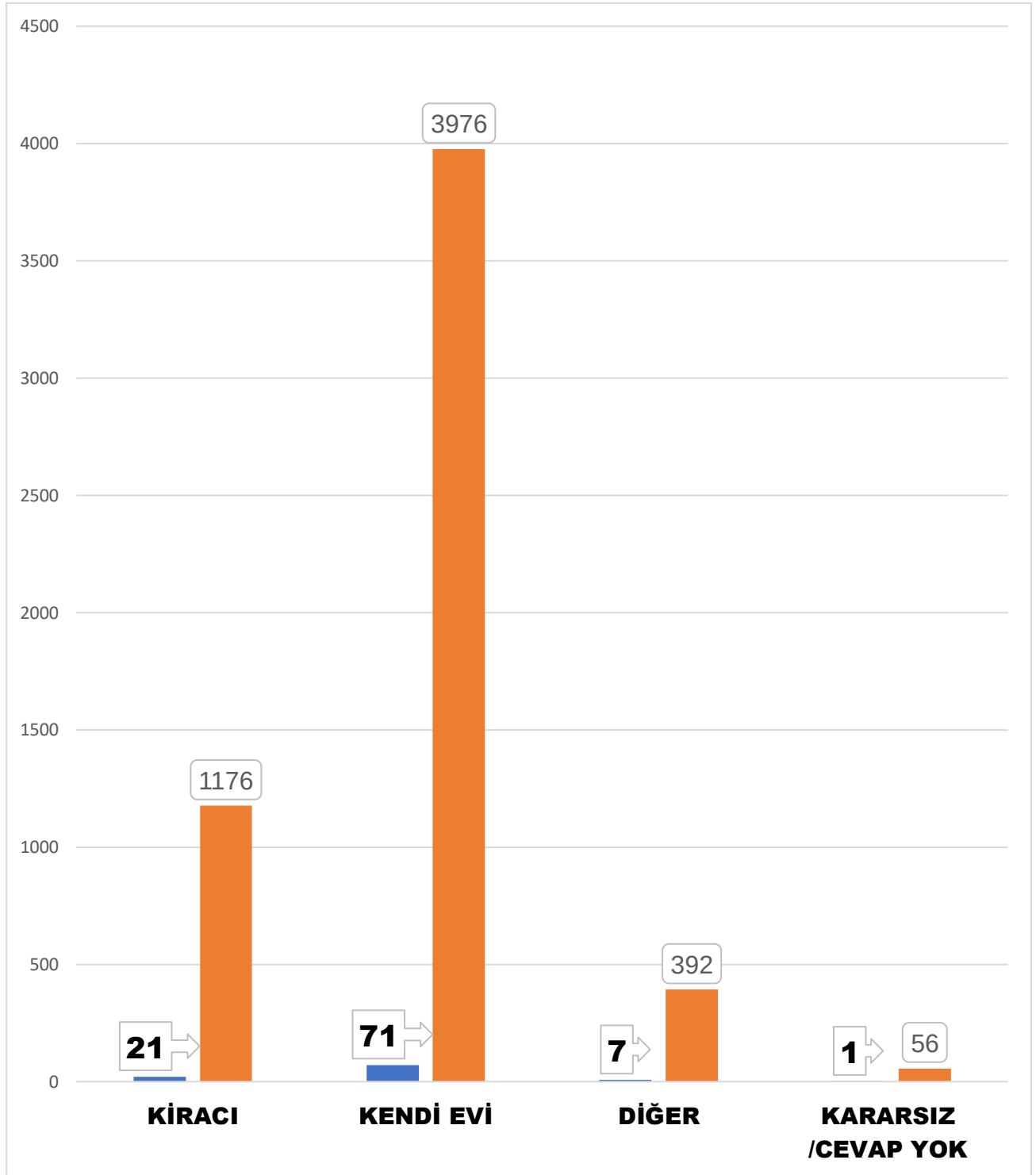
ÇALIŞANLAR (1232 kişiden bizzat çalışan 810 kişi)

EMEKLİLERİN CİNSİYET DAĞILIMI (3024 kişiden bizzat emekli olanların sayısı 1600 kişi)

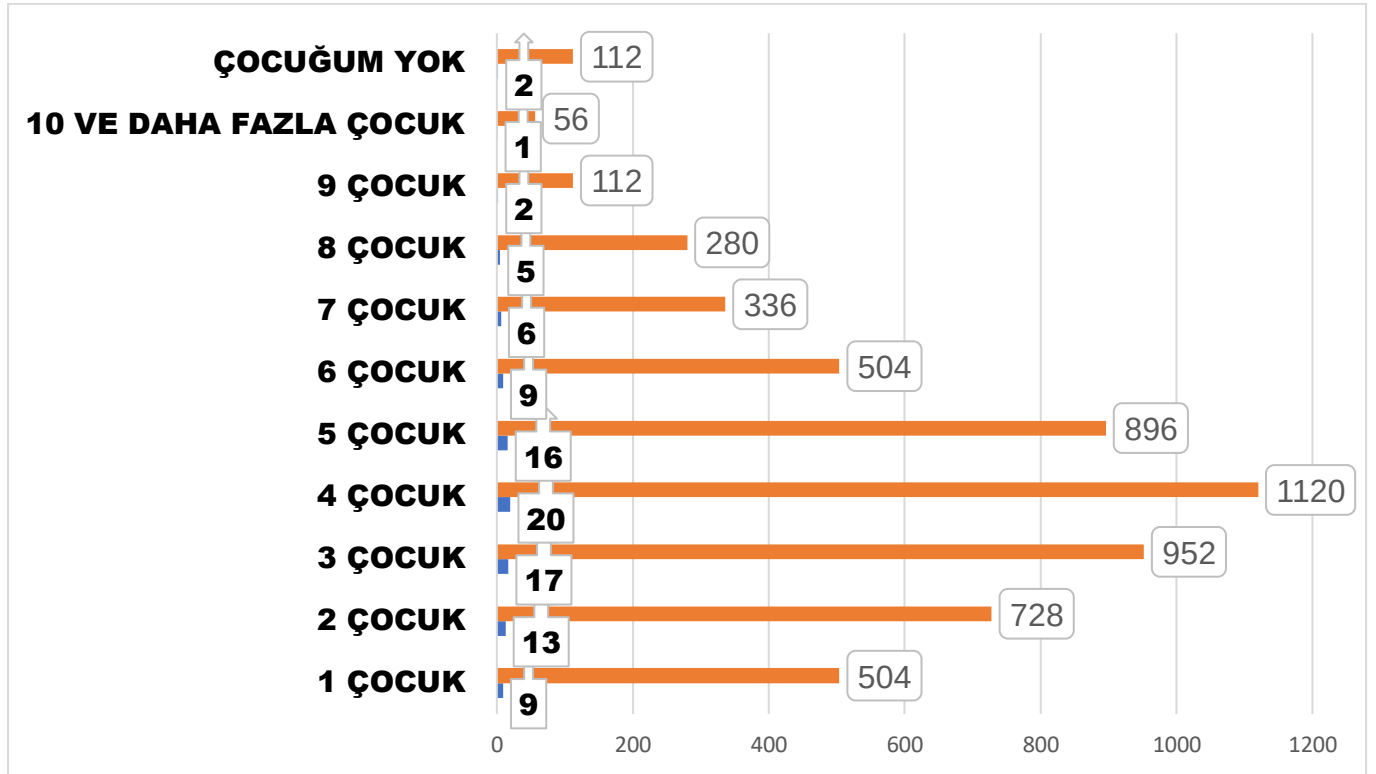

Evinizde kiracı mısınız, kendi eviniz mi?

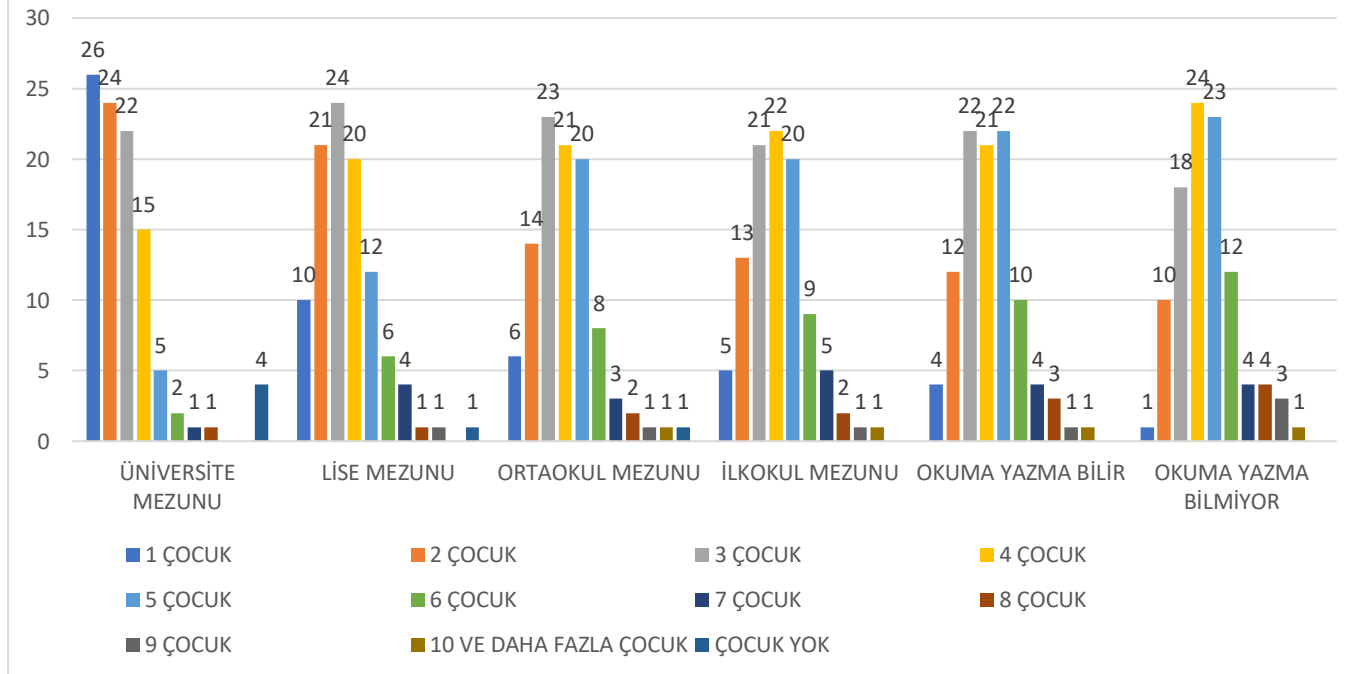
Araştırmamıza katılanların ev sahibi olması ile kiracı olmasında da doğudan batıya doğru tam ters bir durum söz konusu konut kalitesi olarak değil ama konut sahibi olma anlamında ülkenin doğusunda yaşayan yaşlılar daha çok ev sahibi kiracı daha az, aynı şekilde kırsalda ev sahibi olma oranı kentte yaşayanlara göre daha fazla.

Hayatta olan kaç tane çocuğunuz var?

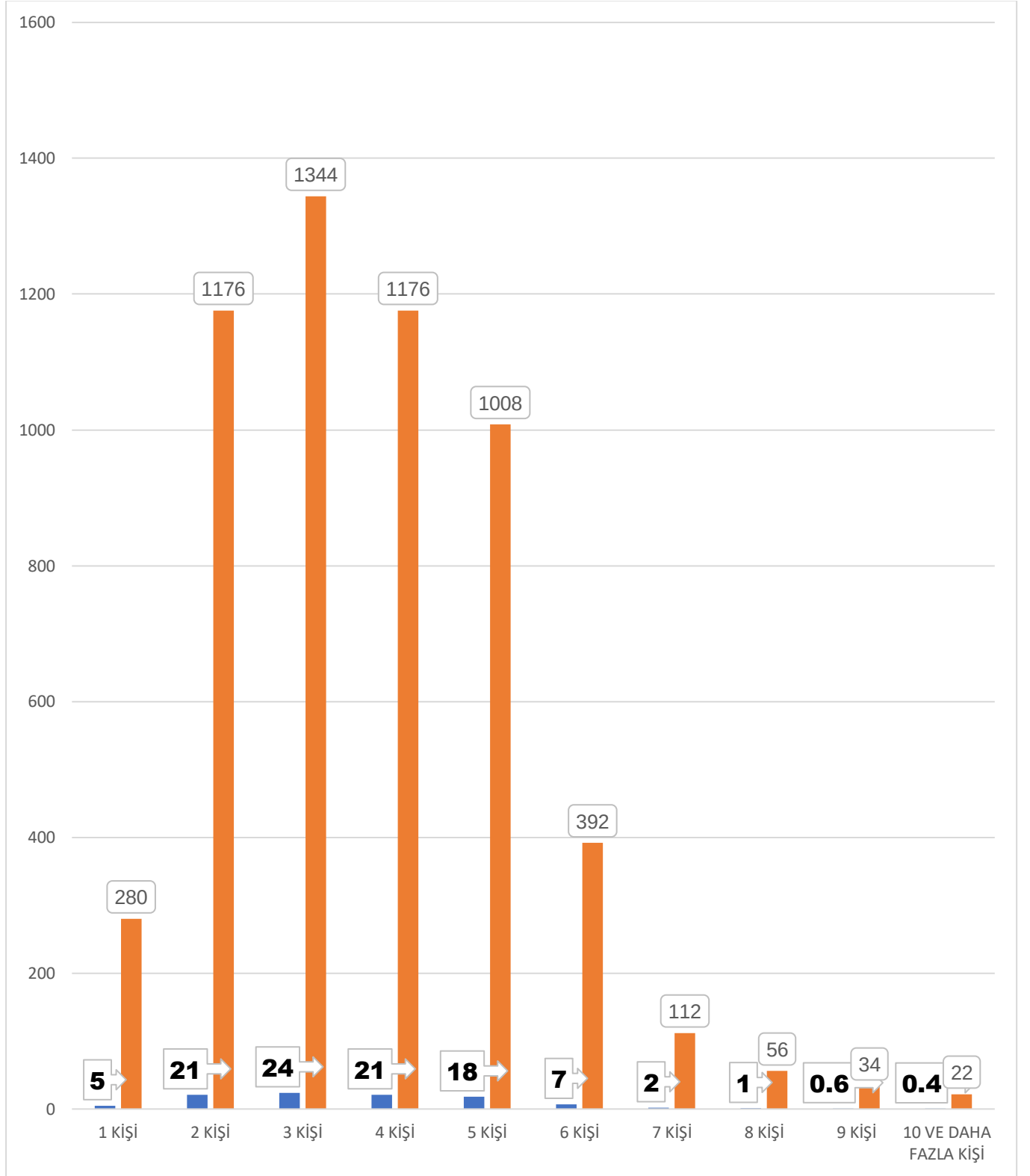

Bu soruya verilen cevaplarda çoğunlukla 2-3-4-5-6 çocuk sıralaması dikkat çekmektedir. Çocuğu olmayan kişi sayısı çok az.

TAHSİL DURUMUNA BAĞLI ÇOCUK SAYISI

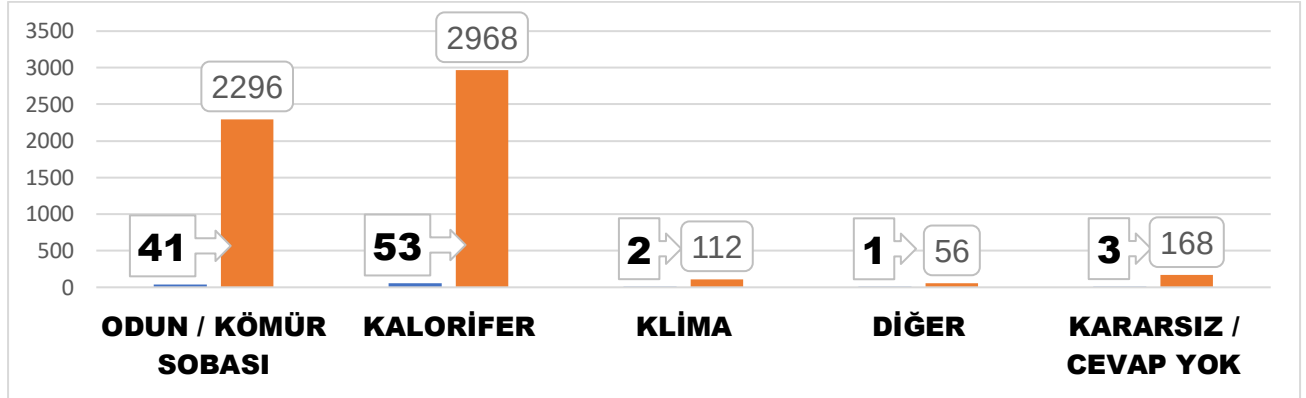

YAŞADIĞINIZ EVDE KAÇ KİŞİ YAŞIYOR?

Hane halkının kalabalık olma oranı kentten köye, batıdan doğuya doğru artmaktadır.

Evinizde hangi ısıtma teçhizatı var?

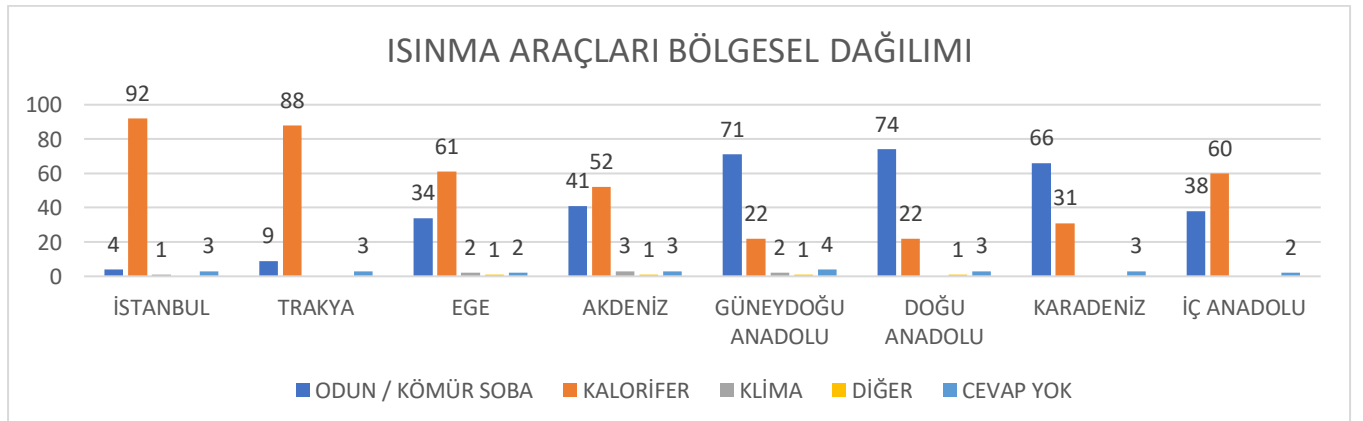
Bölgesel şartlara bağlı olarak insanların evlerindeki ısıtma şekilleri değişmektedir. Türkiye'nin kırsalında halen kaloriferden daha çok soba kullanılmaktadır. Ancak nüfus yoğunluğu ağırlıklı kentlerdedir.

Araştırmamız nüfusun kent kırsal köy dağılımına uygun yapıldığından oranlar yukarıdaki verileri teyit etmektedir. Klima kullanılan % 2 lik kesim sıcak iklimli şehirlerde yaşayan kişilerin tercihini ifade etmektedir.

Hızlı sanayileşme ve kentleşme yaşının aile içindeki rol ve statüsünde değişime neden olmuştur. Geleneksel ailenin yerini daha çok çekirdek aileye bırakması ve yaşlı nüfusun hızla artması, yaşlı sorunlarına olan ilgiyi artırmıştır.

Bu sorunların bir kısmı yaşının kendi fiziksel, ruhsal, ekonomik durumundan bir kısmı ise yaşının dışındaki çevresel şartlardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, yaşının içinde bulunduğu toplumun sosyal, ekonomik, kültürel ve politik uygulamaları bazen sorunun kaynağını oluşturabilmektedir. Bu nedenle günümüzde yaşlılık bireysel bir sorun olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal bir sorun olarak da algılanmaktadır.

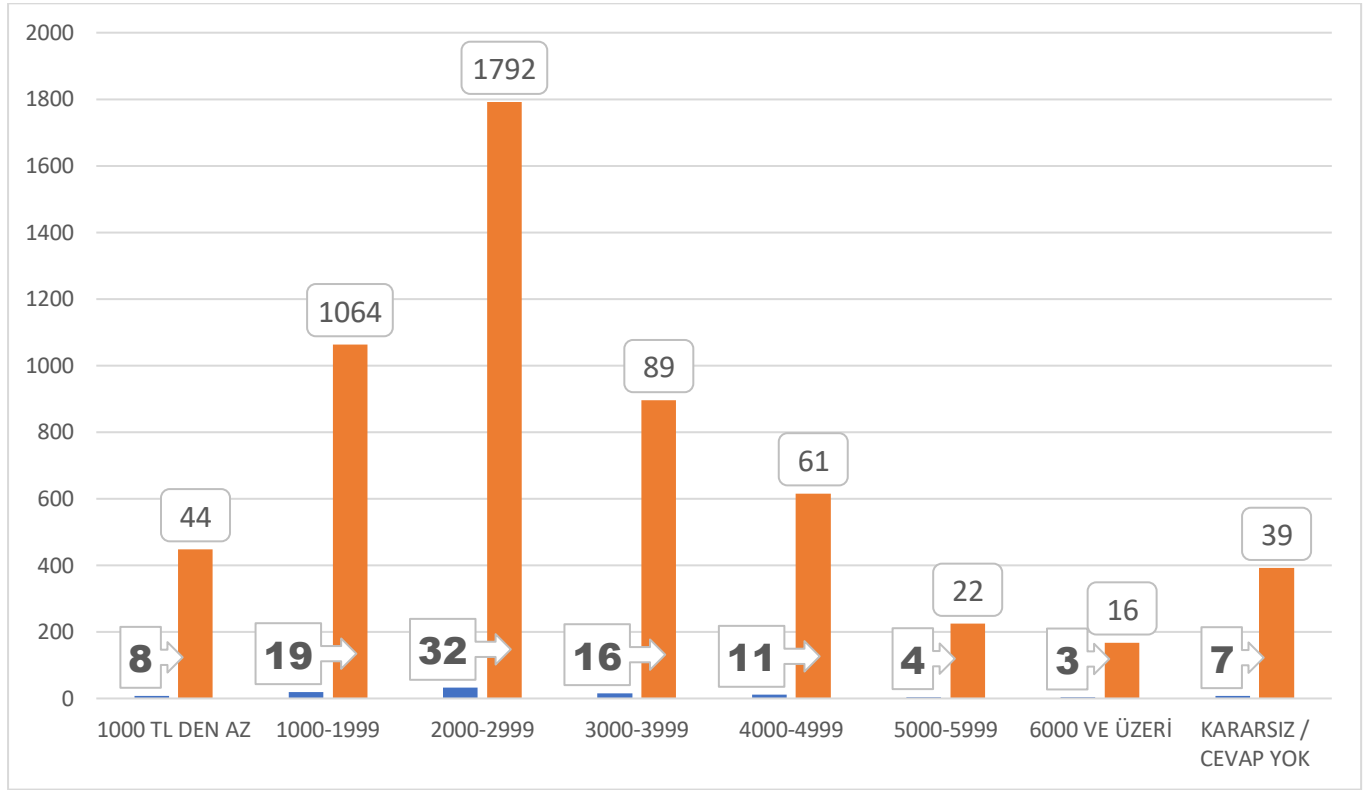
Ülkelerin uygulamış oldukları sosyal politikalar, sosyal güvenlik yasaları kısaca sosyal devlet anlayışları yaşlıların yaşlanma döneminde karşılaştıkları sorunları azaltmakta ya da arttırmaktadır.

YAŞLILIKTA EKONOMİK DURUM

Hanenize giren aylık gelir ne kadar?

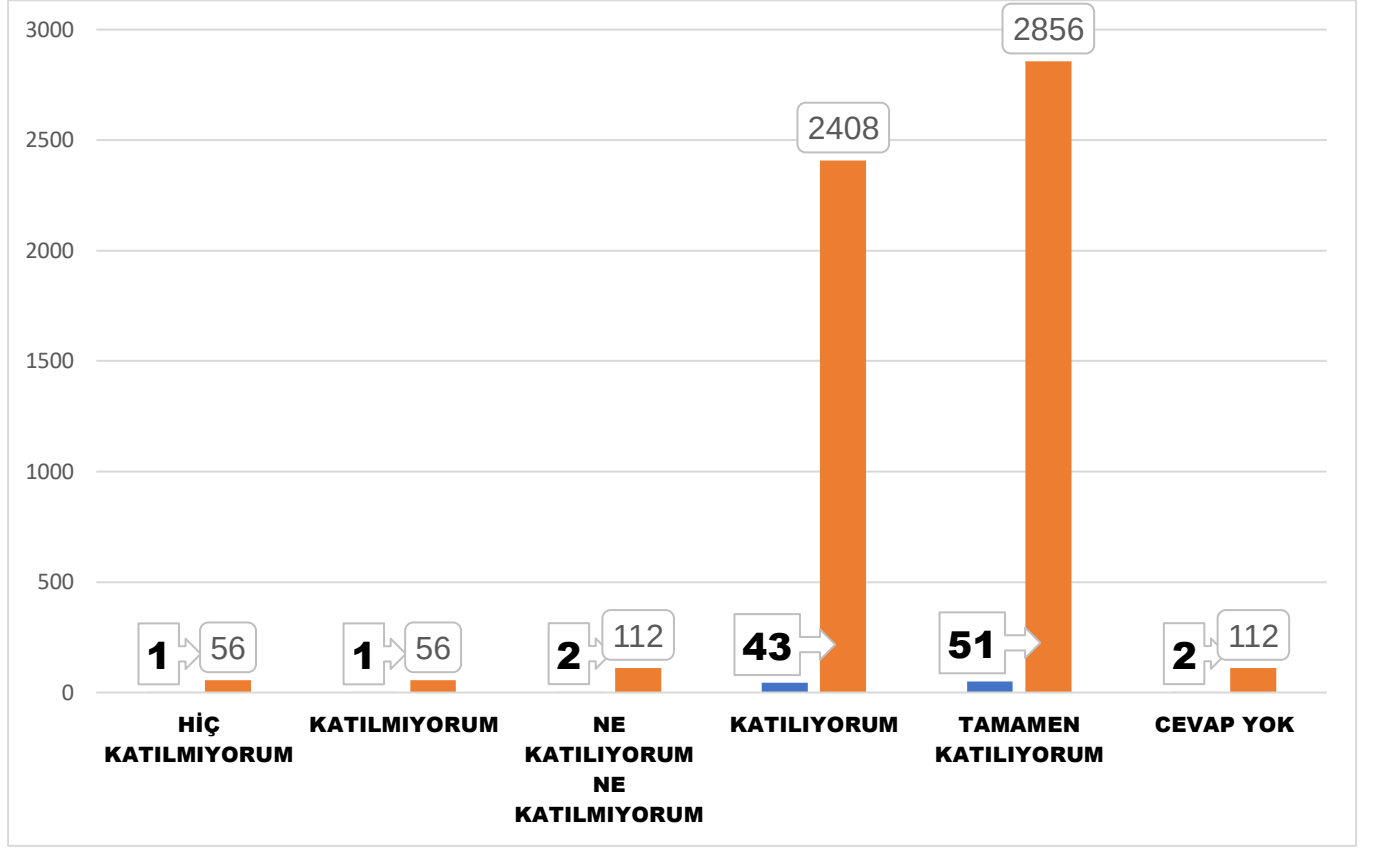
Yaşlının yaşamını sürdürmekte ekonomik olarak sorunlar yaşaması, yaşlının çalışma yaşında olmaması ya da çalışmadığı için yaşanan parasızlık sorunu, yeterince gelirinin olmaması, gereksinimlerini karşılayacak maddi güce sahip olamaması... Bu durum şüphesiz herkes için önemli bir sorun demektir ama yaşlı biri için şüphesiz daha büyük bir sorundur.

Yaşlıların emekli olmaktan veya yaşlanmadan kaynaklı olarak yaşadığı en önemli sorunlardan birisi de ekonomik sorunlardır. Yaşlıların kötü ekonomik koşullardan dolayı sosyal ve psikolojik sorunlarla baş etmek zorunda kaldıkları bilinmektedir. Gelirdeki azalma aynı zamanda yaşlının rol ve statüsünü, aile içi ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle erken emekli olan bazı yaşlıların yeni bir iş bulma yolunu tercih ettikleri de bilinmektedir. Ayrıca yaşlının gelirindeki azalma yaşanan ülkenin ekonomik durumuna ve yaşlılara yönelik sosyal politikalarına göre de değişebilmektedir. Yaşlının geçimini sağlamaya yönelik ailede destek olan birisinin ölümü durumunda ise gelirin azalması nedeniyle kendi geçimlerini sağlamakta sorun yaşamaları da söz konusu olabilmektedir.

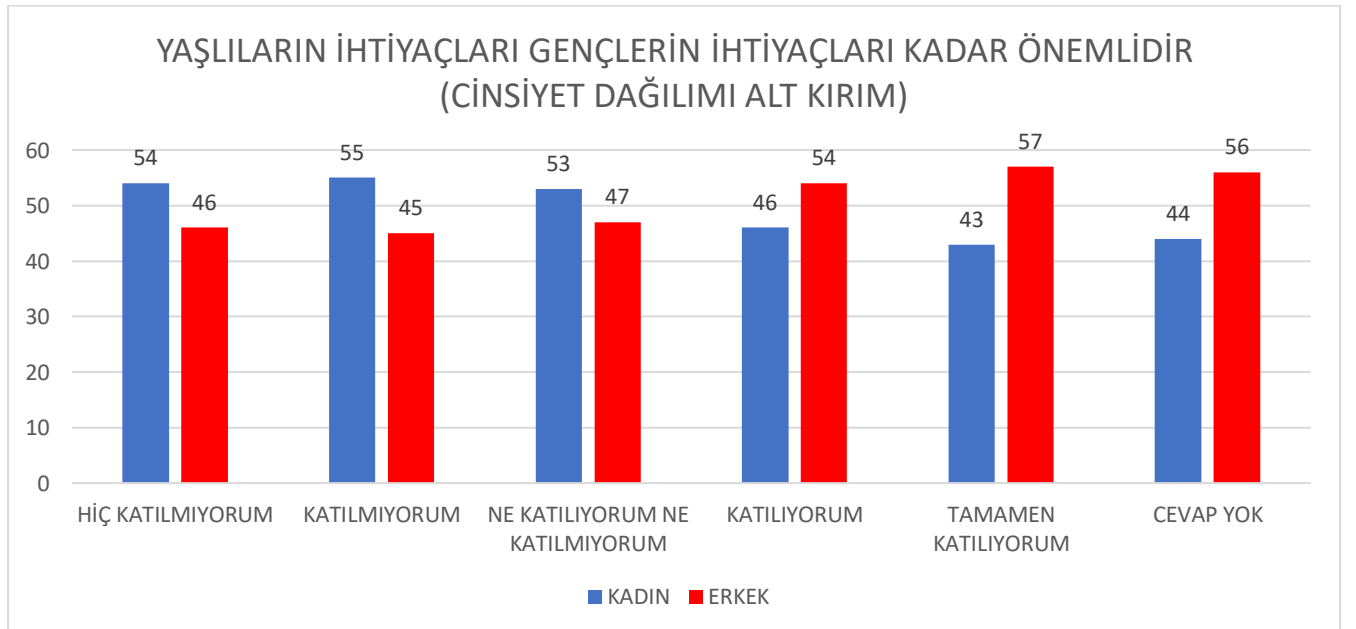
Yaşlanma, bireyin çalışamaz duruma gelmesi ya da emekli olması gelirinin düşmesi anlamına gelmektedir. Bu durum yaşlının daha önceden alışık olduğu yaşam standartlarının gerilemesi anlamına gelmektedir. Bu dönemde gelirinde azalma meydana gelirken sağlık harcamalarında ise tam tersi yönde bir artış yaşanmaya başlamaktadır.

Gelir yetersizliğinden dolayı birçok yaşlının şehirlerde yoksulluk sınırının altında yaşadığı bilinmektedir. Bu nedenle özellikle kentlerde, yaşlılara yönelik sosyal ve ekonomik politikalarının oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. Yaşlılara yönelik sosyal hizmet politika ve uygulamaları, yaşlıların fiziksel ve ruhsal açıdan daha sağlıklı kalmalarına yardımcı olacak koruyucu ve önleyici hizmetleri de kapsamı açısından oldukça önemlidir.

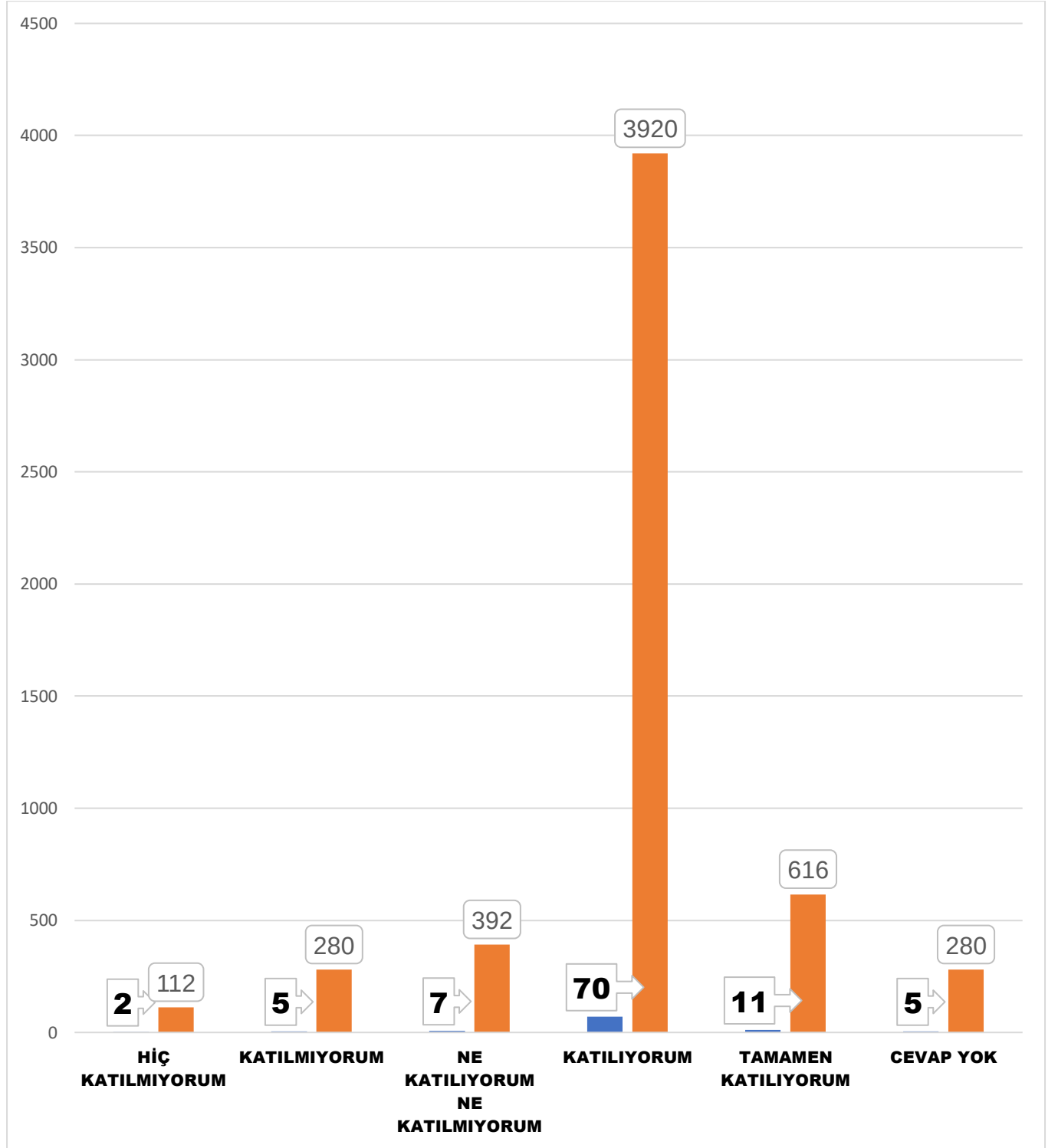
Yaşlıların ihtiyaçları, gençlerin ihtiyaçları kadar önemlidir.

Yaşlıların ihtiyaçları gençlerin ihtiyaçları kadar önemlidir. Cümlenin genel kabulü araştırmaya verilen cevaplardan da anlaşılmaktadır.

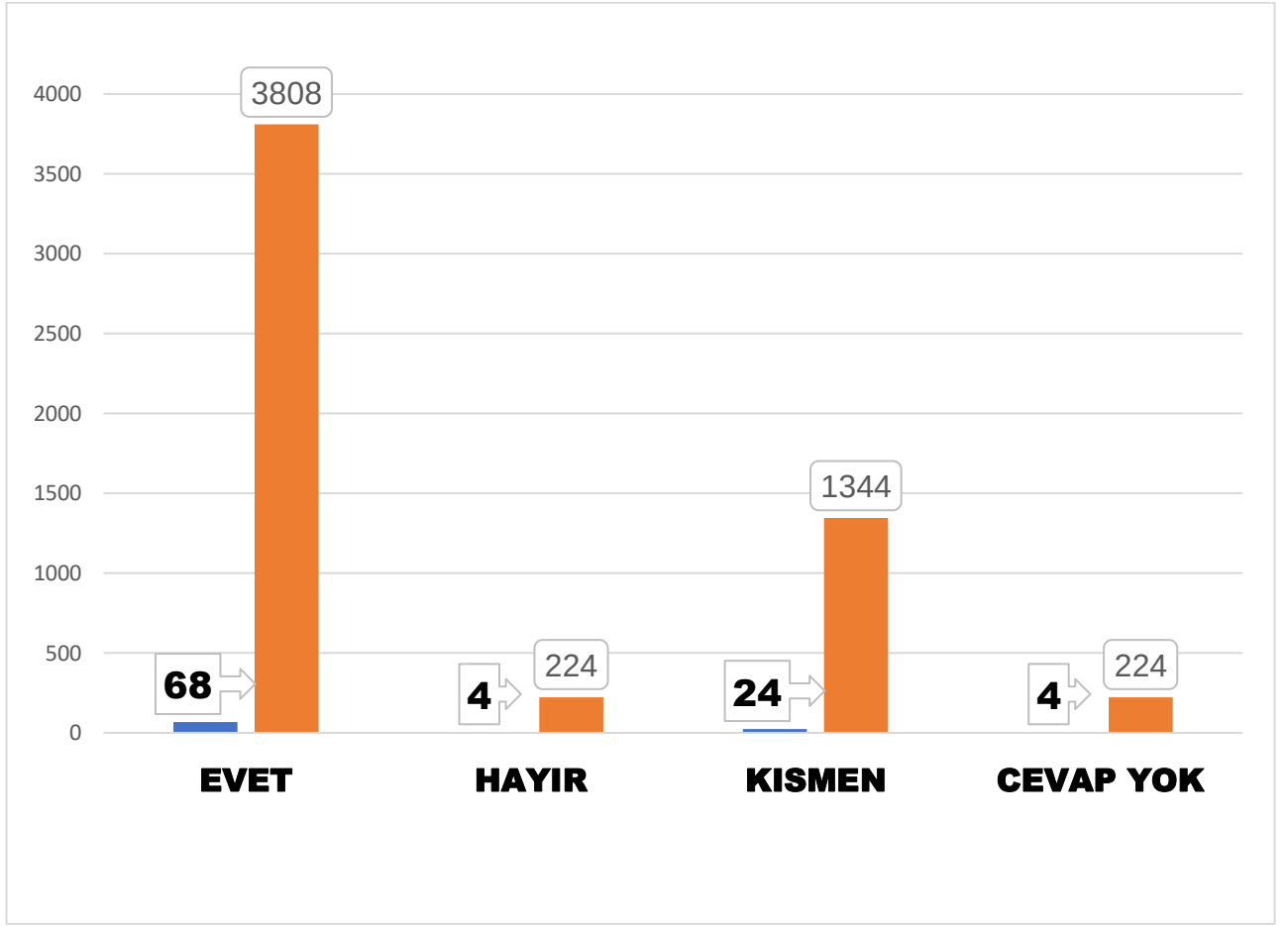

Yaşlılıkta ekonomik güvenlik, topluma katılım için önemli bir koşuldur.

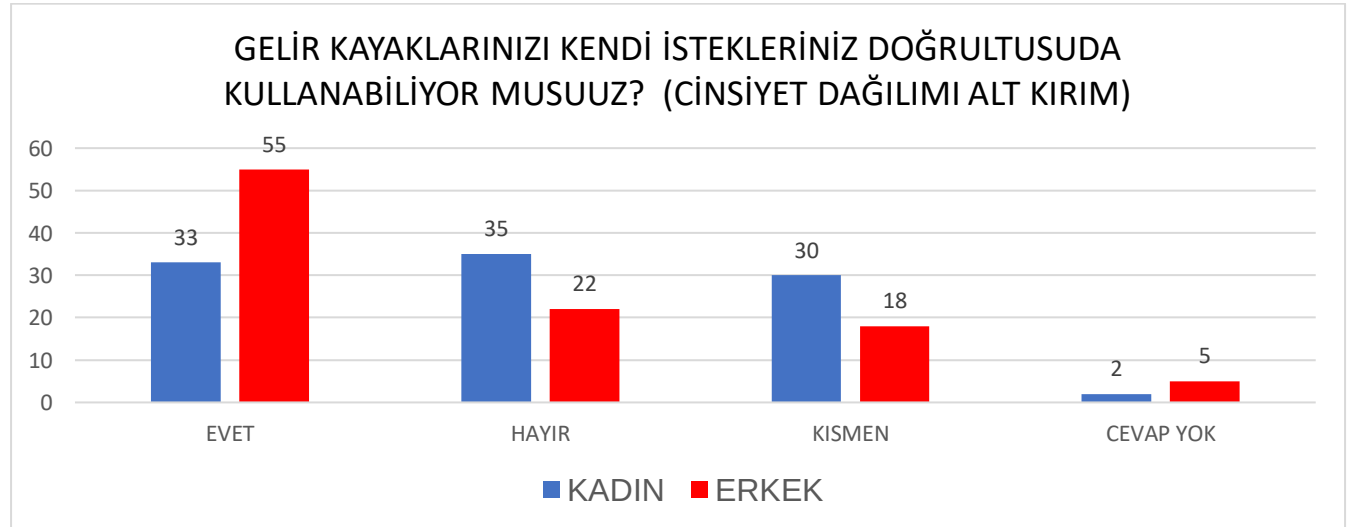

Yaşlı bireylerin ekonomik güvenliği hem bireysel öz güvenleri, moral ve motivasyonları hem de etraflarındaki kişilerin onlara davranışlarında pozitif etkiye sahiptir.

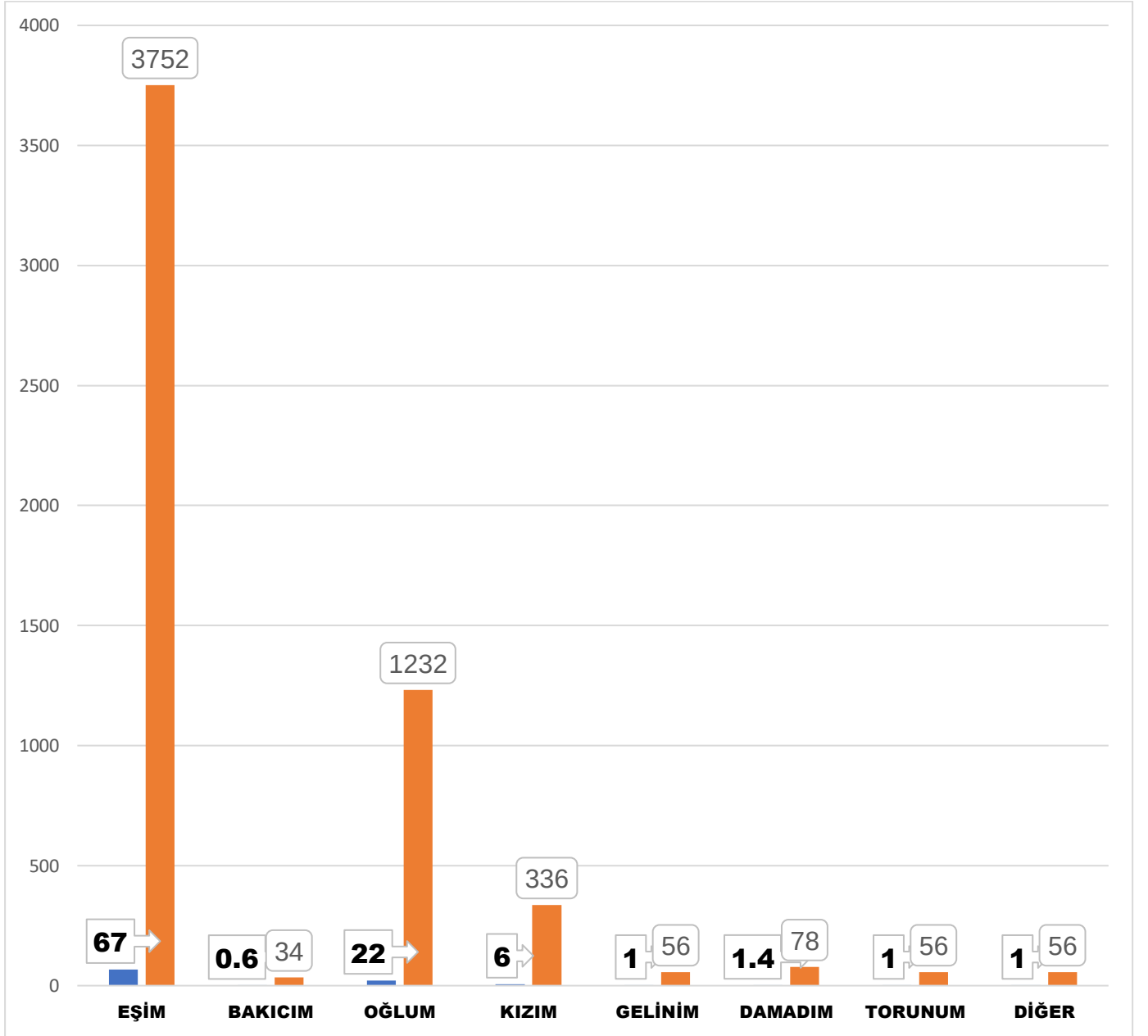
Gelir kaynaklarınızı kendi istekleriniz doğrultusunda kullanabiliyor musunuz?

Gelir kaynaklarını kendi istekleri doğrultusunda kullanma oranı yaşın ilerlemesiyle ters orantılı görülmektedir. Bunda sağlık nedeni (unutma / duyu kaybı vb.), gelir kaynaklarında başkalarının da tasarruf etmesi vb. pek çok farklı neden bulunmaktadır.

Gelir kaynaklarınızı kullanmada sizin dışınızda kim/kimler yetki sahibi?

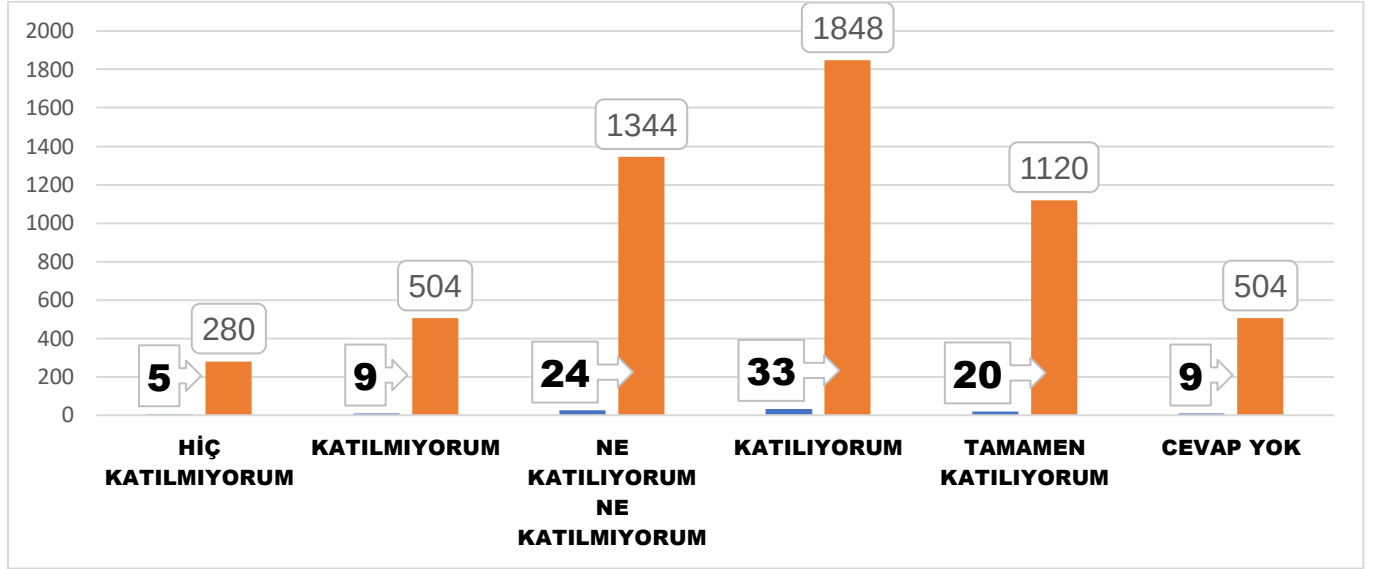

Gelir kaynaklarını kullanmada katılımcımızın dışında farklı nedenlerle başka kişilerde tasarruf hakkına sahip olmaktadır. Evli çiftlerde eş, oğul, kız, damat, gelin, torun gibi birinci derece akrabalar bu anlamda dikkat çekici olmaktadır. Bu durumda da bir bağımlılık kaçınılmaz olmaktadır.

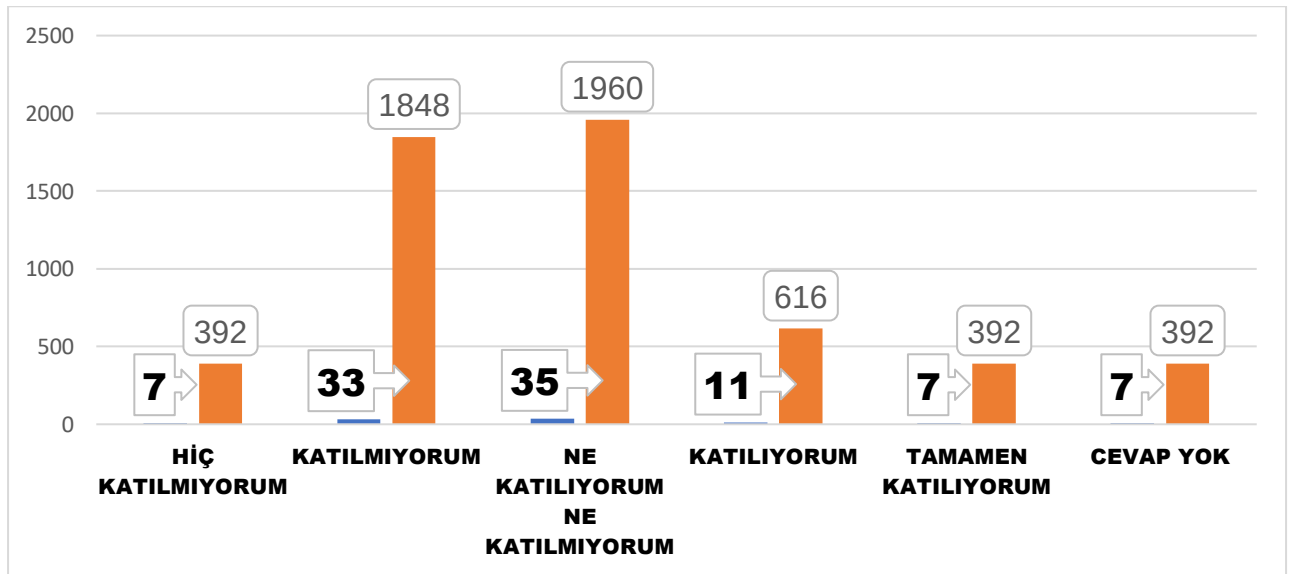
YAŞLILARIN YAŞLILIĞA BAKIŞI

Yaşlılıkta da insanın yaşamını kendi iradesiyle sevk ve idare etmesi gerekir.

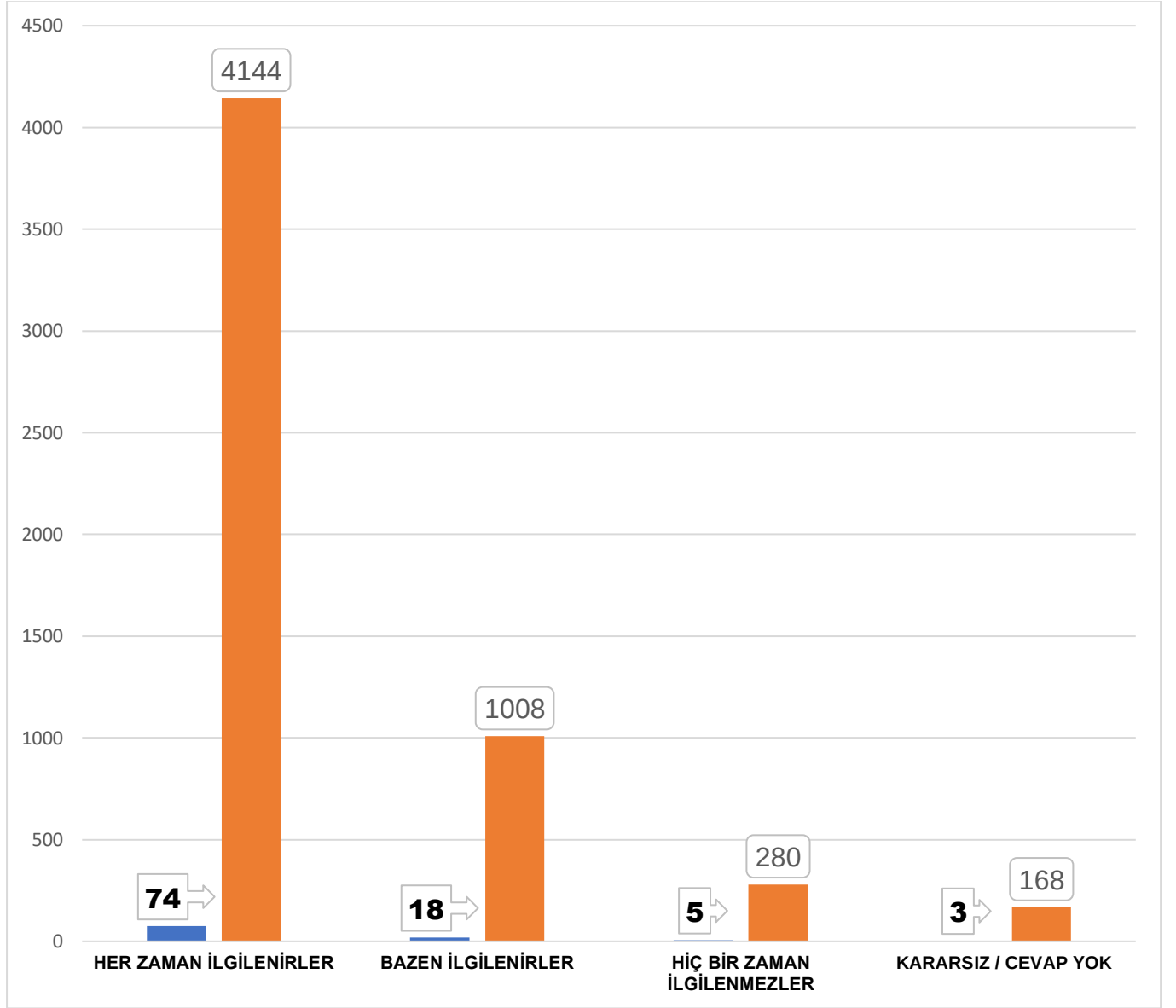
Bu pozitif önermeye yaş ilerledikçe ve özellikle sağlık sorunları çok olan yaşlılar olumlu yaklaşmıyorlar zira en azından zaman zaman başkasının desteğine duydukları ihtiyaç böyle bir bakış açısıyla davranmaya neden olmuş olabilir. Bu önermeye katılıyorum diyenler ise 60 – 70 arası diğerlerine göre daha genç ve zinde olanlar.

Yaşlı denildiğinde akla, korunmaya ve kollanmaya muhtaç bir insan gelir.

Yaşlılar kendileri hakkında korunmaya ve kollanamaya muhtaç şeklindeki algıdan genel anlamda rahatsız oluyorlar. Ancak yaşı çok ilerlemiş özellikle engellilik hali / ciddi sağlık sorunu olanlar bu önermeye olumlu görüş belirtiyorlar.

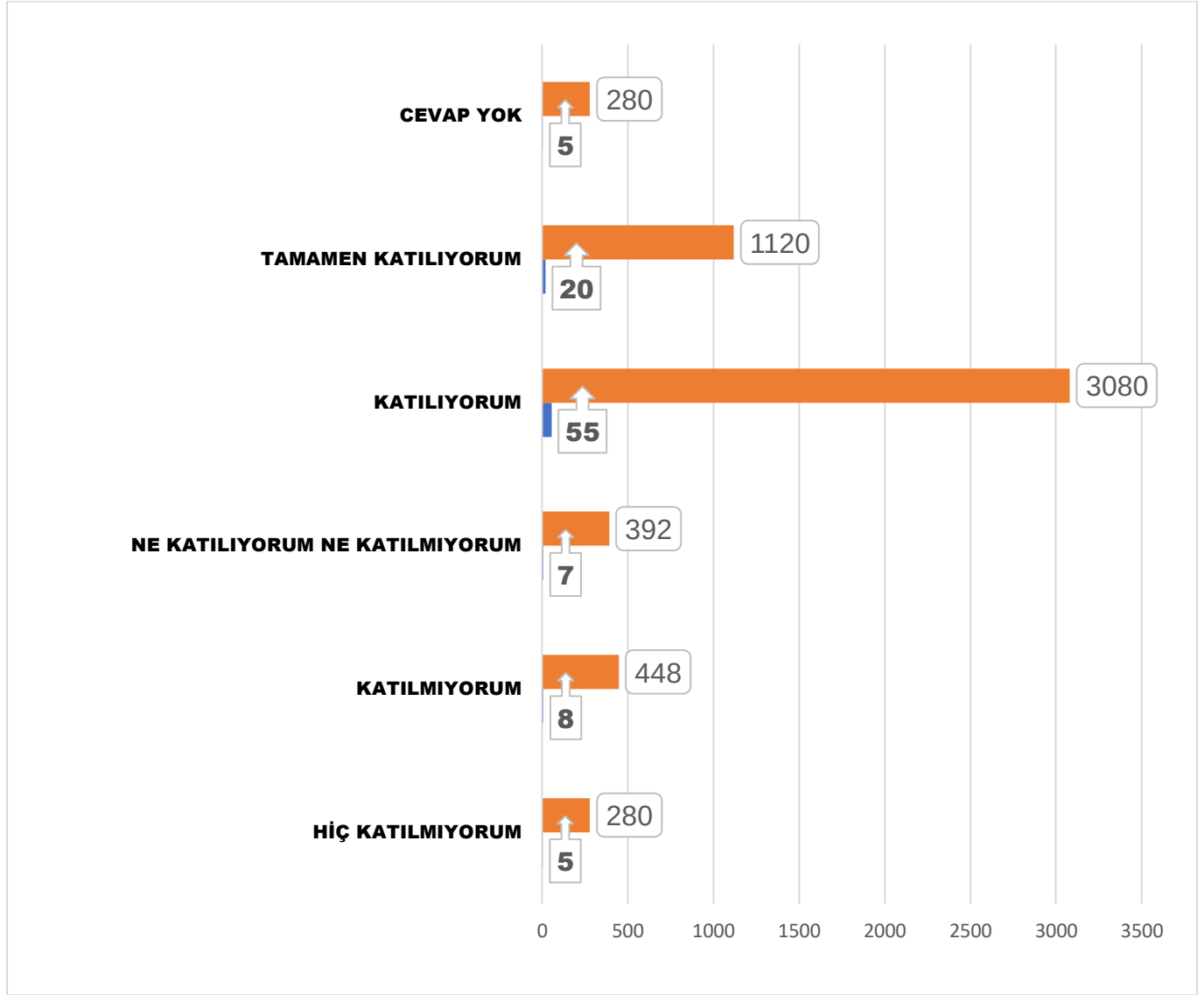
Ailenizin sizinle yeterince ilgilenildiğini düşünüyor musunuz?

Ailem benimle yeterince ilgilenmiyor diyenlerin belirgin ortak özellikleri eşini kaybetmiş kişiler ve bu anlamda şikâyet edenlerin ağırlıklı olarak erkekler olması dikkat çekici. Yine köyden şehre doğru geldikçe şehirde yaşayan yaşlıların bu anlamda çok daha yoğun şikayetleri dikkat çekiyor.

Yaşlıların maruz kaldığı en önemli sorun alanlarından birisi de “kuşaklararası çatışma” sorunudur. Kuşaklararası çatışma, hızlı toplumsal değişme ve kentleşme sürecinin sonuçlarından biri olarak, “yaşlı-genç görüşleri ve değer yargıları” arasında ortaya çıkan farklılaşmadır. Bu durum sadece günlük giyim kuşam ve biçim itibarıyla değil din, inanç ve değer yargıları bakımından da farklılıklar göstermektedir.

Ailevi kararlara katılmama fırsat ve görüşlerime önem veriliyor.

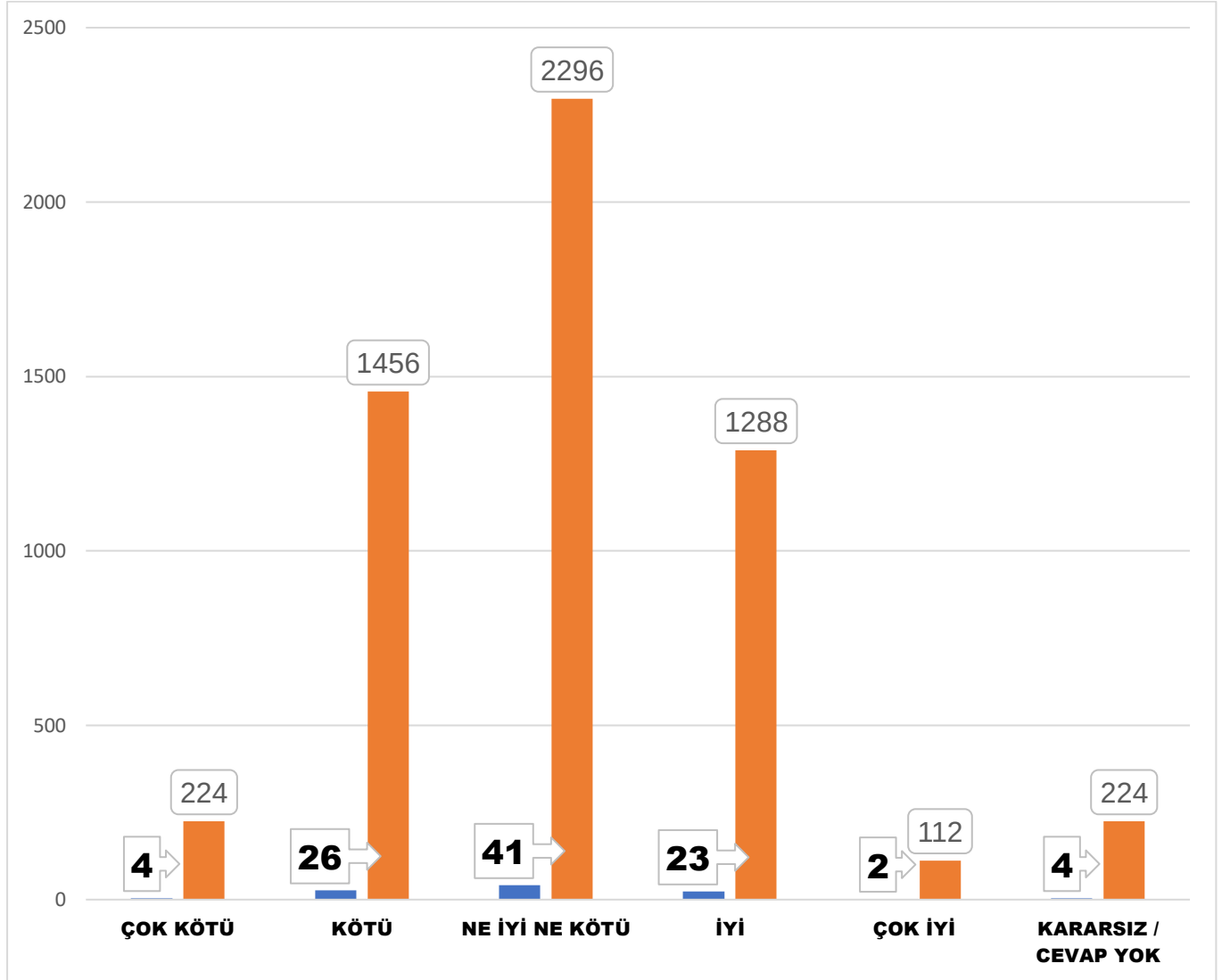

Ailevi kararlara katılmama fırsat ve görüşlerime önem veriliyor. Her 4 katılımcıdan üçü bu önermeye pozitif cevap verirken diğerleri ya çekimser ya da negatif görüş ifade etmektedir. Çekirdek ailelerde negatif yaklaşım oranı yüksek, kalabalık ailelerin pozitif oranı yüksek çıkmaktadır. Kırsaldan kente pozitiften negatife bir değerlendirme oranı dikkat çekmektedir.

Yaşlıların karşılaştığı sosyo-kültürel sorunların başında; aile yapısındaki değişimler, rol ve statü kaybı, yalnızlık, mekan ve barınma sorunları, ulaşım, kentsel yaşama uyum sağlayamama, kuşaklararası çatışma gibi nedenler sayılabilir. Yaşlı kişinin bireysel yaşamına etki eden unsurlar aynı zamanda kişinin aile ve toplum yaşamını da etkilemektedir. Diğer taraftan toplum yapısında ve yaşam şartlarında meydana gelen değişimler de aile yapısının değişimine ve aile üyelerinin yaşamları üzerine etki etmektedir.

Yaşlı açısından aile başlıca sosyal, psikolojik, ekonomik ve toplumsal destek sistemidir. Aile yapısı üzerinde meydana gelen değişim; ailenin küçülmesine, aile üyelerinin rollerinin değişmesine ve ekonomik yapısının nitelik değiştirmesine neden olmaktadır.

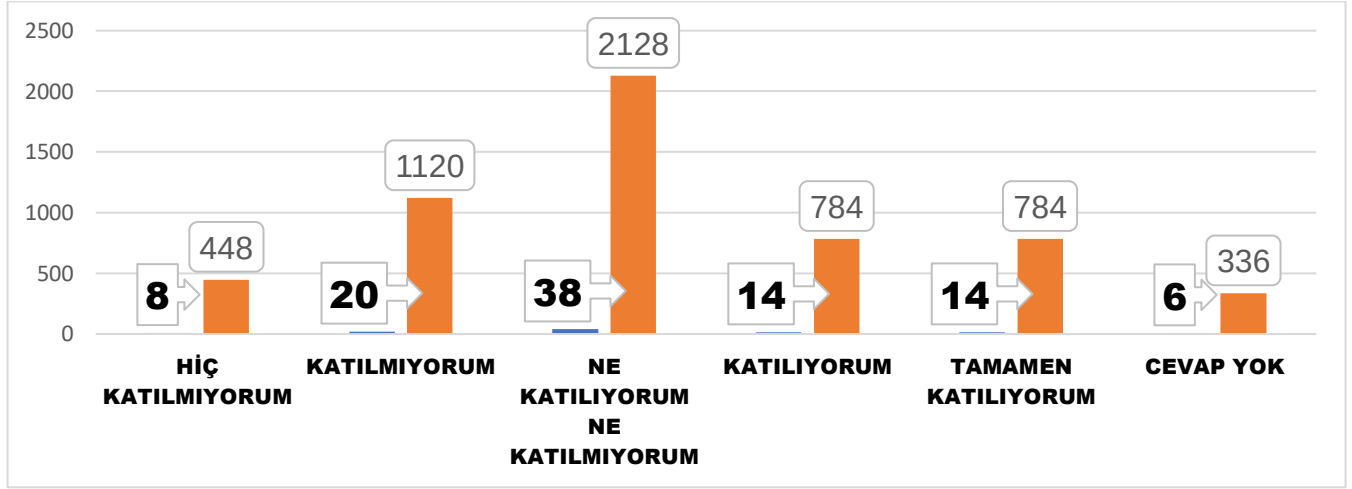
Genel olarak yaşam memnuniyetinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

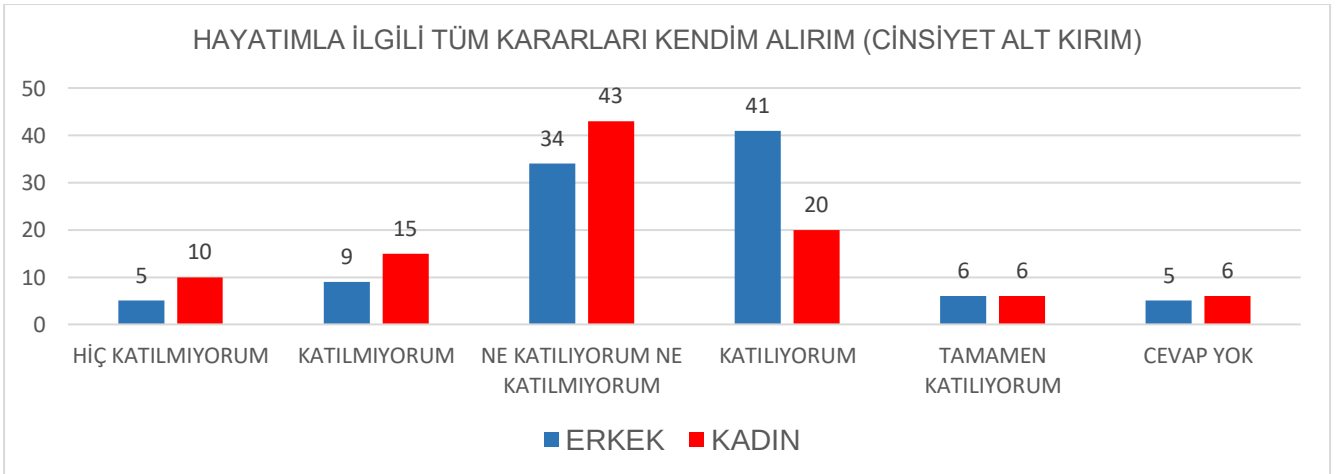
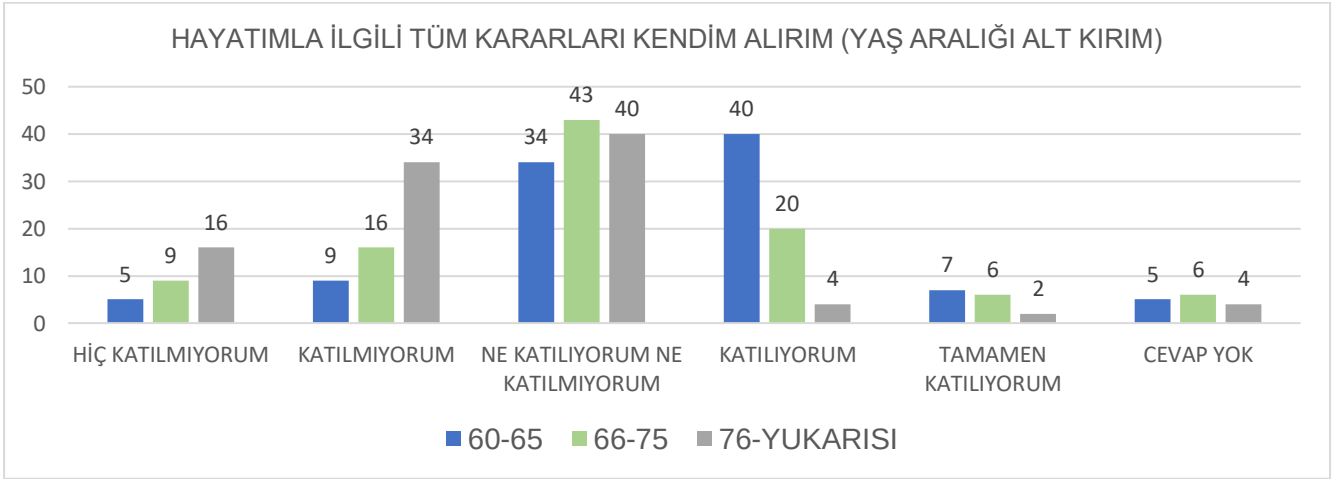
Yaşlıların iyi oluş hallerinin değerlendirilmesinde, yaşam kalitesi önemli bir etkidir ve birçok farklı değişken yaşam kalitesinin belirlenmesinde rol oynamaktadır. Öncelikli olarak ruh ve beden sağlığı, ekonomik yeterlilik, yaşadığınız çevre, sağlıklı aile ortamı... yaşam memnuniyetinde en belirleyici kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Ülkenin genel durumundan etkilenmenin yanı sıra yaşlılığa bağlı ilave zorluklar yaşlılarda yaşam memnuniyetini aşağı çekmektedir.

Yaşam memnuniyetini etkileyen faktörlerden biri de şüphesiz Pandemi olmuştur. Ancak araştırmamızda pandemiye yönelik soru sormamış olmamızın bu anlamdaki memnuniyetsizliğe etkisini ölçmemiz çok mümkün olamamaktadır. Ancak bu araştırmada bu yönde soru sorulmamakla birlikte pandeminin başladığı son 1 yıldır her ay yaptığımız gündem araştırmaları içinde pandemiden ve pandemiye bağlı sokağa çıkma kısıtlaması vs. sorularımıza verilen cevapları incelediğimizde 60 yaş üstü vatandaşların bu süreçten son derece olumsuz etkilendikleri, moral ve motivasyon çöküntüsü yaşadıkları görülmüştür.

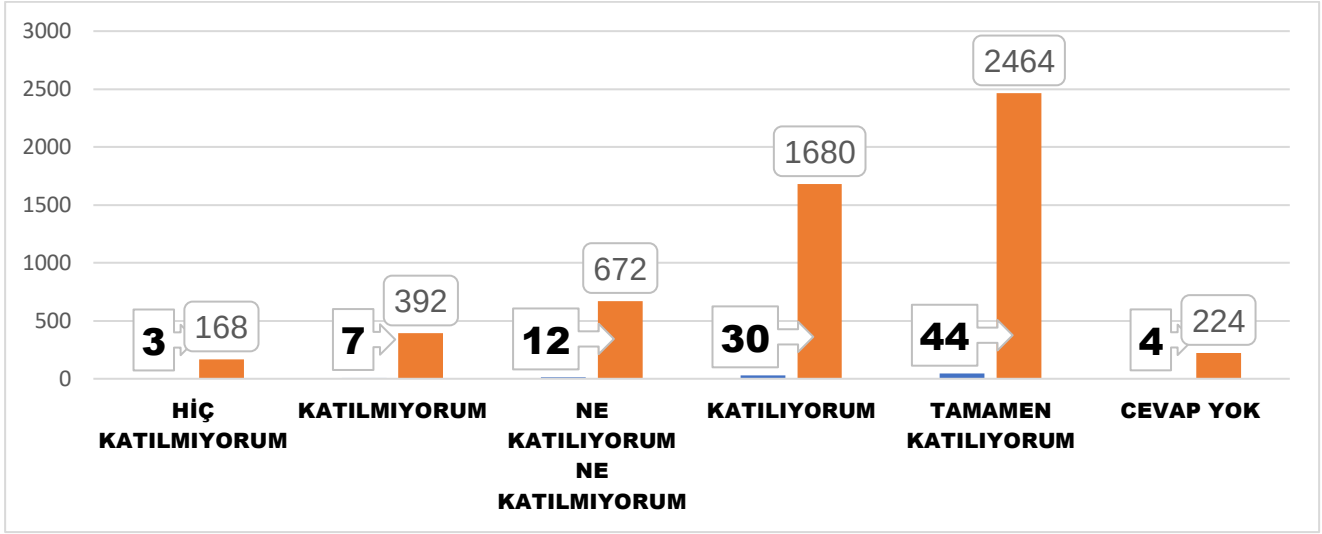
Hayatımla ilgili tüm kararları kendi alırım.

Hayatımla ilgili tüm kararları kendi alırım. Önermesine 60 – 65 yaş aralığındaki yaşlılar katılıyorum derken yaş ilerledikçe çekimserlik / kararsızlık (belki endişe) dikkat çekecek oranda artı öne yor. Özellikle sağlık sorunları ve daha iyiye gitme ihtimalinden daha çok daha kötüye gitme ihtimali gelecekte karar almada başkalarının daha etkin olabilme ihtimalini öne çıkarmaktadır.

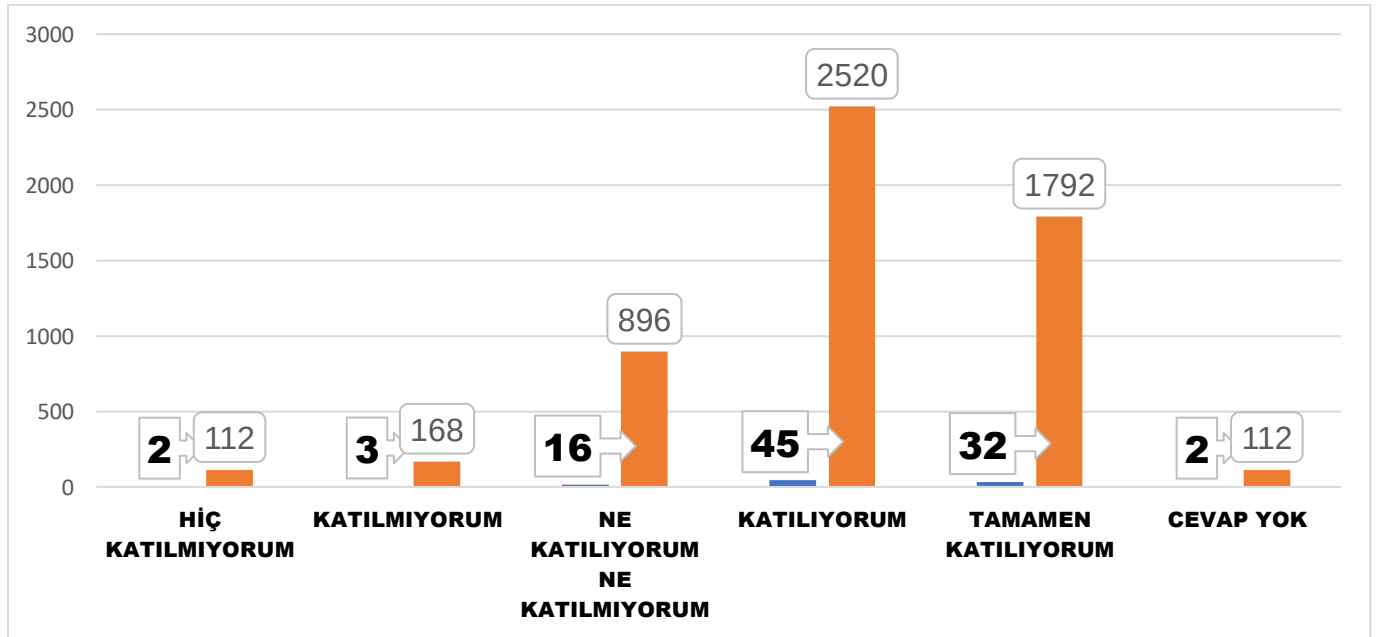

Yaşlılıkta da insanın özgürlük alanları olmalıdır.

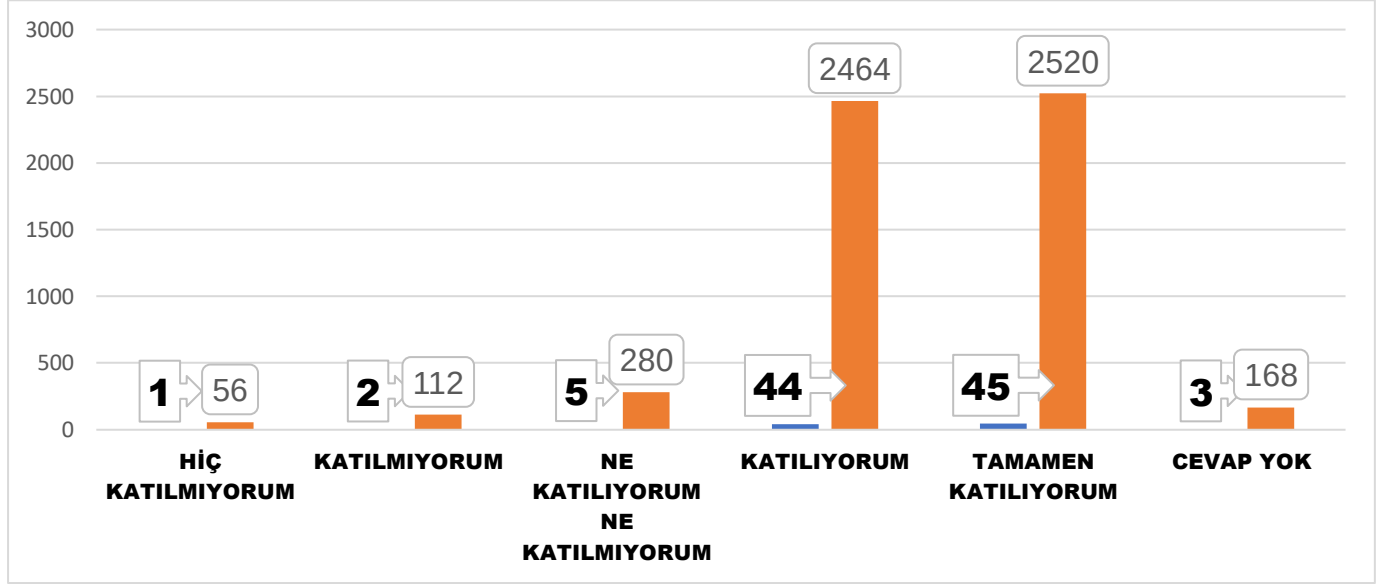
Yaşlılıkta da insanın özgürlük alanları olmalıdır. Önermesine verilen cevaplar fitri olarak özgürlüğü önemseyen insanoğlunun yaşlansa da bu yaklaşım tarzı çok fazla değişmiyor. Özgürlüğe düşkünlük noktasında erkekler kadınların çok daha önünde. Yaşlılıkla birlikte hastalıklar ve duyu kaybı gibi durumlar özgürlüğün yerini bağımlılığın aldığı tercihlere zorlamaktadır.

Yaşlılar da toplumu yapılandırma süreçlerine katılmalıdır.

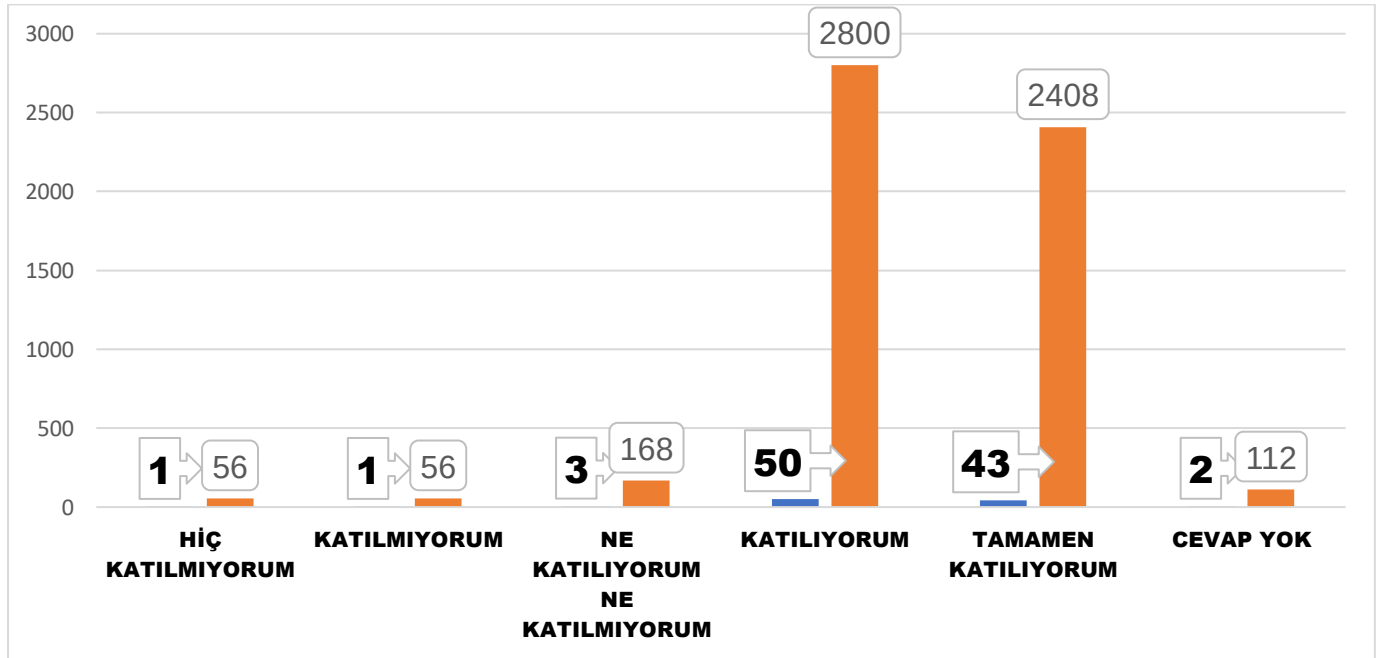
Yaşlılar da toplumu yapılandırma süreçlerine katılmalıdır. Bu önermeye katılımı pozitif değerlendirme oranındaki yükseklik dikkat çekerken çekimser ya da negatif değerlendirme gösterenler ağırlıklı olarak ileri yaş ve sağlık sorunu olan katılımcılardır.

Toplum, yaşlıların birikiminden yararlanmalıdır.

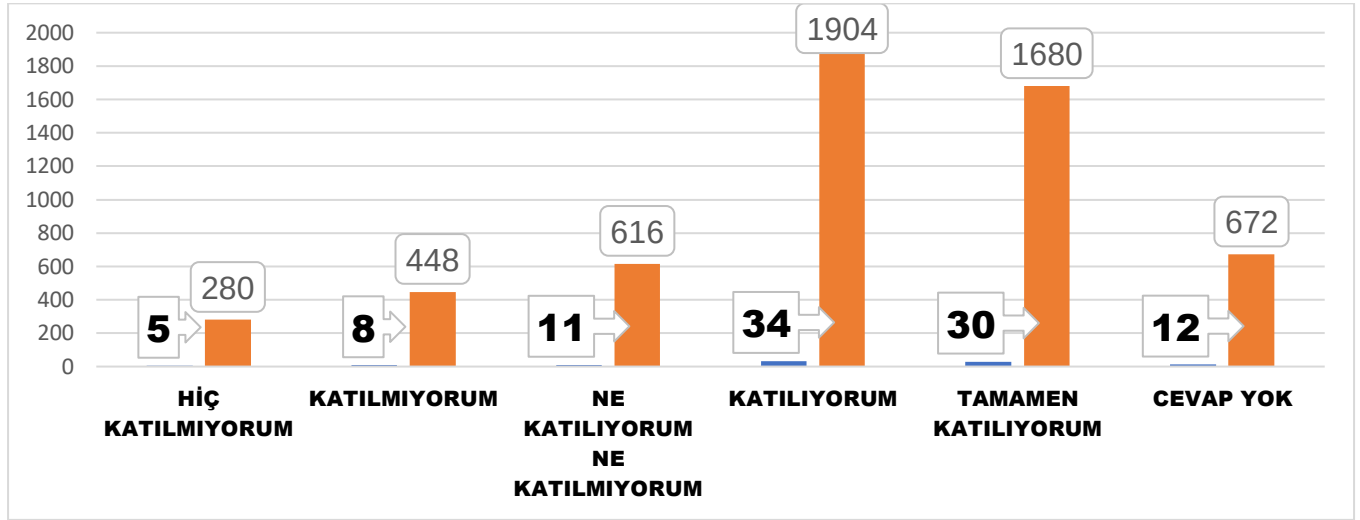
Toplum, yaşlıların birikiminden yararlanmalıdır. Bu önermeyi teyit eden güzel bir söz vardır. “İnsanlar yaşlandıkça yakını göremeyebilirler ama çok uzaktaki şeyleri neden? Nasıl? ve Niçin? bilirler.”

Toplum, yaşlıların değerlerini kabul etmelidir.

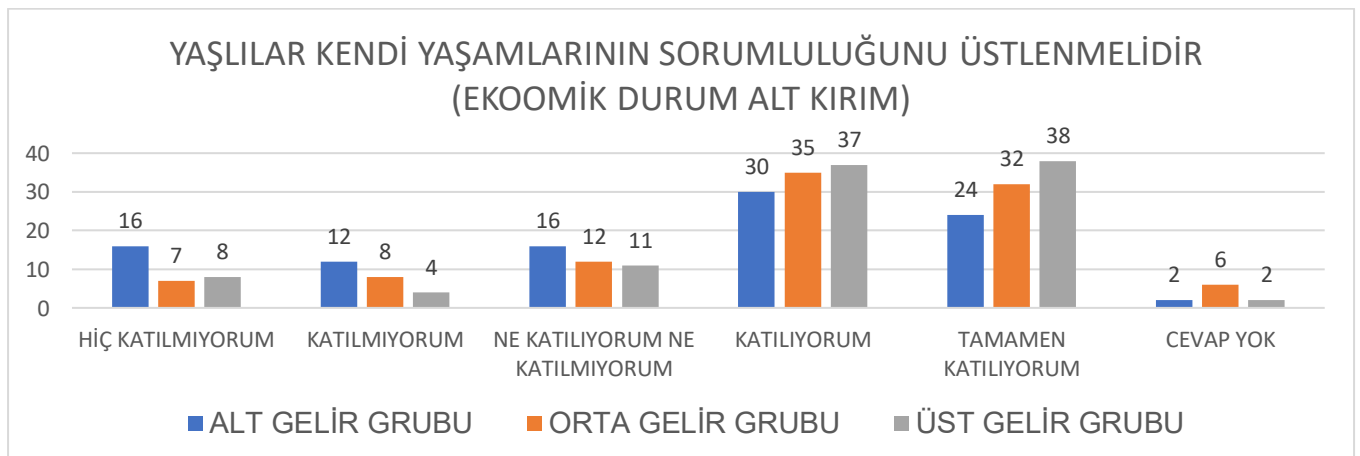
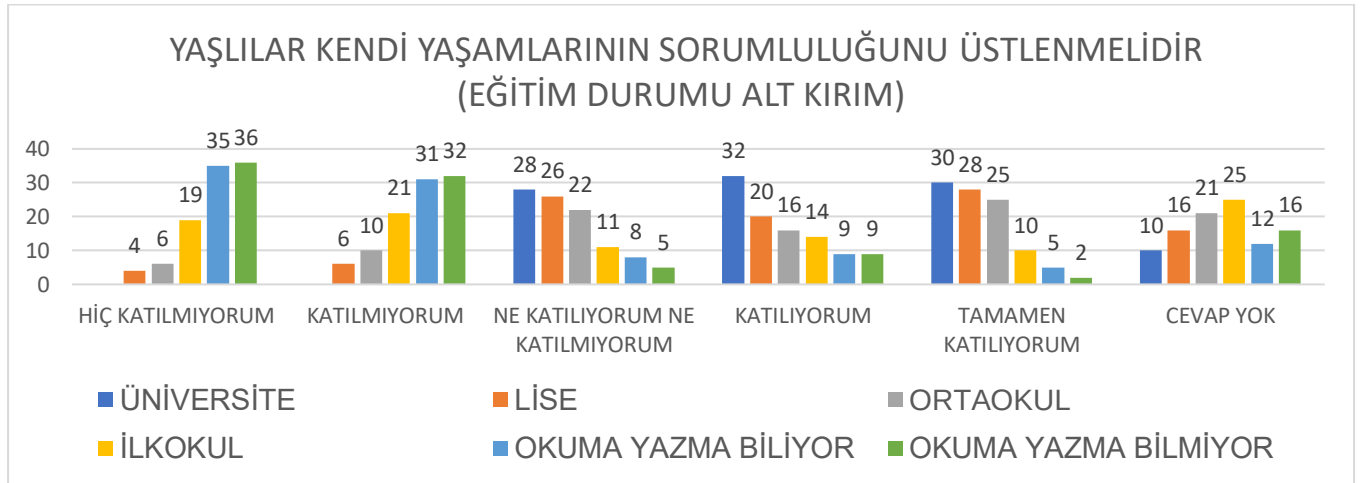

“Toplum, yaşlıların değerlerini kabul etmelidir.” Toplumsal örf ve değerlerimiz itibarıyla sık sık kullanılan bu ifade yaşlılar tarafından neredeyse ittifakla kabul görse de maalesef toplum pratiği bu konuda ciddi anlamda sorunlar içeriyor.

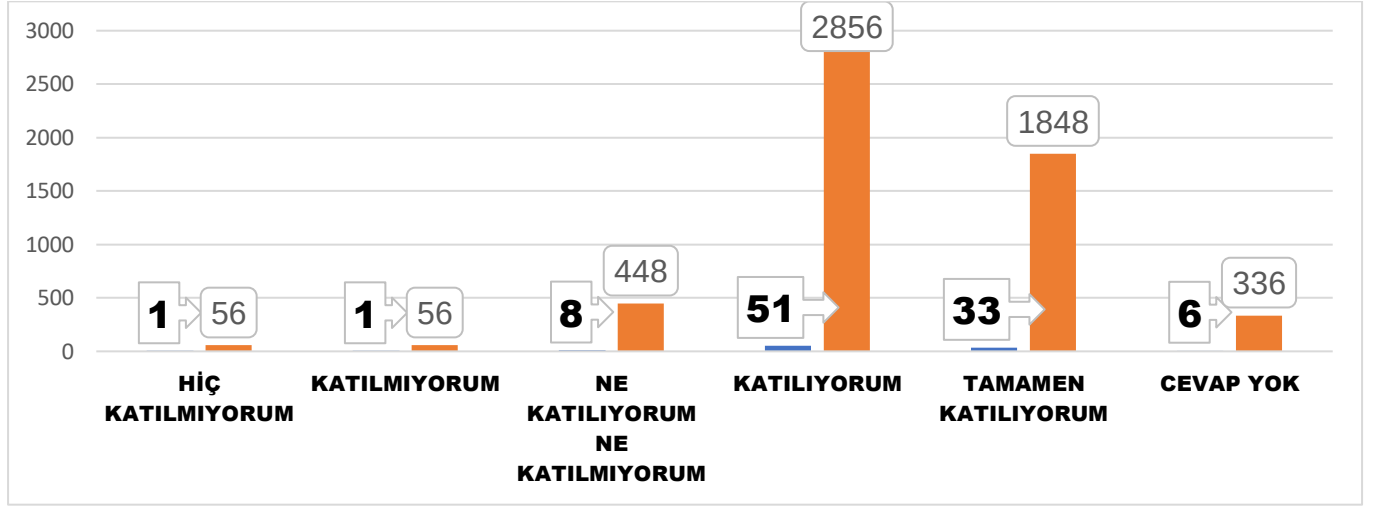
Yaşlılar, kendi yaşamlarının sorumluluğunu üstlenmelidir.

“Yaşlılar, kendi yaşamlarının sorumluluğunu üstlenmelidir.” Yaş ilerledikçe kendi sorumluluğunu üstlenmekte ondan da öte sorunların üstesinden gelebilmede birilerinin desteğine duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bunda etraftaki yaşlıların peş peşe vefatlarının oluşturduğu moral ve motivasyon kaybı da etkili olabilmektedir. Ama her şeye rağmen yaşlıların büyük kısmı bu önermeye verdikleri pozitif cevapla birilerine yük olmama eğilimlerini öne çıkarmaktadırlar.

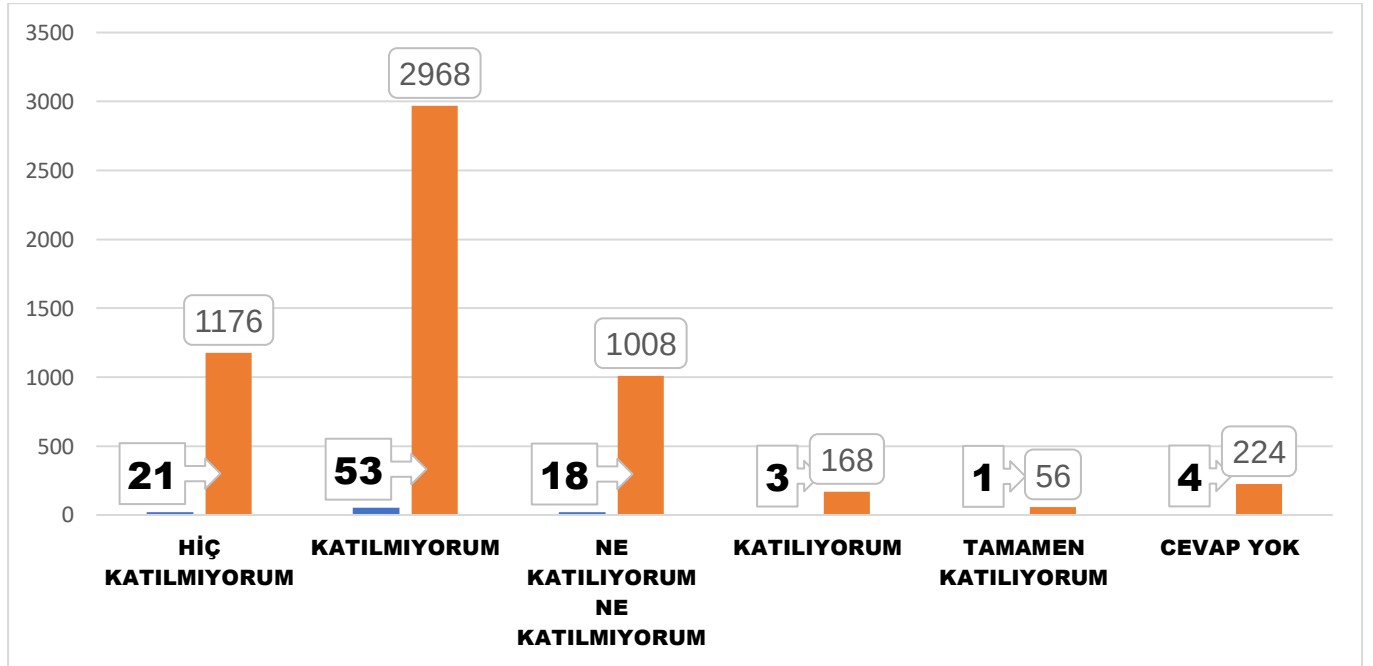

Toplum, yaşlıların sorumluluğunu üstlenmelidir.

Toplum, yaşlıların sorumluluğunu üstlenmelidir. Bir önceki önermenin zıttı bu önermenin de bir önceki önermeye benzeyen cevaplar alması bu iki zıt görünen kavramdaki yakın ilişki nedeniyle olabilir. Ortak önerme; **Yaşlılar, kendi yaşamlarının sorumluluğunu üstlenmeli ama ihtiyaç halinde Toplum da yaşlıların sorumluluğunu üstlenmelidir.**

Yaşlılar, sınırlarını kabullenmelidir.

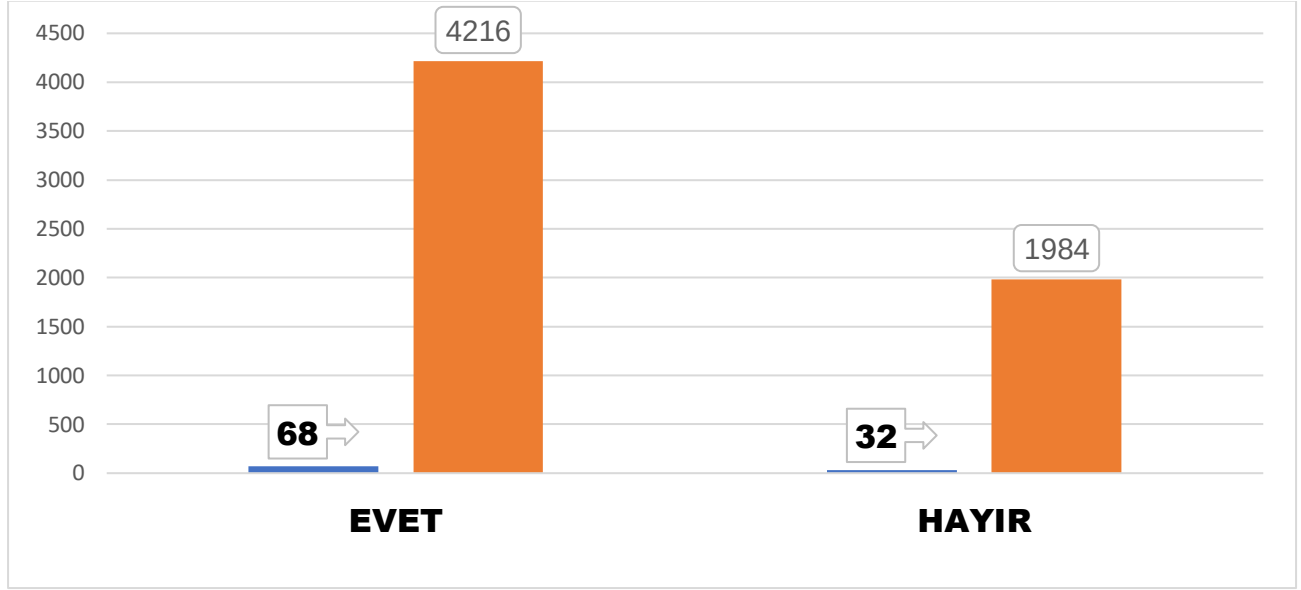

“Yaşlılar, sınırlarını kabullenmelidir.” Fıtratında özgürlük olan insan, yaşlansa da bulunduğu şartların gereğini yaparken de bunun bir sınırla çizilmesini çok kabullenmiyor. Hele bir de geçmişinde sahip olduğu sosyal statü, imkanlar vs. bu kabullenmeyi zorlaştırmaktadır. Bu kabullenmeme maalesef huysuz ihtiyar yaftasına / algısına neden olabilmektedir.

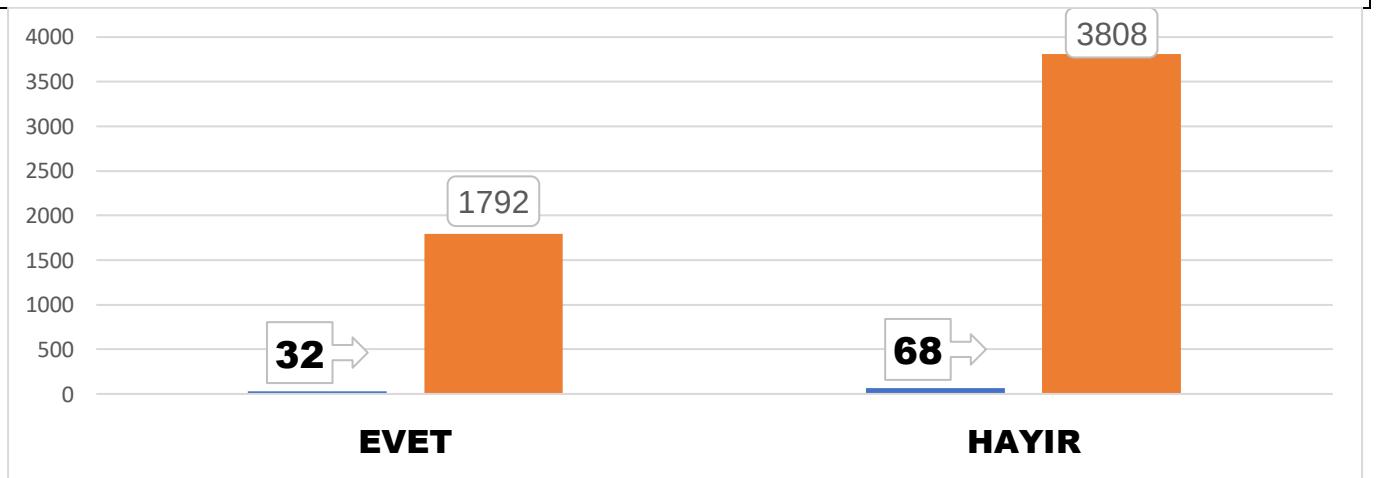
YAŞLILAR VE TEKNOLOJİ KULLANIMI

KENDİNİZE AİT CEP TELEFONUNUZ VAR MI?

Cep telefonu kullanma bugün artık temel ihtiyaçlar arasındadır. Ancak yaşlılar arasında önemli bir kısmının özellikle çocuksuz karı koca beraber ya da tek yaşayan yaşlıların eski alışkanlıklarından olsa gerek ev telefonları kullandıkları cep telefonu olarak eve tek telefon alıp dışarı giden birinin aynı teli kullandığı görülüyor.

Bilgisayar kullanmayı biliyor musunuz?

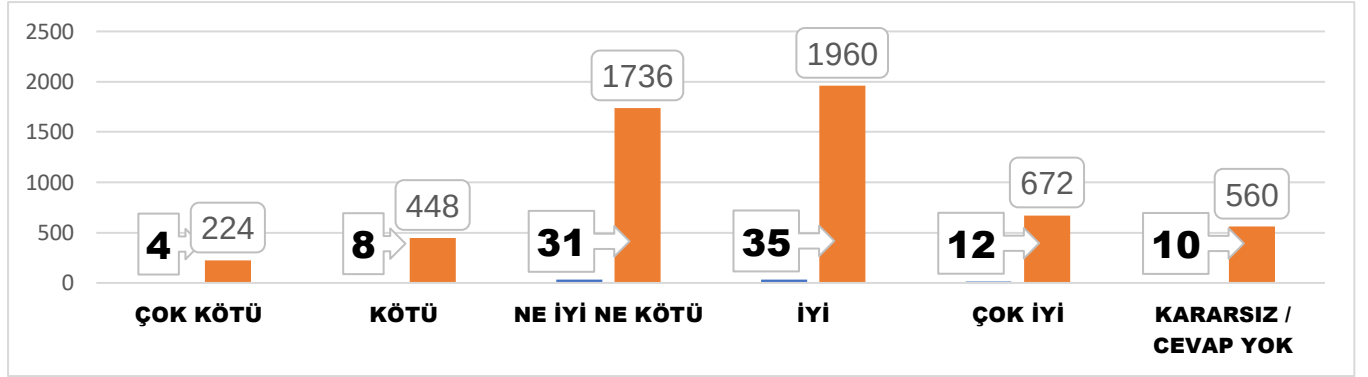

Ülkemizde Kentten köye, merkezden yerele doğru teknoloji kullanımı azalmaktadır. Aynı durum 60 yaşından yukarıya doğru orantılı olarak teknoloji kullanımı azalmaktadır. Telefon kullanımında yaşlıların halen ev telefonu kullanım oranıyla da doğrudan ilişkili bir durum söz konusudur. Bilgisayar kullanımında yaş ilerledikçe kullanım oranı hızla düşmektedir.

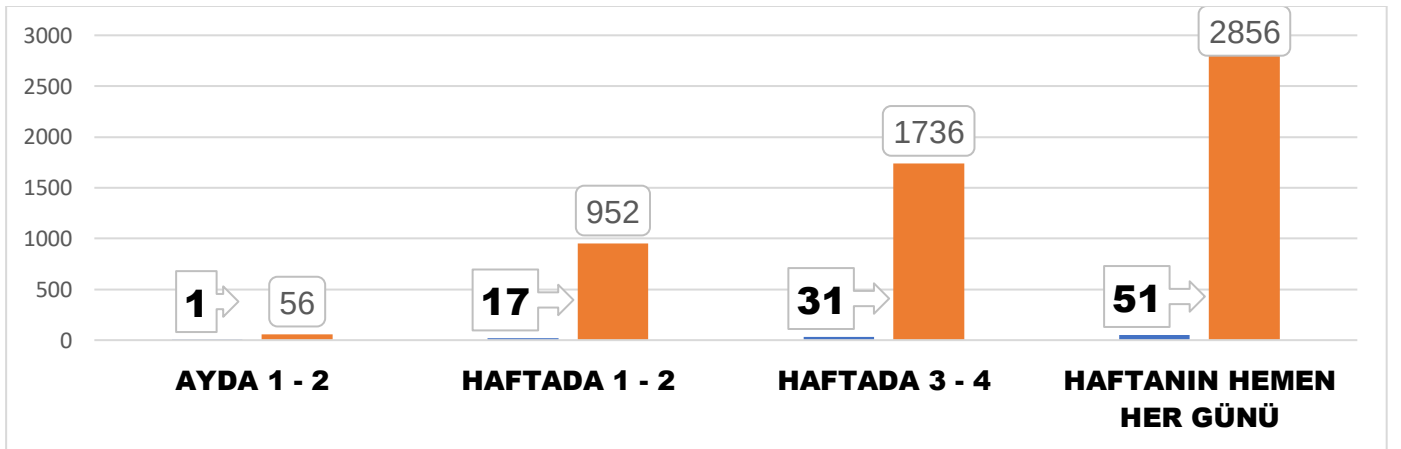
YAŞLILIK VE SOSYAL HAYAT

Genel olarak topluma katılım durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yaşlı bireyler yaşlılık döneminde toplumla sosyal uyum problemi yaşamaktadırlar. Yaşlılık döneminde yaşlıların sosyal uyumları, sosyal ilişkilere girme düzeyleri, aile ve toplumla ilişkileri birbirinden farklıdır. Burada özellikle eğitim, meslek, gelir durumu ve çevre gibi faktörlere bağlı olarak yaşlının sosyal uyumu değişmektedir

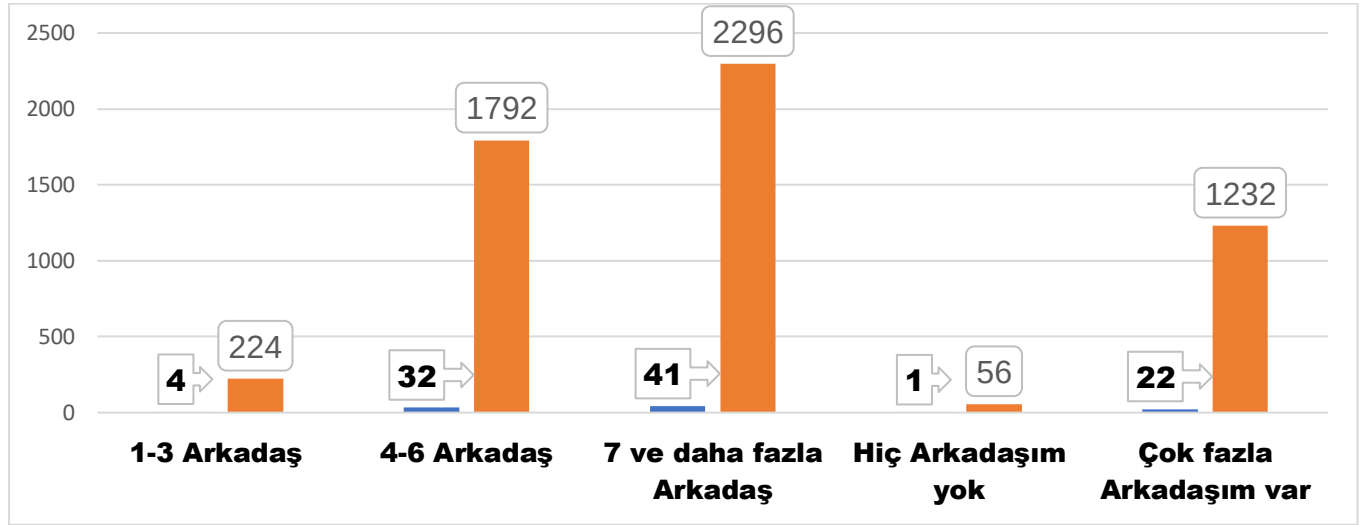
Genel olarak değerlendirdiğiniz takdirde, ortalama olarak haftanın kaç günü evden dışarı çıkıyorsunuz?

Genel olarak değerlendirdiğiniz takdirde, ortalama olarak haftanın kaç günü evden dışarı çıkıyorsunuz? Diye sorduğumuz yaşlıların cevaplarının Pandemi şartlarında verilen cevaplar olduğu unutulmamalıdır. Dışarı çıkma konusunda kentten köye doğru bir artış söz konusudur.

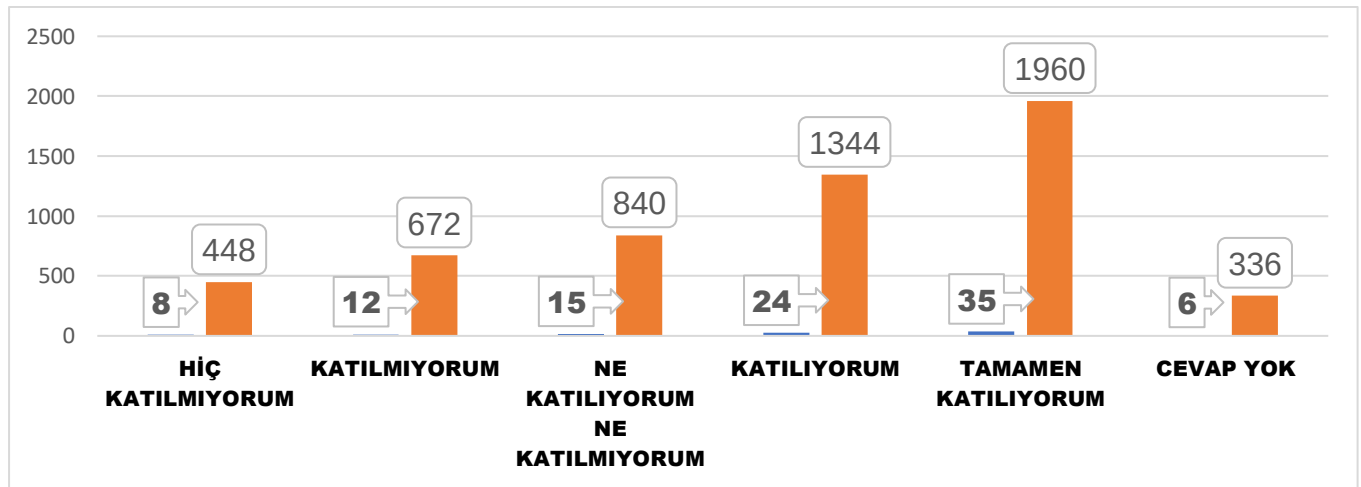
Evden çıkma yaş aralıkları açısından alt kırılımla incelendiğinde yaş ilerledikçe dışarı çıkma oranının düştüğü görülmektedir.

Aile fertlerinizin dışında, sıkça veya düzenli şekilde görüştüğünüz kaç arkadaşınız veya tanıdığınız var?

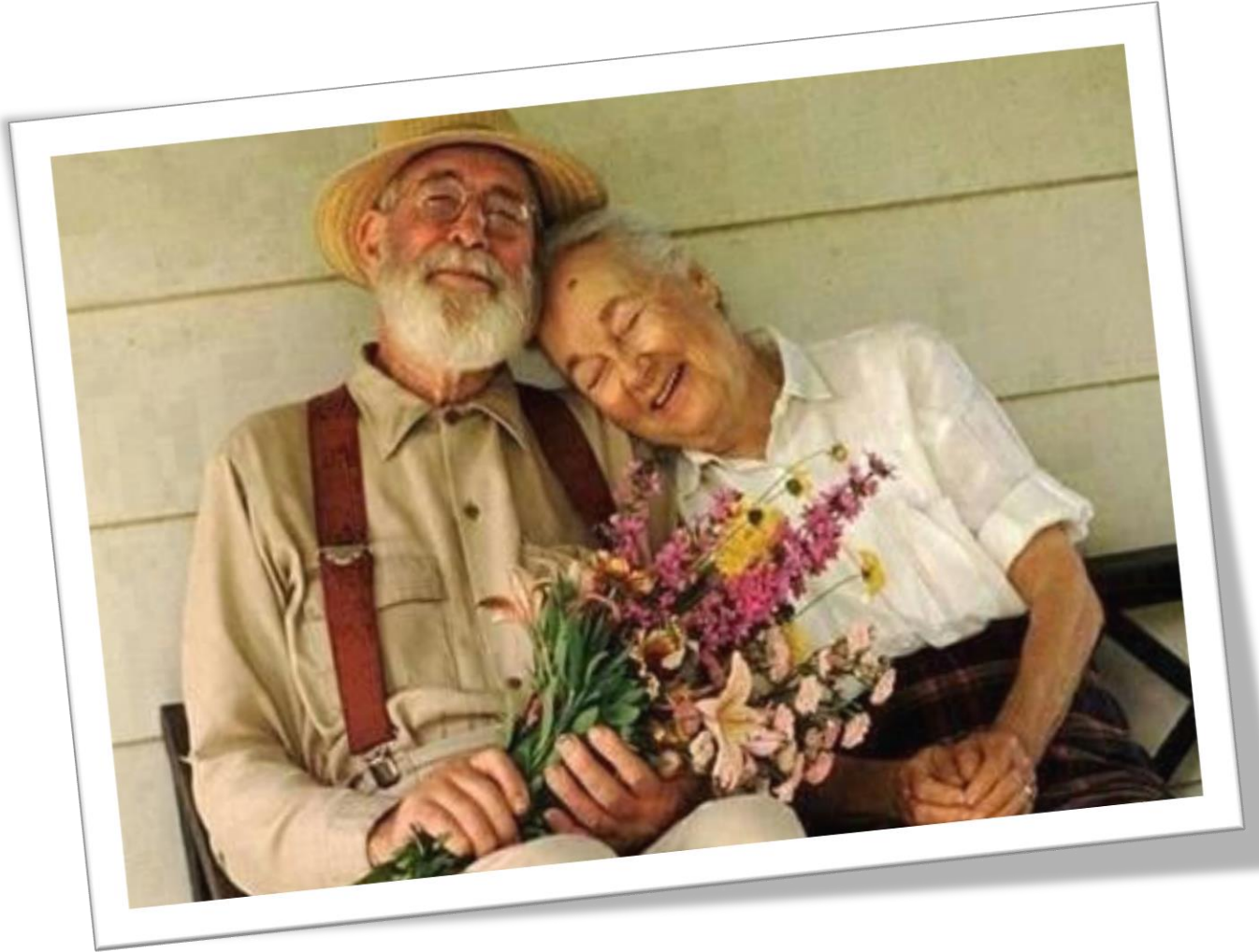

Arkadaş sayısında da yaşlıların ilerleyen yaşlarda şehir değişiklikleri negatif etki yapmaktadır. Gençliğini, iş hayatını geçirdiği yerde yaşlananların arkadaş sayısı doğal olarak daha yüksek olmaktadır. İlerleyen yaşlar vefatlara bağlı arkadaş kaybı anlamına da gelmektedir.

Yaşıma uygun işlevlere ve uğraşlara sahibim.

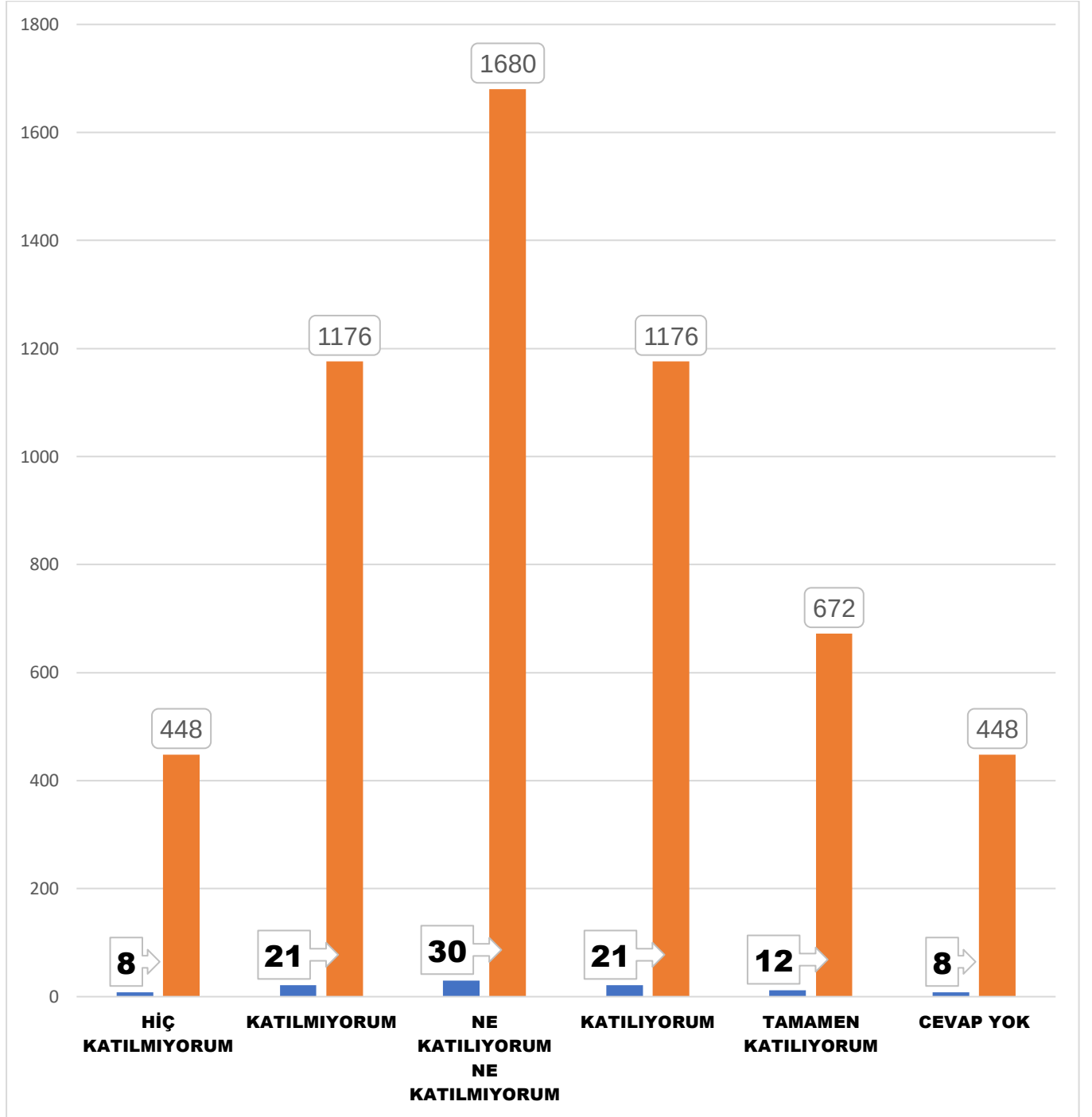

“Yaşıma uygun işlevlere ve uğraşlara sahibim.” Yaşlıları hayatlarının uzun zamanını geçirdikleri sosyal çevrede yaşlarına uygun işlev ve uğraşlarda tutmak huzur / mutluluk ve her anlamda sağlıkları için en ideal olandır. Yerelden Kente göçle gelen insanlar geride hatıralarını / duygularını / yaşamışlıklarını bırakıyorlar. İçine girdikleri yeni dünyanın teknik imkanlarına da uyum sağlayamayan yaşlı birey yeni ortamda eskinin hayalleri içinde mutsuz yaşamaktadır. Yaşıma uygun işlev ve uğraşlar hem zihnini sürekli geçmişin hatıralarında kalmaktan kurtaracak hem de bir işe yarama duygusu ruh ve beden sağlığı anlamında faydalı olacaktır.

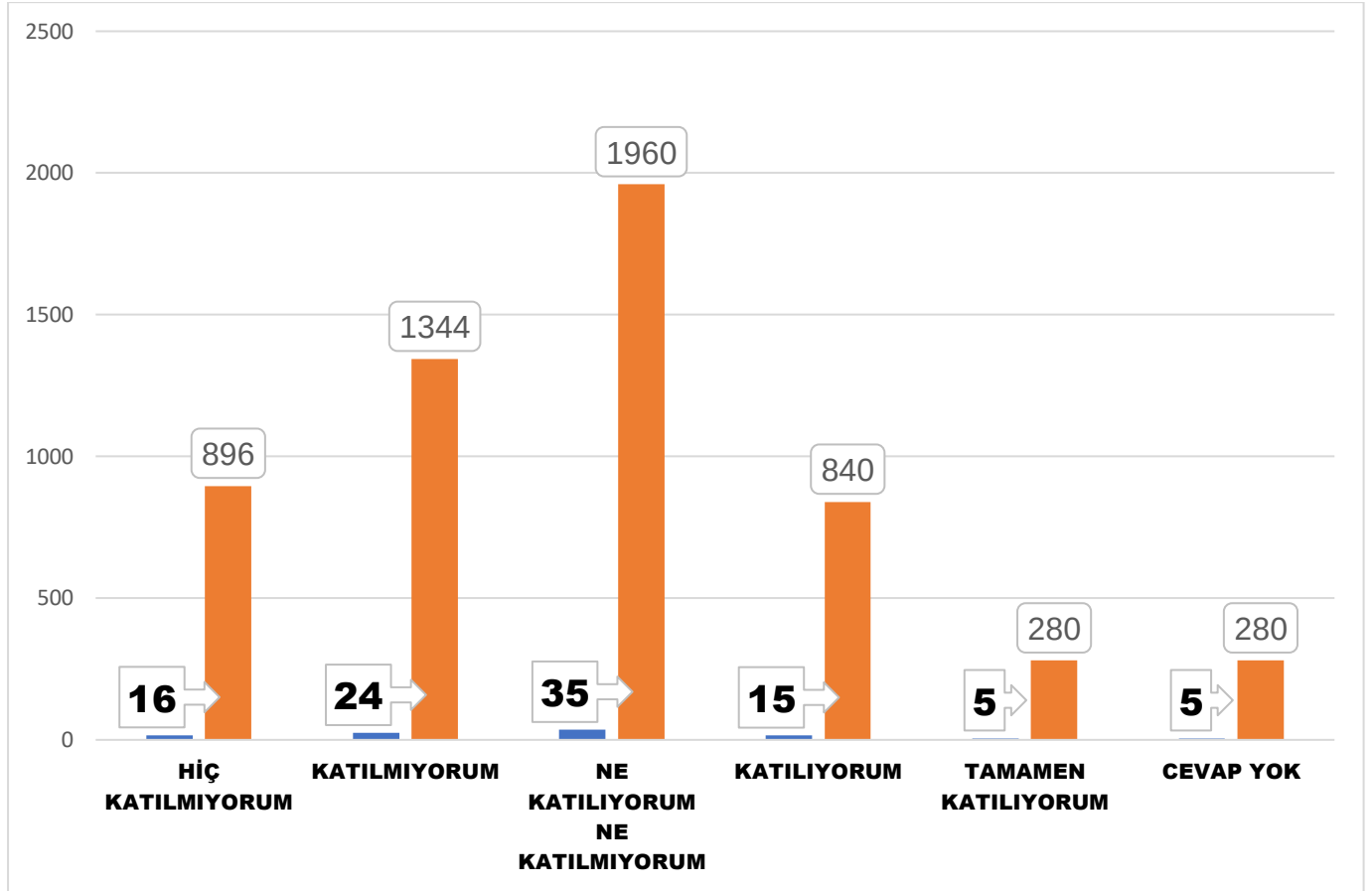
YAŞLILARIN HAYATA BAKIŞI

Yaşam kalitem yeterlidir.

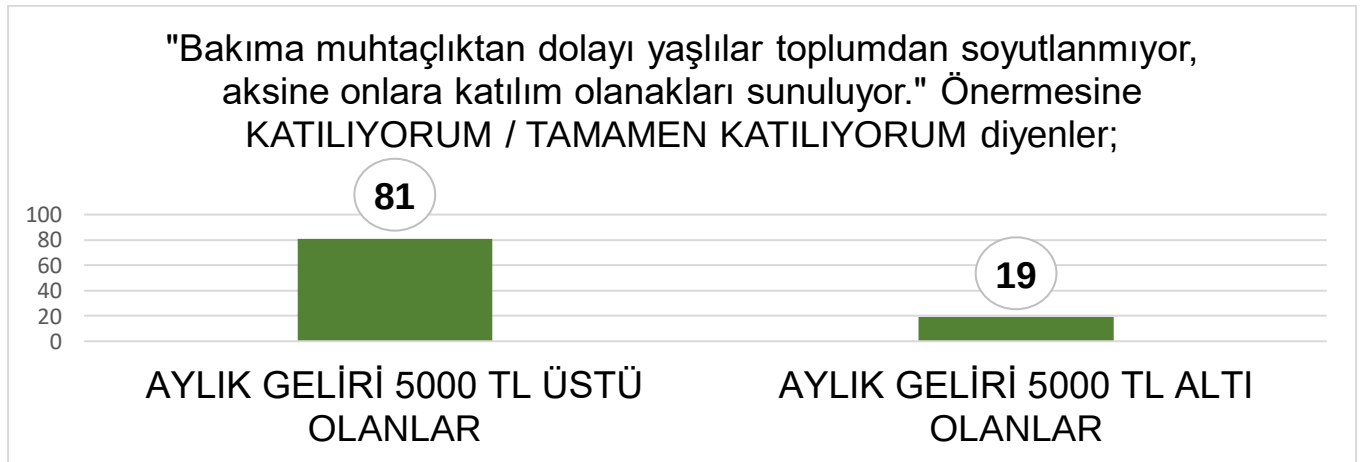

“Yaşam kalitem yeterlidir.” Katılımcıların 3 de biri bu pozitif önermeye negatif değerlendirme yaparken, bir o kadarı da çekimser kalmaktadır. Yaşam kalitesinden memnun olanların oranı katılımcıların yaklaşık üçte biri ile sınırlı durumdadır. Ekonomik zorluklar, bozulan sağlık ve sosyal statü kaybının yaşandığı yaşlılık halinde memnuniyetsizlik oranını hızla artırabilmektedir.

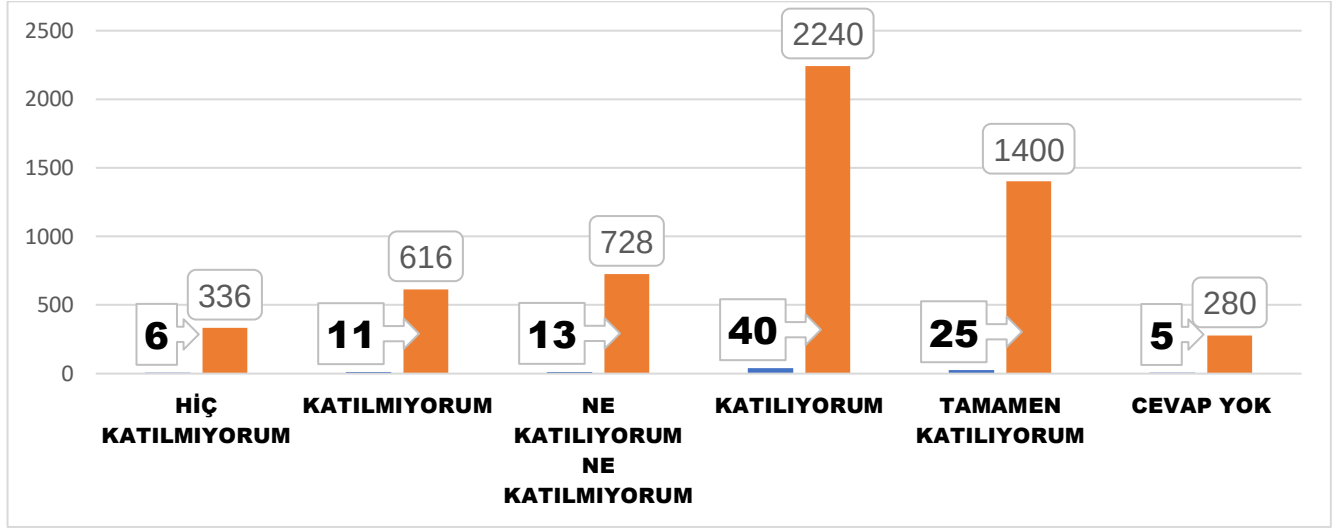
Bakıma muhtaçlıktan dolayı yaşlılar toplumdan soyutlanmıyor, aksine onlara katılım olanakları sunuluyor.

"Bakıma muhtaçlıktan dolayı yaşlılar toplumdan soyutlanmıyor, aksine onlara katılım olanakları sunuluyor." Bu pozitif ifade katılımcıların % 40 tarafından doğru bulunmazken diğer % 40 da ya çekimser ya da görüş belirtmiyor. Bu önermeye katıldığını ifade edenlerin oranı yalnızca % 20. Araştırmanın alt kırımlarını incelediğimizde de bu % 20 lik kesim; ekonomik anlamda çok üst imkanlara sahip olanlarla geniş aile içinde yaşayan ve sosyal çevresi hemen hiç değişmemiş bireylerin olduğu görülmektedir.

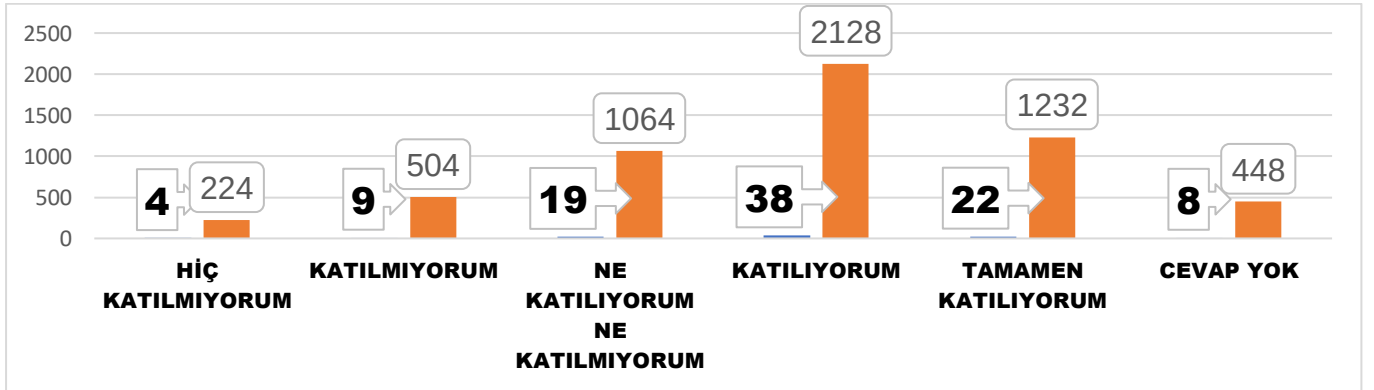

Yaşlı olduğum için çevremde saygı duyulan bir kişiyim.

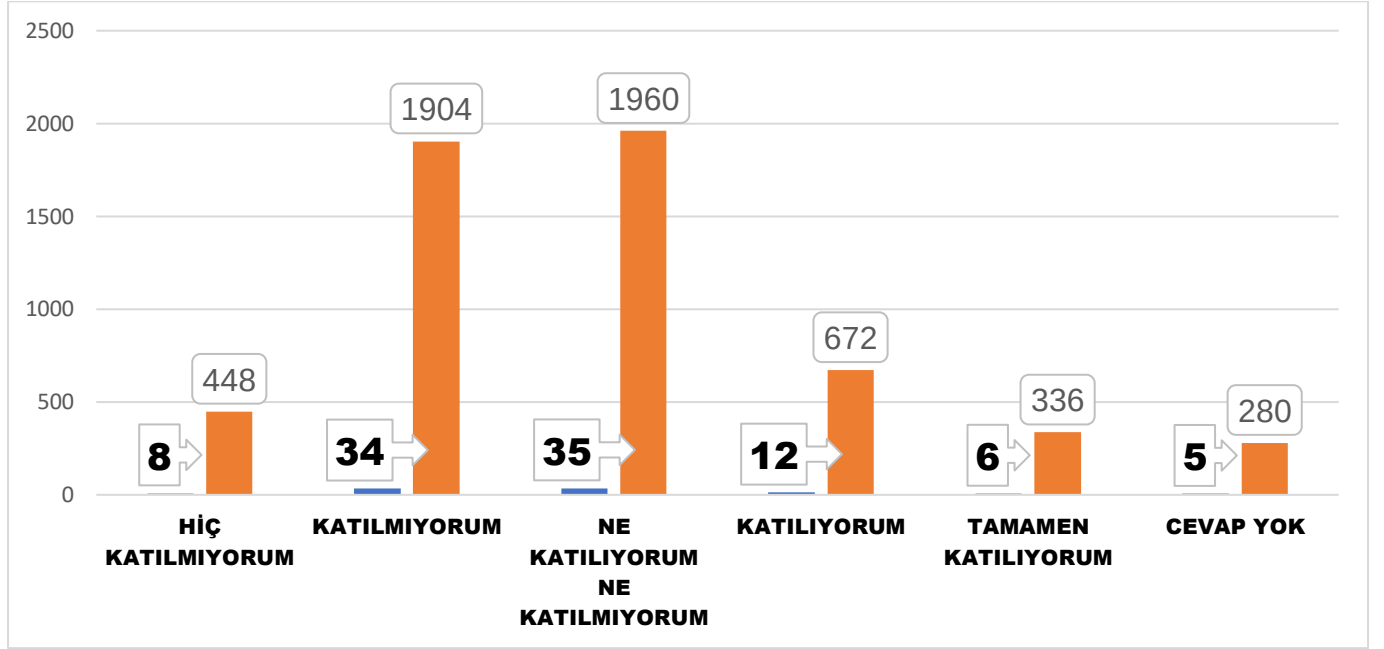
“Yaşlı olduğum için çevremde saygı duyulan bir kişiyim.” Toplumumuzda yaşlıya saygı her şeye rağmen halen yüksek bir orana sahip. Bu değerlendirmemiz katılımcıların üçte iki kanaatinin sonucu. Ancak bu anlamda da ciddi bir toplumsal değer aşınması yaşandığı gerçeğini unutmamak gerekir. Söylemde yaşlıya hürmeti ifade etmekle pratikte bunu yaşayarak göstermek başkadır. Yaşlılara hürmet edilmesini söyleyen pek çok kişinin yaşlı babasına annesine kendi ortamında uzun soluklu tahammülünün olmadığı bir toplumsal gerçekliktir.

Yaşımdan dolayı dışlanmıyorum.

“Yaşımdan dolayı dışlanmıyorum.” Yaşlılık döneminde, yaşlı bireylerin maruz kaldıkları, yalnızlık ve sosyal dışlanma toplumla sosyal uyum sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Diğer bir ifade ile yaşlıların toplumsal yapıda meydana gelen hızlı değişimlere ayak uydurmakta zorluk çeken bir grup olduğunu göstermektedir. Bu nedenle yaşlı, yaşlılık sürecinde yoğun şekilde sosyal izolasyona maruz kalmakta ve bunun sonucu yalnızlık, çaresizlik duygusu yaşamaktadır. Yaşlıların sosyal ilişkilere girme düzeyleri, sosyal uyumları, aile ve toplumla olan ilişkileri yaşlıdan yaşlıya farklılık göstermekte olup; yaşlının eğitimi, meslek ve gelir durumu gibi faktörlere bağlı olarak yaşlının sosyal uyumu değişebilmektedir

Yaşlılar ötekileştiriliyor.

“Yaşlılar ötekileştiriliyor.” Toplumumuzun değer yargıları genel anlamda bu negatif ifadeyle çelişse de işin pratiğinde ötekileştirilme gerçeği reel anlamda en azından belli düzeyde yaşanıyor.

Bugün modern anlamda yaşlılara yönelik ayrımcılık **“yaş ayrımcılığı”** şeklinde literal bir anlama bürünmüştür. Uzmanların konu hakkındaki değerlendirmesinde yaş ayrımcılığı; sistematik, klişe bir şekilde sadece insanların cilt rengine ve cinsiyetine dayalı olarak yapılan ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığının bir benzerinin yaşlarından dolayı yaşlılara karşı yapılması olarak tanımlanmaktadır.

Yaş ayrımcılığı sadece kişisel ya da yerel düzeyde bir tutum veya davranış olarak basite indirgenecek bir sorun alanı değildir. Yaş ayrımcılığı ideolojik bir tercih olarak, yaşa dayalı eşitsizlikleri meşrulaştırma ve yaşlı insanları diğer yaş gruplarından ayrı tutarak, bu ideolojiyi yasalaştırmayı içeren bir süreç olarak ele alınması gereken bir sorun alanıdır.

Yaş ayrımcılığının kavramsal içeriğine bakacak olursak:

- Yaş ayrımcılığının temelinde; yaşlılığın biyolojik değişimden kaynaklanan ve yaşlanmanın bir süreçten ibaret olduğu ile ilgili inanç kümesi yer almaktadır.
- Ayrıca yaşlanma her insanda gerçekleşen doğal bir süreç olmasına rağmen, yaşlılara karşı bu ayrımcılığın kurumsal olduğu ve bu sürecin kurum temsilcileri tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmektedir.

Yaşlı insanlar yaşa dayalı ayrımcılık nedeniyle kurumsal hizmetleri kullanma noktasında özellikle hassas olabilirler. Yaş ayrımcılığı bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde maruz kalınan bir sorun alanına işaret etmektedir.

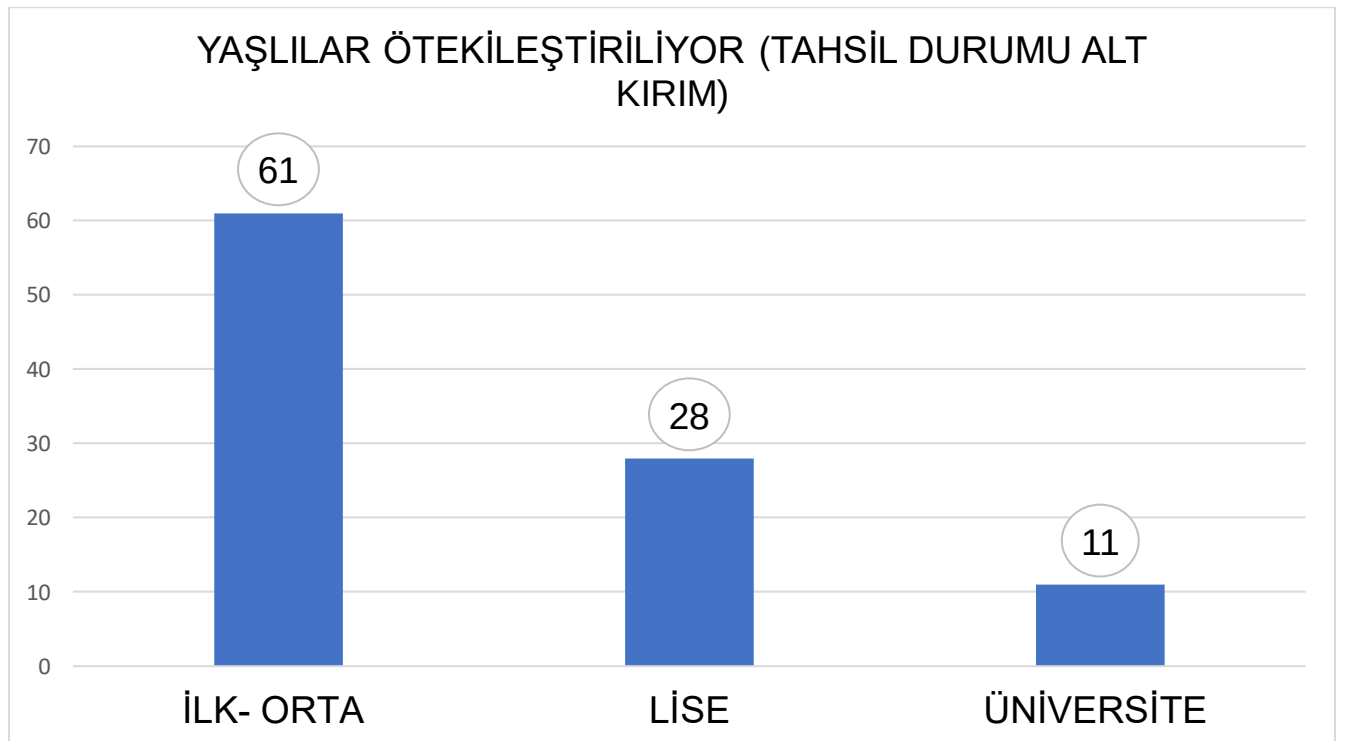
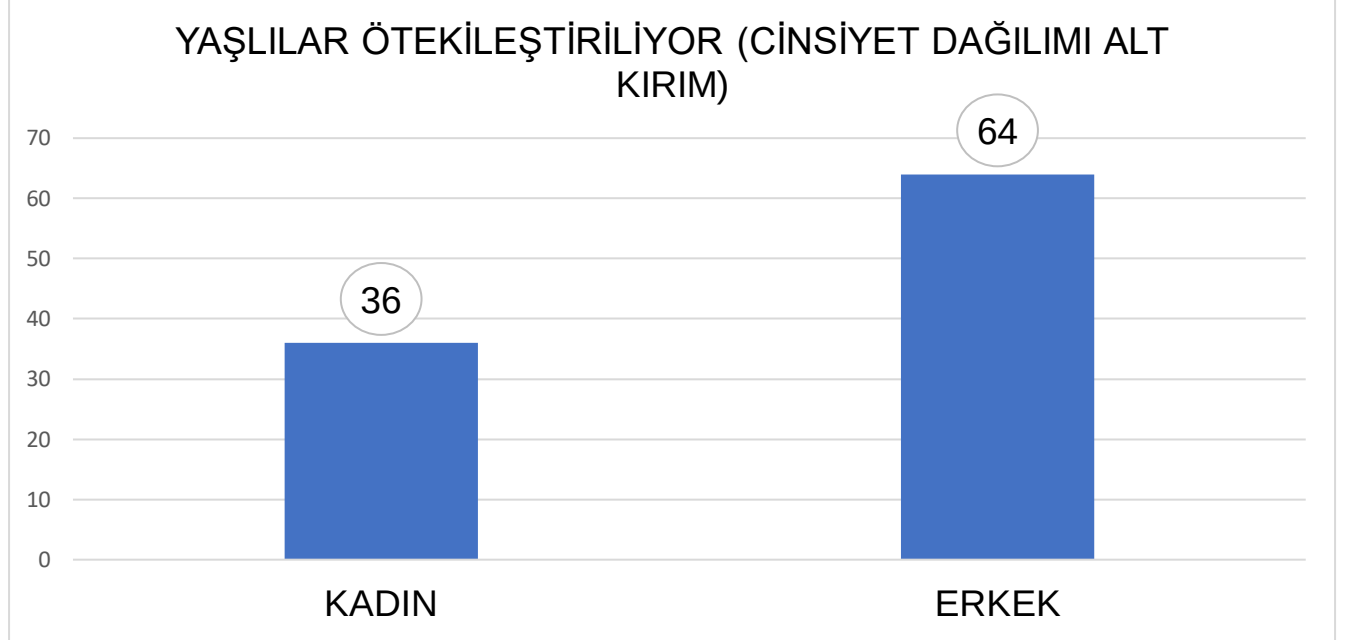
Bireysel düzeyde; Kişiler karşılarındaki yaşlılara karşı aşağılayıcı bir yaklaşım ve dil kullanabilirler. Bu tür davranışta bulunan kişiler arasında profesyonel insanlar da söz konusu

olabilmektedir. Örneğin yaşlı insanların kişilik özelliklerini çözümleme noktasında "inatçılık" veya "azgın bağımsızlık" saptamalarıyla damgalama yapabilmektedirler.

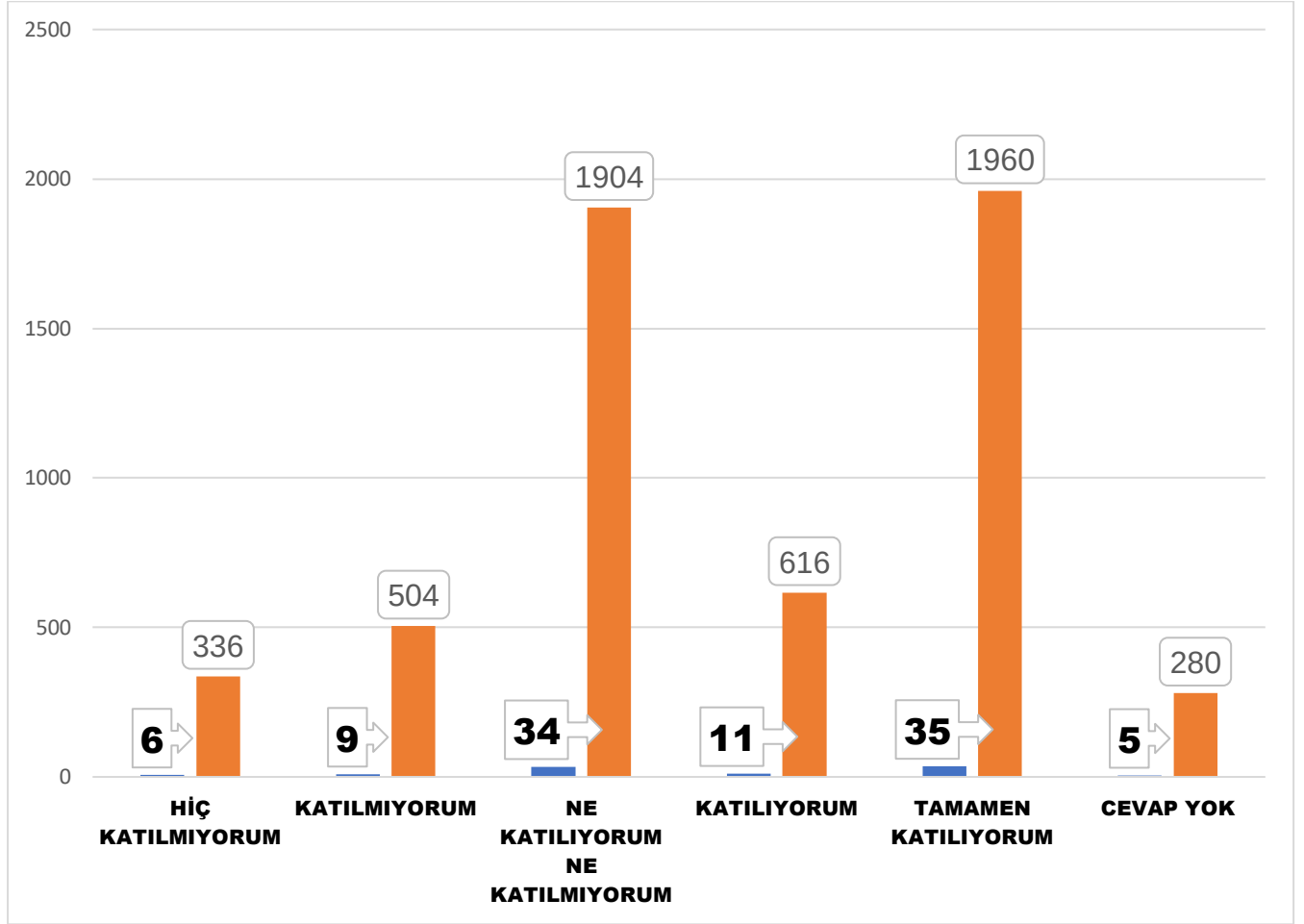
Kurumsal düzeyde; Yaşlıların herhangi bir engellilik durumunda kamusal hizmetlere ulaşma noktasında diğer engelliler kadar şanslı olmadıkları bilinmektedir. Uygulayıcıların politika ve prosedürleri katı uygulanması ve hizmet alıcı konumunda olan yaşlılara hizmetler konusunda yeterince bilgilendirici davranmamaları ve kuşkuyla yaklaşımaları söz konusu olabilmektedir.

Toplumsal düzeyde; Yine yaşlı insanlar özellikle bunama gerekçesi ile toplum tarafından şiddetle ayrımcılığa maruz kalabilmektedirler.

Bu konuda sosyal hizmet uzmanlarının yerel düzeyden başlayarak yaşlılara karşı uygulanan ayrımcılığa karşı hak savunuculuğu rolünü yerine getirmeleri gerekmektedir:

Yaşlıların temel haklarına saygı duyulmuyor.

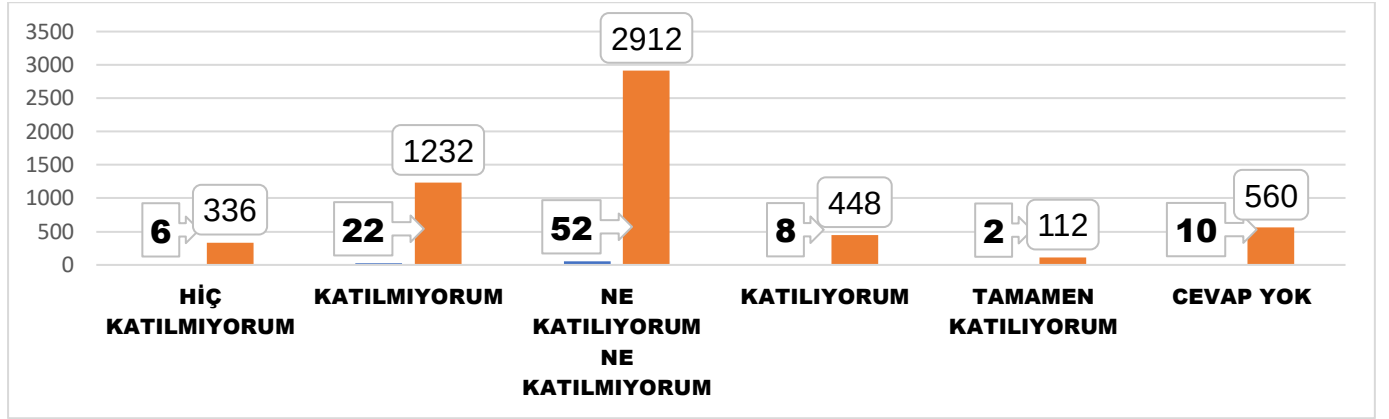

“Yaşlıların temel haklarına saygı duyulmuyor.” Katılımcıların bireysel sorulara farklı çekincelerle eleştirel dil yerine kabullenmiş ifadelerle yaklaşmalarına karşılık umumi değerlendirmelerde daha net eleştirel yaklaşımları görülmektedir. Sizin temel haklarınıza saygı duyuluyor mu? Diye sorduğunuzda birazda şikâyetçi olmama / deşifre olmama gibi çekincelerle olumlu yaklaşan yaşlı kişi, konu genel olduğunda daha net eleştirel ifade kullanabilmektedir.

"YAŞLILARIN TEMEL HAKLARINA SAYGI DUYULMUYOR" ÖNERMESİNE OLUMLU CEVAP VERENLERİN YANİ BU ÖNERMEYE KATILANLARI CİNSİYET DAĞILIMI

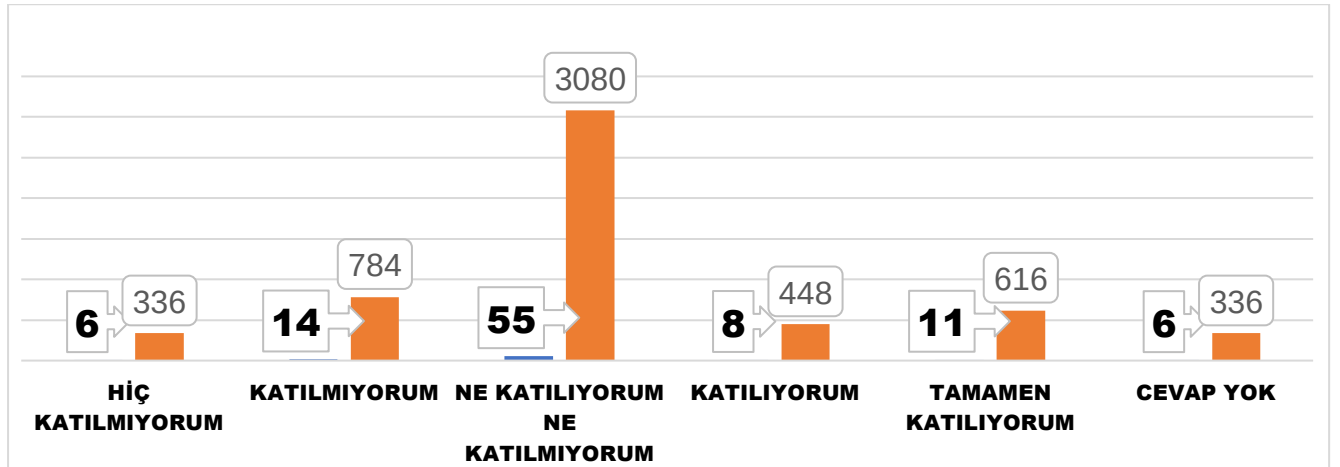
Toplumumuz, yaşlıların güçsüz yanlarını giderme olanakları sunmaktadır.

“Toplumumuz, yaşlıların güçsüz yanlarını giderme olanakları sunmaktadır.” Bu pozitif değerlendirmeye katılımcıların yalnızca % 10 u katıldığını ifade ederken, görüş belirtmeyen, kararsız olan ve doğru bir önerme olmadığını söyleyenlerin oranı % 90 olmaktadır. Bu veri ışığında baktığımızda toplumumuzun yaşlıların güçsüz yanlarını giderme olanakları sunmadığı / sunamadığı anlaşıyor.

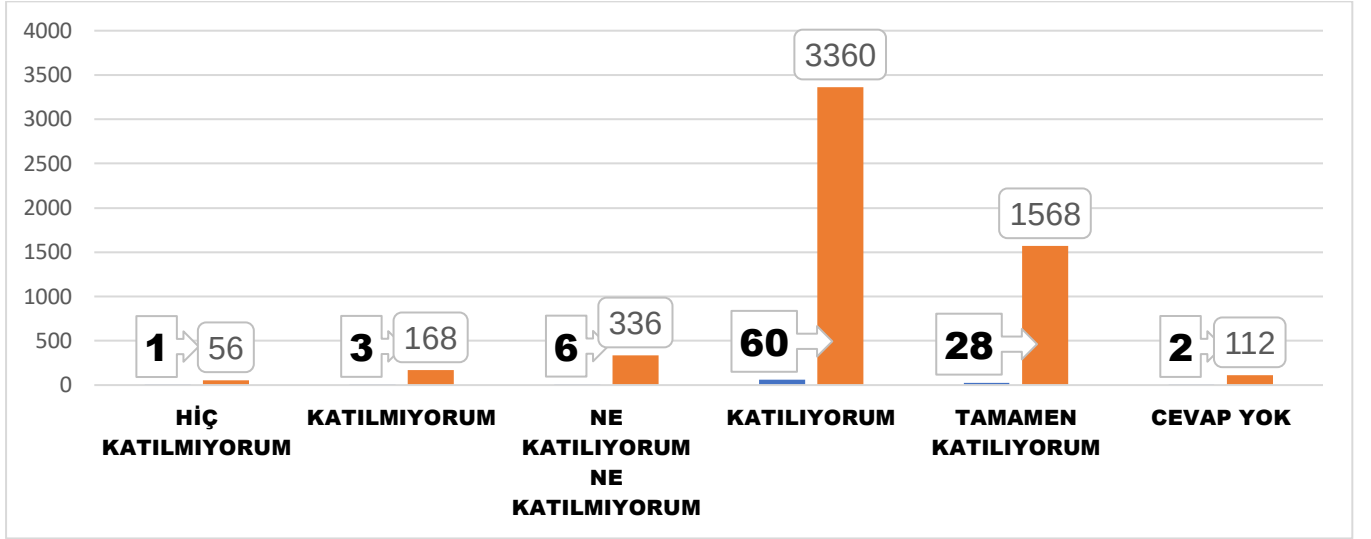
Bu çalışmanın yapıldığı tarihlerdeki pandemiye bağlı kısıtlamalarında yaşlı vatandaşlarımızı iyice bunalttığı gerçeğini dikkate alsak da bu memnuniyetsizlik oranını bir tek Pandemi ile izah mümkün görülmemekte mutlaka bu yönde bir dizi çalışmaların yapılmasının zarureti göstermektedir.

Kadın-erkek ayrımı yapılmadan, bütün yaşlılar temel haklardan faydalanmaktadır.

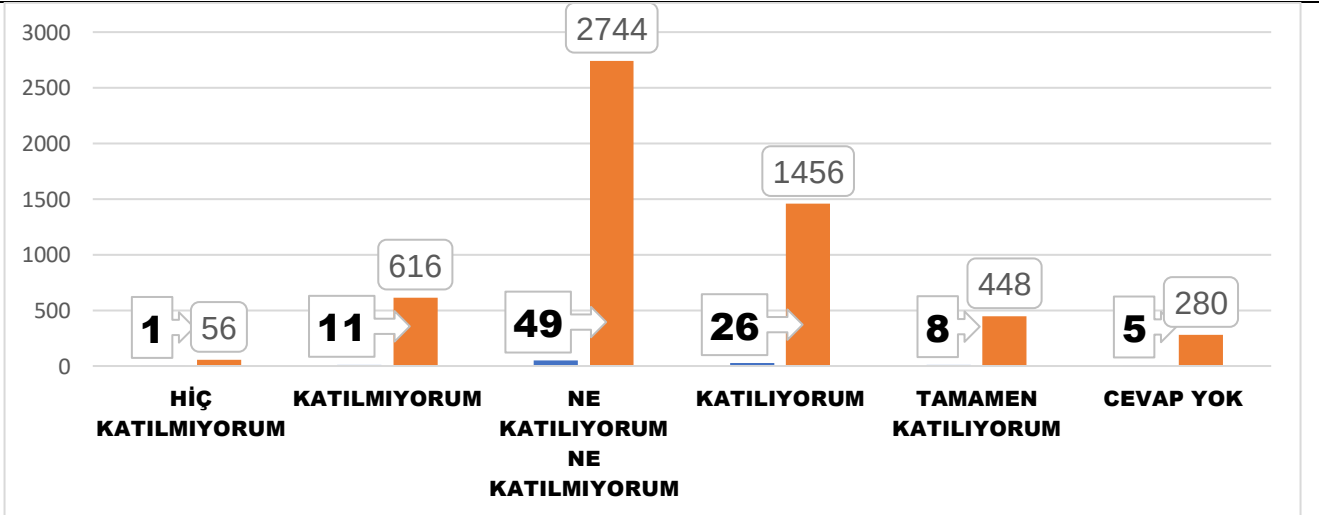
“Kadın-erkek ayrımı yapılmadan, bütün yaşlılar temel haklardan faydalanmaktadır.” Katılımcıların % 61 i temel haklardan faydalanma konusunda çekimser ya da cevap vermiyorken bu pozitif önermeye katıldığını söyleyenlerin oranı % 19. Katılmadığını söyleyenlerin oranı ise % 22. Bu durum ülkemizde yaşayan yaşlıların temel haklardan yararlanma konusunda ciddi sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Bu konunun bölgesel / kümesel ve daha detaylı çalışmalarla mutlaka irdelenmesi, araştırılarak sorun alanında çözümler üzerine farklı kurum ve kuruluşların çalışma yapması gerekliliğini göstermektedir.

Yaşlılığa anlam kazandıran yeni bir kültürü inşa etmemiz şarttır.

“Yaşlılığa anlam kazandıran yeni bir kültürü inşa etmemiz şarttır.” 21. Yüzyıl ferdi, aile ve toplum hayatında çok büyük değişimlerin yaşandığı bir zaman dilimi oldu. Köyden kente yoğun göç trafiği, kalabalık aileden çekirdek aileye geçiş, teknolojinin hayata bu kadar yoğun girişi beraberinde geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak değişimleri getirdi. Hayatın bir gerçeği olan yaşlılık kavramının da nüfus içindeki artan oranı beraberinde bu konuyu özel inceleme konusu yapmamızı zorunlu kılmaktadır.

Toplumumuz, kültürümüzün gereğini yerine getirerek, “yaşlıya saygı” duyuyor.

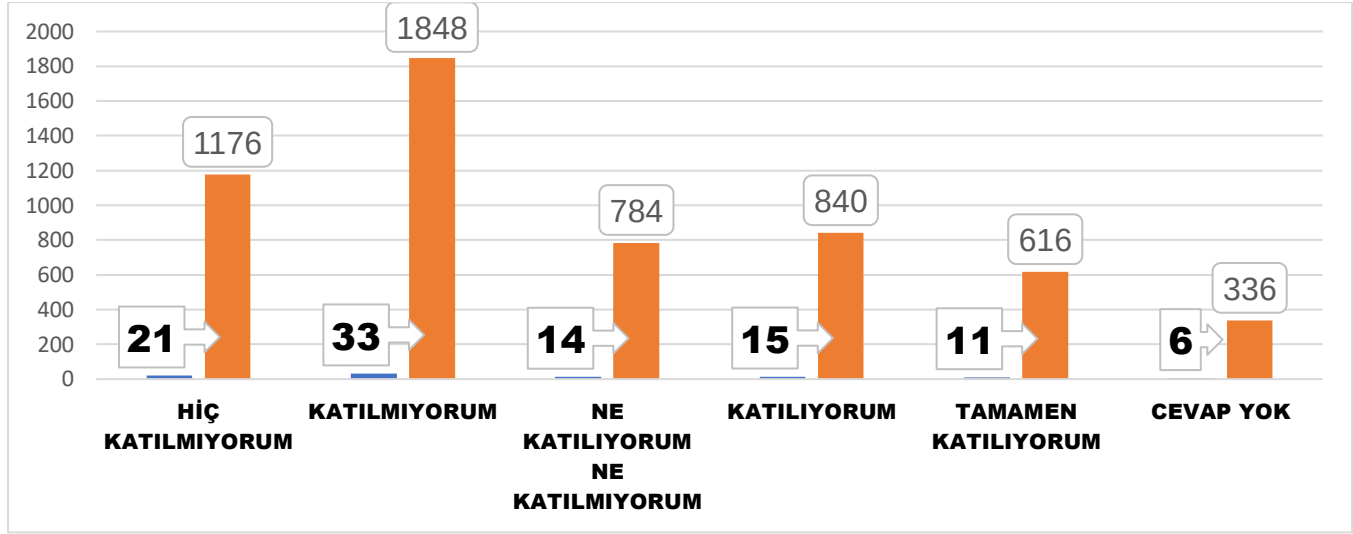

“Toplumumuz, kültürümüzün gereğini yerine getirerek, “yaşlıya saygı” duyuyor.” Genel değerlendirme olarak milletimizin milli hasletleri arasında sayılan yaşlılarına saygı konusunda özellikle kent hayatı, dijitalleşen toplum, çekirdek aile içinde yetişen daha bencil bireyler düne ait bu önemli hasletinde ciddi oranda aşınması sonucunu getirmiştir. Bu noktada dışarıdan bakıldığında farklı değerlendirmeler olsa da bizzat konunun öznesi olan yaşlılar toplumdaki yaşlıya saygının uğradığı erozyonu bizzat yaşamaktadırlar.

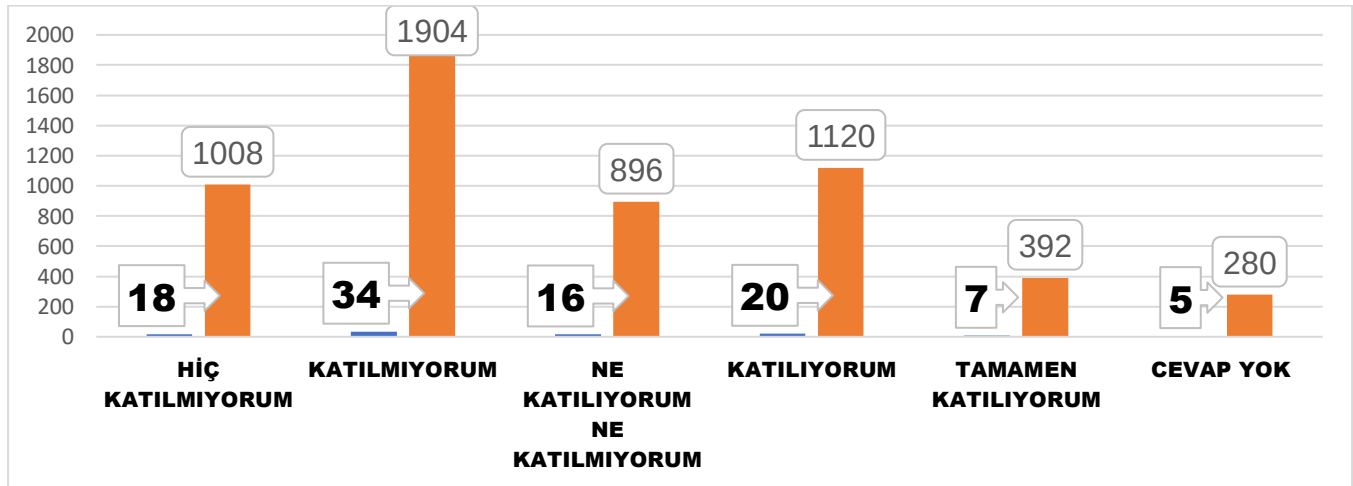
SİYASET KURUMU VE YAŞLILARIN SORUNLARINA BAKIŞ

Siyaset kurumu, yaşlıları koruyor ve toplumdan dışlanmalarına karşı etkin önlemler alıyor.

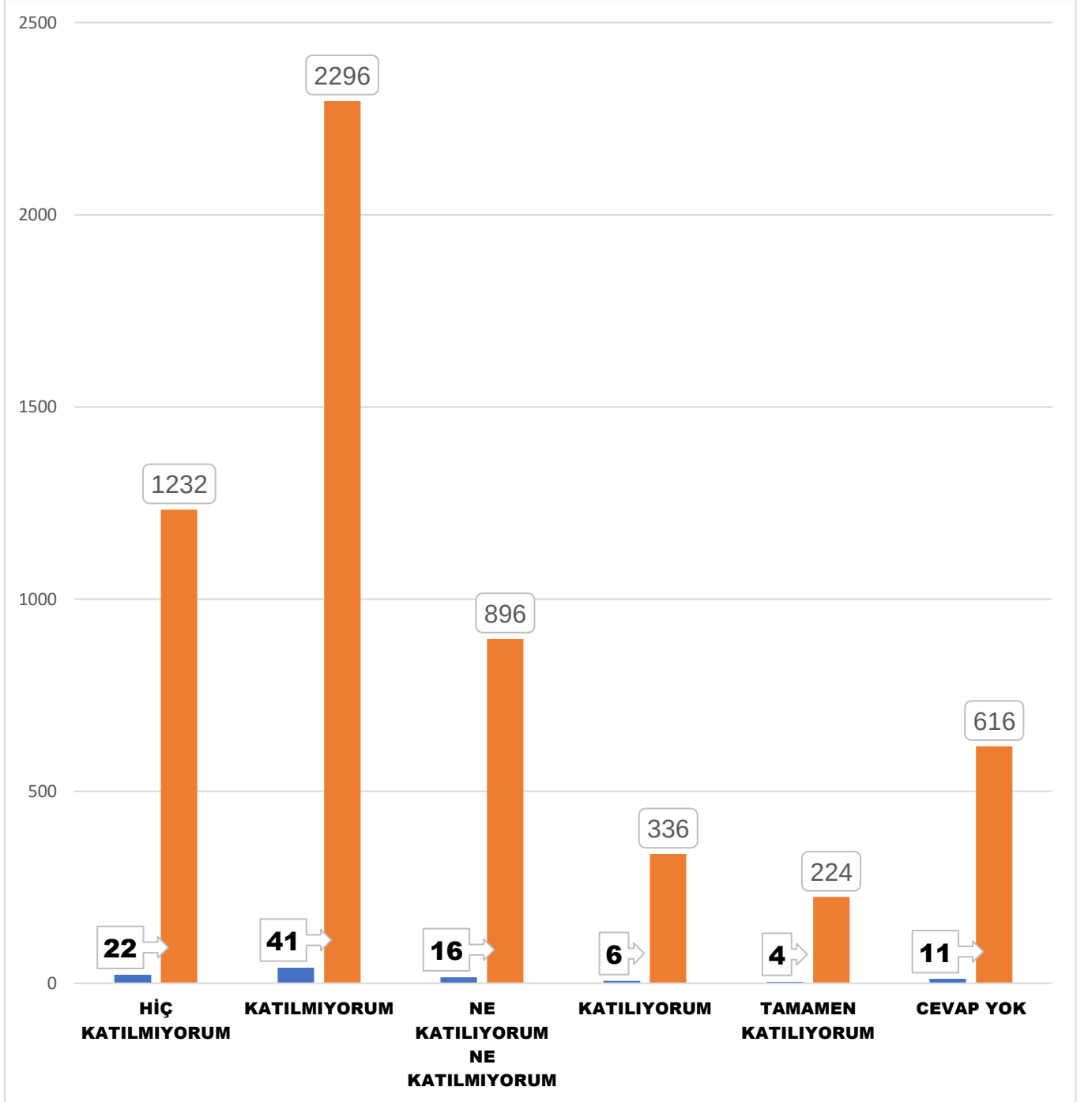
“Siyaset kurumu, yaşlıları koruyor ve toplumdan dışlanmalarına karşı etkin önlemler alıyor.” Bu pozitif önermeye muhtemelen ülkenin şu anda yaşadığı sorunlarında etkisiyle yaşlıların yarısından fazlası katılmadığını % 20 kadarı da çekimser ve cevap vermemek ile pozitif yaklaşmadığını ifade etmektedir. Dolayısıyla siyaset kurumu yaşlı nüfus üzerinden siyasi / politik duruşuna çeki düzen vermelidir.

Siyaset kurumu, yaşlıların diğerleriyle eşit muamele görmesi için etkin önlemler alıyor.

“Siyaset kurumu, yaşlıların diğerleriyle eşit muamele görmesi için etkin önlemler alıyor.” Bu pozitif önermeye de katılımcıların çok büyük kısmı (% 52) katılmadığını, siyaset kurumunun yaşlıları, yaşlı olmayanların şartlarında onlarla eşit muamele görmesi için etkin önlemler almadıklarını ifade ediyor. Bu pozitif önermeye pozitif yaklaşım gösterenler katılımcıların yalnızca % 27 si. % 21 de çekimser yada cevap vermemiş.

Siyasi partilerimiz, yaşlıların temel haklarını programlarında açık ve net biçimde dile getiriyor.

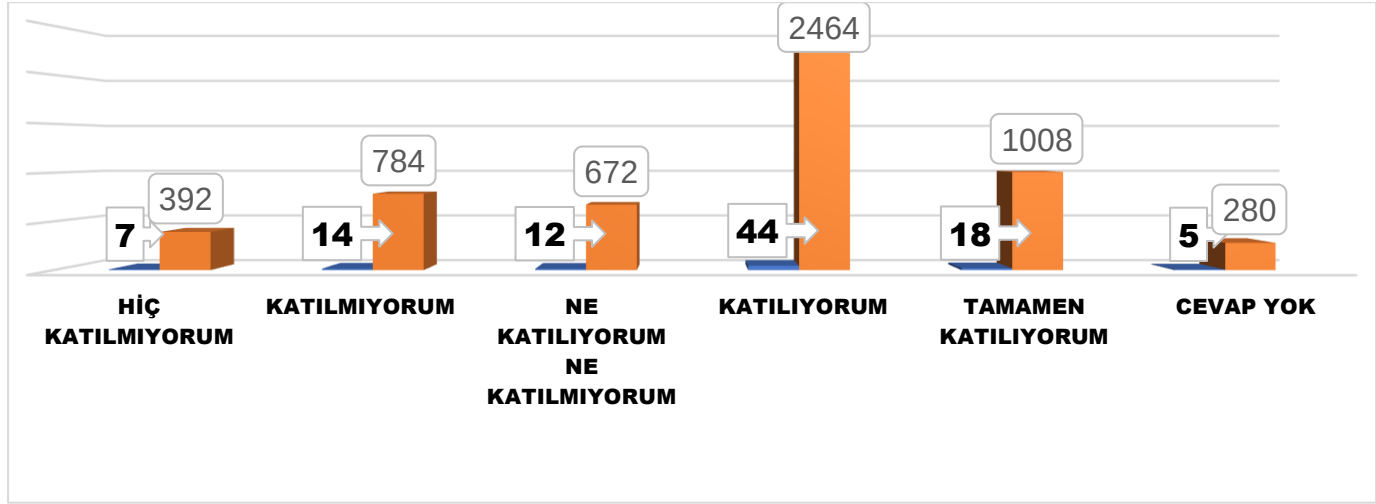

“Siyasi partilerimiz, yaşlıların temel haklarını programlarında açık ve net biçimde dile getiriyor.” Yaşlılar siyasi partilerin yaşlıların temel haklarını programlarına almadıklarını bu konuda kendilerini ihmal ettiklerine inanıyor. Katılımcıların yalnızca % 10 u siyasi partilerin yaşlıların temel haklarını programlarında açık ve net biçimde dile getirdiğine katılırken, katılımcıların % 61 i bu konuda siyasi partilerin kendilerinin hakları konusunda duyarsızlığına inanıyor. % 27 ise ya çekimser ya da cevap vermemiş.

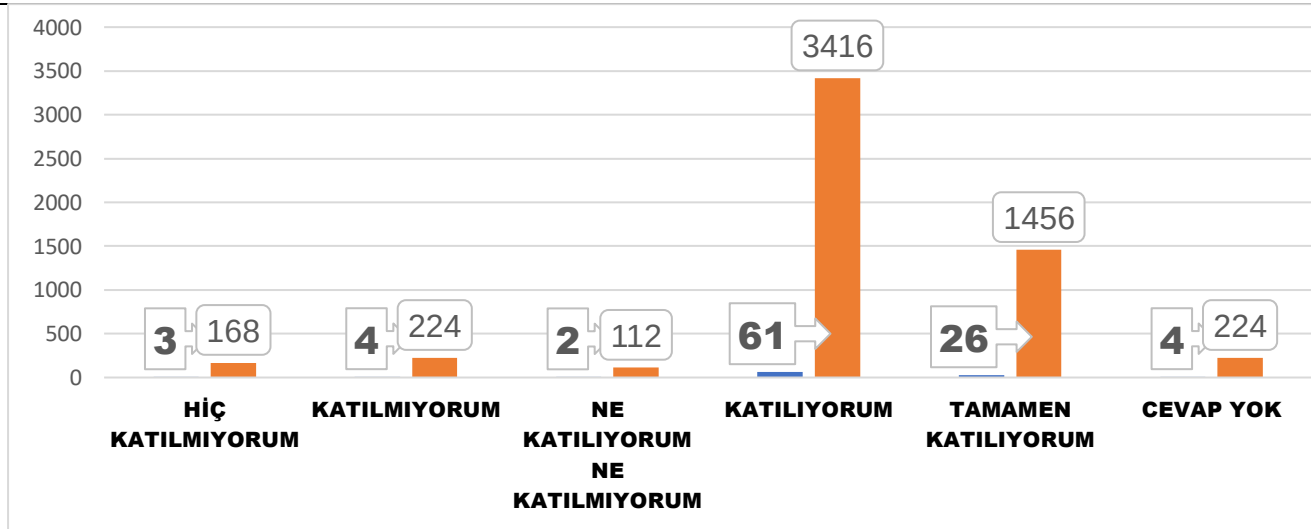
YAŞLILIK VE DİN

Yaşlıların dini vecibelerini yerine getirmesine büyük bir önem verilmektedir.

“Yaşlıların dini vecibelerini yerine getirmesine büyük bir önem verilmektedir.” Bu pozitif önermeye yaşlılar büyük oranda katıldıklarını ifade etmektedirler. Zira camiler zaten önemli oranda yaşlıların gittiği ibadethaneler durumunda. Alt kırım sorularımızda ya da katılımcıların bazılarının anketörlerimize ifadelerinde camilerin bahçeleri içinde küçük sosyal donatı alanlarının mesela bir çay kahve içme imkanının sohbet alanlarının camii ile bütünlük içinde olmasının bir ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Dini konularda tamamen özgürüm.

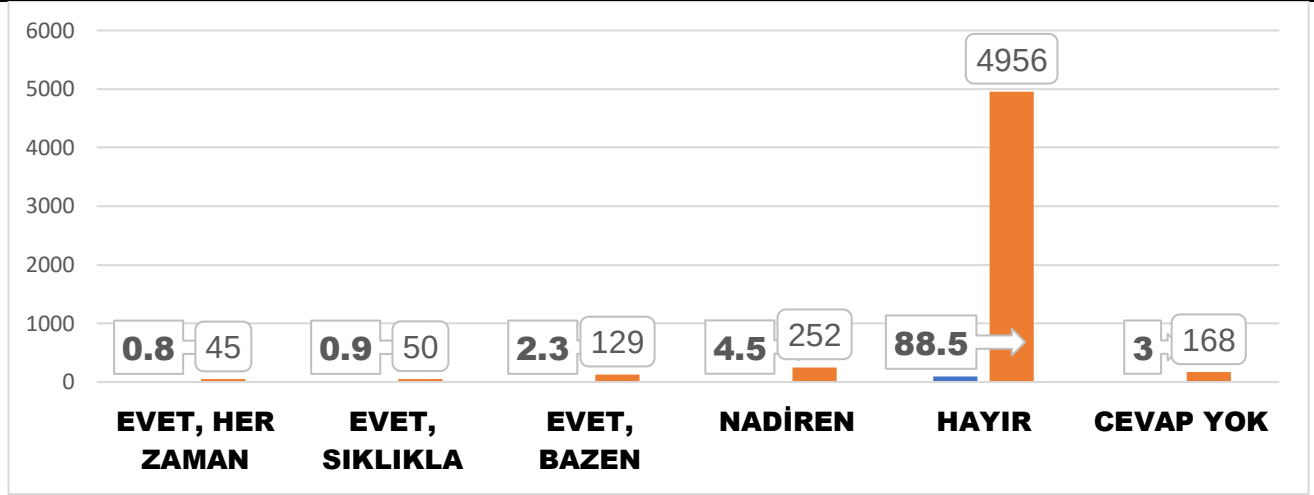

“Dini konularda tamamen özgürüm.” İbadet etme hürriyetini çok boyutlu olarak değerlendirmek mümkündür. Yaşlılık döneminde dini hayat, insanlar için gelişme ve olgunluk sağlama konusunda motivasyon sağlar. Din, bireylere dünya ve ahiret dengesini sağlamada yardımcı olduğu için, yaşlıların karşılaştıkları sorunlar karşısında, destek, teselli ve uzlaşma fırsatı verir.

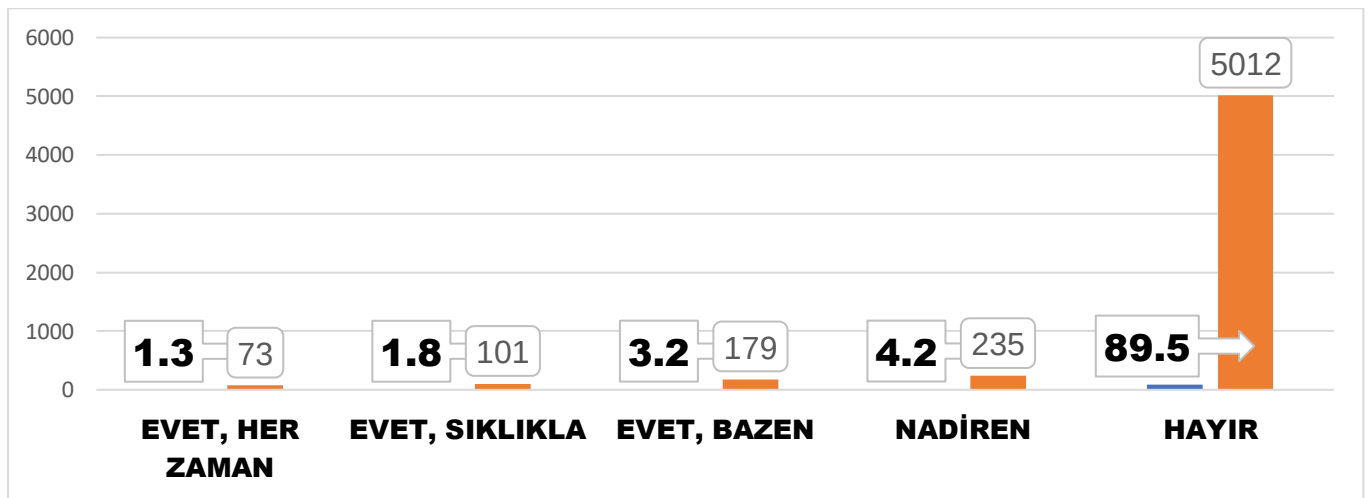
YAŞLI İHMALİ VE İSTİSMARI

Ailenizdeki/çevrenizdeki kişiler size yaşınız ile ilgili rahatsız edici hitap şekilleri kullanıyor mu?

Ailenizdeki/çevrenizdeki kişiler size yaşınız ile ilgili rahatsız edici hitap şekilleri kullanıyor mu? Toplumsal yapıdaki hızlı değişimin, geleneksel aile yapısı üzerindeki yıkıcı etkilerinin bir sonucu olan yaşlı istismarı konusuna ilgi giderek artmaktadır. Araştırmalar, yaşlılara yönelik istismarın, çoğunlukla aile içerisinde gerçekleştiğini ve saklı tutulduğunu ortaya koymaktadır.

Ailenizdeki/çevrenizdeki kişiler size hakaret etti mi/ediyor mu?

Ailenizdeki/çevrenizdeki kişiler size hakaret etti mi/ediyor mu? İstismar ya da ihmale maruz kalan yaşlı sayısının ne kadar az ya da çok olmasından öte, bu gibi olumsuz durumlara maruz kalan yaşlılarımızın asgari düzeyde yaşam kalitelerinin insan hakları kapsamında ele alınması gerekmektedir. Demografik veriler yaşlılığın ülkemizde önemli bir sosyal sorun olma yolunda hızla ilerlediğini göstermektedir.

Ailenizdeki/çevrenizdeki kişiler tarafından fiziksel müdahaleye uğradınız mı/uğruyor musunuz? (itme, sarsma, vurma gibi)

“Ailenizdeki/çevrenizdeki kişiler tarafından fiziksel müdahaleye uğradınız mı/uğruyor musunuz? (itme, sarsma, vurma gibi)” Bu alanda araştırma yapmak kimi zorlukları beraberinde getirmektedir. Aile içinde yaşananların yaşlılar ya da yakınları tarafından gizlenmek istenmesi, birisine söylenmesi durumunda daha fazla istismara maruz kalacağı korkusu ya da utanma duygusu vakaların tespitini ve araştırma verilerinin elde edilmesini güçleştirmektedir. Bizim araştırmamız sırasında da bu tür istismarlara yönelik sorular karşısında katılımcılardan bir kısmı **“boş ver be evladım!”** özet cümlesiyle konuyu geçiştirmek istemişler ve bunlar kararsız olarak grafiklendirilmişlerdir.

Diğer taraftan yasal olarak istismar vakalarının bildirilmesine ilişkin bilgi eksikliği, kurumlar arası koordinasyon yetersizliği, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, doktor, hemşire, vb. uzman personelin eksikliği istismar ve ihmalin tespitini zorlaştıran nedenlerden sadece birkaçı olarak nitelendirilebilir

İstismar ya da ihmale maruz kalan yaşlı sayısının ne kadar az ya da çok olmasından öte, bu gibi olumsuz durumlara maruz kalan yaşlılarımızın asgari düzeyde yaşam kalitelerinin insan hakları kapsamında ele alınması gerekmektedir. Demografik veriler yaşlılığın ülkemizde önemli bir sosyal sorun olma yolunda hızla ilerlediğini göstermektedir

Ülkemizde istismara uğrama riski altında bulunan yaşlıların ve bakıcılarının karşılaştığı sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlar, uluslararası yaşlı istismarı literatüründe yer alan sorunlarla benzerlik göstermektedir. Bu benzerlikleri toplumsal beklentiler, bakıcının beklentileri, bakılan yaşlının beklentileri ve bakıcı ile bakılan arasındaki etkileşim olarak sınıflandırmak mümkündür.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
Yüksel Cad. No: 23 | 06650 | Kızılay/ANKARA
Tel.: +90 312 422 78 00

www.tihek.gov.tr

/tihekkurumsal

/tihek_kurumsal

/tihekkurumsal

/tihekkurumsal